

KENGET E ZEMRES

Petrit Misa

Milano 2025

Ishte seç na ishte

Zakonisht me shprehjen: “Na ishte seç na ishte”, fillojnë vetëm përrallat. Për këtë arsye, nuk desha ti nisja këto kujtime me këtë shprehje, mbasi ngjarjet janë të vërteta dhe personazhet që marrin pjesë në këto ngjarje janë realë, por bota në të cilën kanë jetuar dhe kanë vepruar këta personazhe ka qënë “irreale” dhe shpesh e pa imagjinueshme për brezat që nuk e kanë jetuar atë. Por edhe ne që e kemi jetuar, shpesh pyesim veten. “A kemi qënë ne apo jo”

Shumë përralla vazhdojnë: Na ishte një mbret...unë do të thoja më saktë, “na ishte një diktaturë”. Shumëkush e quante “diktaturë e proletariatit”

Në shtetin e diktaturës, puna dhe shkolla ishin të detyrueshme, pronë private mund të ishte vetëm rroga jote apo të ardhurat e krijuara prej saj. Të gjitha të tjerat i kontrollonte shteti i diktaturës. Bile edhe fjala dhe sjellja jote kontrollohej nga regjimi i asaj kohe. Shpesh për fajin tënd dënohej e gjithë familja dhe ky stres të ndiqte gjatë gjithë jetës.

Na ishte seç na ishte

Na ishte një vënd I varfër dhe një popull i varfër ku të gjithë duhet të punonin, dhe fitonin paratë por vetëm për mbijetesën e tyre, bile, siç thonë, edhe vetë. “i pari i vendit”, merte rrogën e tij dhe i paguante qiranë e shtëpisë shtetit të diktaturës, Ai që nuk punonte quhej “parazit” dhe dënohej nga shoqëria. Në këtë vend edhe paraja (po ta kishe), nuk kishte vlerë mbasi, nuk kishe ku ta prishje. Tregu i shërbente vetëm njerëzve të varfër

e të barabartë në varfërinë e tyre, sepse vetëm ata egzistonin. Bile shpesh, rrogat e larta uleshin nga shteti për të mos i “ Borgjezur” shtetasit.

Na ishte seç na ishte

Na ishte një vënd ku kultura dhe arti zhvilloheshin nën filtrin e “realizmit socialist.” Kur çdo gjë jashtë këtij filtri quhej çfaqe e huaj dhe dënohej. Kënga e huaj, moda e huaj dhe arti i huaj ishin në kontrollin e rreptë të këtij filtri.

Në këtë vënd arsimi 8 vjeçar ishte i detyrueshëm dhe shkolla kishte përparësi, për të siguruar një punë të mirë dhe një poozicion të denjë shoqëror.

Ishte seç na ishte.

Na ishte një vend me qytete “green”, pa ndotje dhe zhurmë, ku makinat private nuk egzistonin ku lëvizja e qytetarëve bëhej vetëm me autobuza urbanë dhe me bicikleta.

Ishte seç na ishte.

Na ishte një kohë kur njerëzit ishin shumë të afërt me njëri tjetrin, kur në rast gëzimi dhe hidhërimi të bëheshin më shumë se vëlla, kur në dasma apo varrime bëheshin me qindra. Atje takoje njerës që i njihje apo që nuk i njihje, kur jo vetëm prezenca por edhe ndihma e tyre ishte e pranishme, kur për çdo hall që të kishe të qëndronte pranë, komshiu apo shoku i punës, bile edhe për një kokërr qepë, një lugë vaj dhe një dorë kripë, kishe pranë komshiun. Komshiu ishte njeriu më i besuar, kur shpesh i linje edhe çelësat e shtëpisë. Atyre që ju mungonte televizori apo telefoni në shtëpi, shpesh e

gjenin atë tek komshiu. Komshiu të jepte “mirëmëngjesin” e parë dhe “natënemirën e fundit” të ditës.

Në atë kohë kur nevojat nuk i plotësonte dot ai shtet i varfër, do ti plotësonte shoku, miku, për të cilin sot ke nevojë ti, nesër do të ketë nevojë ai. Kështu që ekzistonte ndihma reciproke.

Na ishte seç na ishte..

Na ishte një vënd I varfër, ku njerëzit nuk rrinin dot pa njëri tjetrin, kur shkonin tek njëri tjetri për vizitë ose takoheshin në xhiron e mbrëmjes. Këto vizita apo takime në xhiro, e shtonin miqësinë, bëheshin burim njohjesh të reja, ku lindin edhe dashuritë dhe lidhjet martesore. Mbrëmjet, takimet, ekskursionet por edhe shoqëria e zborreve dhe aksioneve, nuk i mungonin asnjëherë popullit të varfër.

Epo atëherë çfarë i mungonte popullit të varfër?

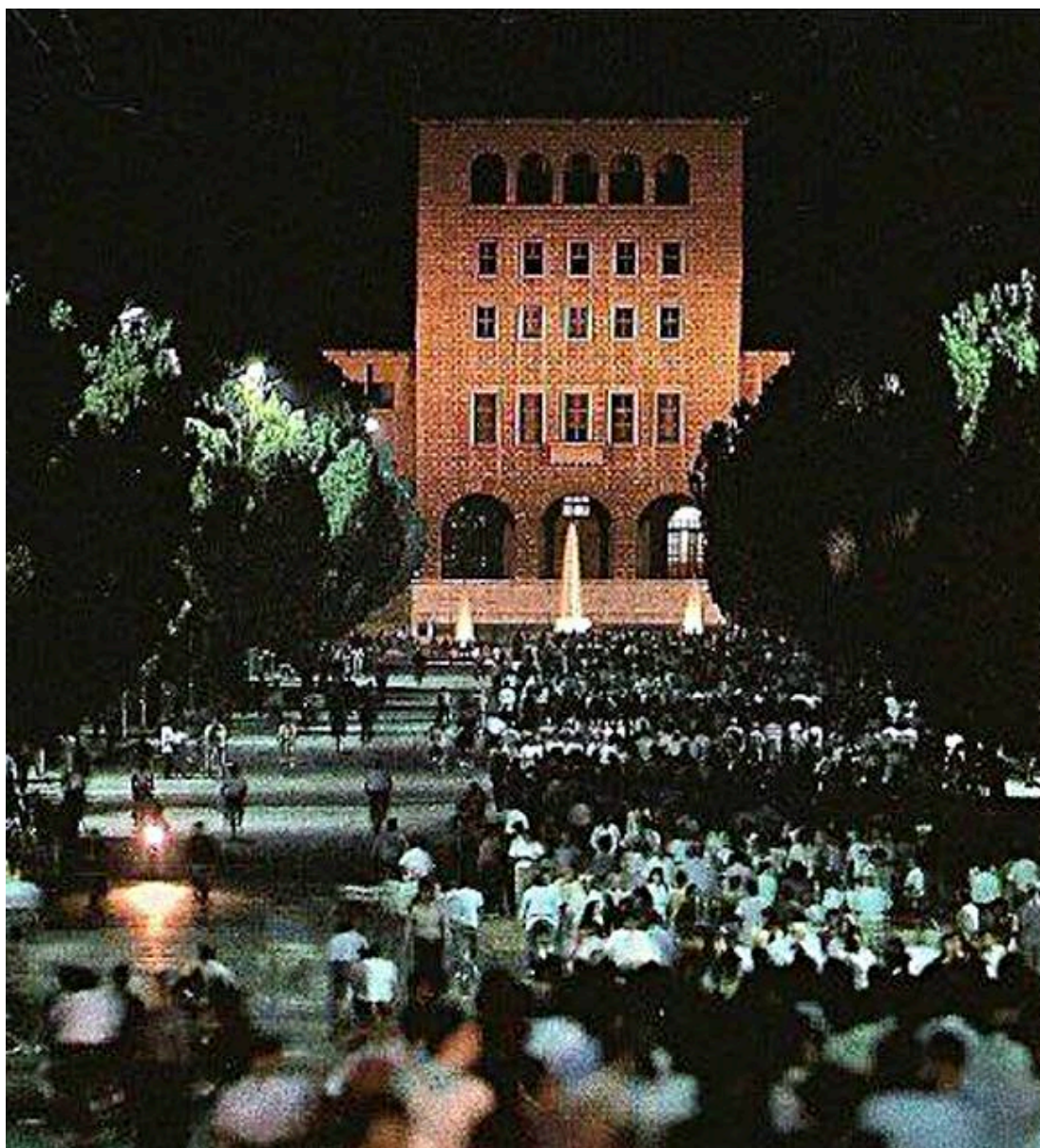
Populli i varfër, kishte vesh dhe sy. Ai dëgjonte dhe shikonte botën përreth, megjithë izolimin e fortë që kishte krijuar diktatura.

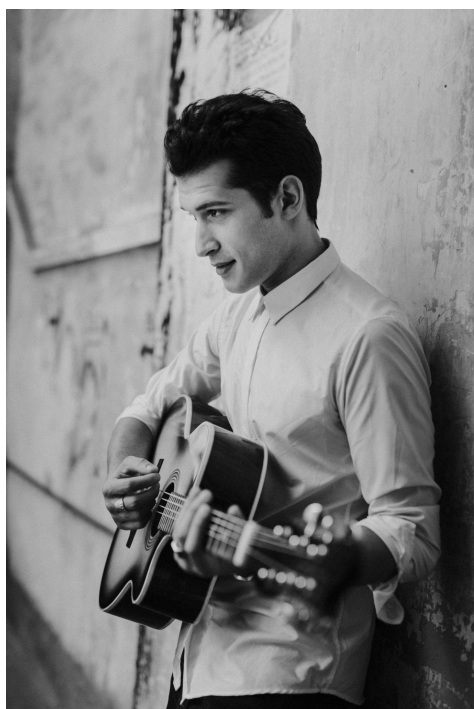
Këtë botë ai nuk e prekte dot nga afër, prandaj dhe e ëndërronte aq shumë nga larg, dhe jo vetëm sepse ajo ishte bota e njerëzve të pasur por edhe si bota demokracisë, e lirisë së mendimit dhe lirisë të fitimit, ku çdo njeri kishte të drejtë dhe mundësi ta kërkonte dhe gjente vehten.

Në atë vënd dhe në atë kohë zhvillohen edhe ngjarjet e treguara më poshtë.

Kreu i Pare

XHIRO E TIRANES

Unë dhe muzika

Kisha kujtim një kitarë akustike nga xhaxhai im Kosta, I cili nuk e përdorte më, që nga koha kur ishte student në Poloni. Gjatë pushimeve të dimrit shkoja shpesh tek xhaxhi, që banonte në Durrës. Ma tregoi kitarën the më tha:

- Po e mësove do të ta fal.

Kitara më pëlqeu. Ishte krejt e re. Duhet ta mësoja që ta meritoja.

Kisha bërë 2 vjet violinë në Pallatin e Pioniereve në Tiranë, kështu që një bazë muzikore e kisha. Nuk bëra asnjë kurs të veçantë. Mësova në mënyrë autodidakte akordet bazë dhe fillova të këndoj duke shoqëruar veten në kitarë. Xhaxhai, kur më dëgjoi, u kënaq dhe më tha :

- Ta gëzosh dhe ta kujtosh Xhaxhin.

E kam kujtuar dhe e kam uruar nga zemra vazhdimisht edhe për këtë dhuratë të çmuar që në atë kohë e gjeje shumë rrallë. Këngët i mësoja shpejt dhe i përshtatja akordet që më shkonin me zërin. Tekstet i shkruaja në një fletore të trashë. Disa tekste i merrja nga shokët apo të afërmit. Kështu libraria e këngëve shtoej me shpejtësi. Shokët e dinin pasionin tim dhe më ndihmonin me tekste ose akorde kitarëje. Një ditë, një nga shokët e kursit, Toli, më bëri një dhuratë të çmuar. Më dhuroi një shirit magnetofoni me këngët më të bukura të bitëlls-ave. Problemi ishte që unë nuk kisha magnetofon.

Në atë kohë magnetofoni ishte një pajisje luksi, kishte pak persona që e dispononin. I vetmi nga shokët që kishte magnetofon, ishte Lemi. Shpesh shkoja tek shtëpia e tij për ti dëgjuar këngët, për ti mësuar dhe për të shkruajtur tekstet. Magnetofoni i Lemit nuk regjistronte kështu që e përdornim vetëm për ti dëgjuar këngët. Lemi kishte magnetofon por nuk kishte shirita. Unë kisha shirita dhe nuk kisha magneton.

Shpesh ja merja hua për të dëgjuar këngët dhe shkruar tekstet. Ai më merrte borxh shiritat kur kishte ndonjë mbrëmje në shtëpi. Shumë këngë Korçare i kisha mësuar në fshatin e nënës në Dardhë. Daja im ishte i pasionuar pas këngës dhe shpesh këndonim në familje e në shoqërinë e tij. Për të këndoja edhe ndonjë këngë Italiane të muzikës së lehtë.

Më vonë, kitarën e perfeksionova edhe në sajë të ndihmës të Edit, njërit prej shokëve të mi më të afërt dhe kitaristëve më të zotë të kohës.

Ne dhe xhiroja.

Në kohën e sotme kur telefoni e celulari përdoren nga të gjithë, kur interneti dhe rrjetet sociale, janë masive është e vështirë të imagjinosh një realitet ku të gjitha këto mungojnë. Ata që kanë jetuar periudhën e viteve 70 e kanë njohur edhe këtë realitet. Praktikisht mungonte çdo mjet komunikimi. Telefonat privatë ishin të rrallë dhe kabinat telefonike nuk ishin instaluar akoma.

Në këto kushte, të nxitur nga nevoja e domosdoshme e komunikimit, banorët e Tiranës kishin krijuar të ashtuquajturën “xhiro.”

Xhiroja ishte një fenomen shoqëror shumë i rrallë që, në atë kohë, mund ta gjeje ndoshta vetëm në Shqipëri. Ç’do mbrëmje bulevardit, nga sheshi “Skënderbej” e deri tek Universiteti, mbushej plot me njerëz që krijonin një turmë të madhe lëvizëse, Mblidheshim jo për të manifestuar e as për të protestuar por thjesht për të

shëtitur. Për këtë arsye këtë rrugë shpesh e quanim edhe “Shëtitorja” Dëshmorët e kombit.

Xhiroja për ne ishte gjithçka. Ishte shëtitje në ajrin e pastër të Tiranës pa zhurma automjesh, ishte

“Facebooku” jonë natyral. Në xhiro shiheshim, takoheshim e lidhnim miqësira. Shkëndija e dashurisë të lindte në xhiro. Në xhiro shkëmbeu mendime dhe eksperiencë, bëmë plane dhe mësonim nga njëri tjetri. Në xhiro bëheshin thashethemet e ditës dhe mësoheshin lajmet e fundit.

Xhiroja ishte parada e modës dhe e veshjeve të bukura. Rrobat e reja në fillim visheshin në xhiro.

Me një fjalë : Xhiroja ishte lëvizje e trupit, çlodhje e mendjes dhe kënaqësi e shpirtit.

Xhiroja përfaqësonte botën reale ku njerëzit nuk njiheshin përmes fotove apo filmimeve , siç ndodh shpesh sot në rrjetet sociale, po përmes shikimeve dhe takimeve direkte të personave. Në Xhiro ndalonim vajzën që pëlqenim për ta njohur e për ti propozuar. Shumë çifte që janë dashuruar, janë njohur në xhiro. Xhiro ishte shumë masive, Aty gjeje njerës të të gjitha moshave e të të gjitha shtresave, të rinj dhe të rritur, punëtorë dhe drejtorë ndërmarrjesh e institucionesh, njerëz të artit , kulturës dhe të sportit.

Edhe fëmijët e udhëheqësve të partisë dhe të shtetit i shihje në xhiro

Kushdo që ka jetuar në atë periudhë ka një nostalgji të veçantë për xhiron.

Personalisht uroj dhe shpresoj që xhiroja të rikthehet në Tiranë, jo më për nevojën e komunikimit, por për ti rikthyer Tiranës shëtitjet në ajrin e pastër që i mungon.

Në Tiranë xhiroja bëheshe në bulevardin dëshmorët e kombit, kryesisht në periudhën e nxehtë të vitit.

Ndërsa në dimër nga rruga e barrikadave e deri tek kafe Flora, në atë rrugë që ne e quanim “Broduej”

Meqënëse e vetmja mundësi për tu takuar ishte të dilje në xhiron e mbrëmjes, edhe në shoqërinë tonë shpesh përdorej shprehja “ shihemi në xhiro.”

Shoqëria e xhiros

Në vitin e fundit të gjimnazit shoku im më i afërt ishte Ylli. Shtëpitë i kishim shumë pranë dhe shpesh takoheshim e dilnim bashkë. Në shtëpinë e Yllit më trajtonin si fëmijën e tyre dhe nuk më ndanin kudo që shkonin. Si në pushimet e verës apo në gëzime familjare, isha gjithmonë i pranishëm.

Më kujtohet pushimet e verës të vitit 1969. Sabria, nëna e Yllit, që për mua ishte një grua e rrallë, para se të niseshim për në plazh më thotë:

- Titi, duam që këto pushime ti kalosh me ne.
- Sabre, nuk mundem- i them, keni 6 kalamaj dhe ju të mëdhenjtë bëheni 8.
- Ku hanë tetë ha edhe i nënti, ti e di që të kam si fëmijën tim, mos ma prish.

Sabria ishte grua e fortë dhe e zgjuar, që i zinte fjala vend. Nuk ja prishja dot as unë.

Bëra si bëra, u bashkova me ta dhe u nisëm për në plazh.

Kishin zënë një kabinë tek “Hekurudha”. Kabina nuk ishte më shumë se 6 m. katrore. Për të fjetur, shtronin të gjithë për tokë. Mua me Yllin na kishin rregulluar një sustë dhe flnim jashtë në verantë.

Kjo zgjidhje, na jepte lehtësi për të lëvizur edhe gjatë natës kur të tjerët flnin.

Kujtoj një mbrëmje, kur dolëm të bënim serenatë në kabinat për rreth.

Një muaj përpara Çelentano kishte nxjerrë këngën “Storia d’amore” një sukses i pa diskutueshëm që pëlqehet akoma edhe sot.

Sa herë e dëgjoj këtë këngë, kujtimet më çojnë në korrikun e vitit 1969 dhe më lidhin me këtë mbrëmje.

Fjalët nuk ja dija akoma mirë e shpesh i ngatërroja. Megjithatë, krijova një la-minore dhe fillova të këndoj:

“Tu non sai cosa ho fatto quel giorno quando io la incontrai

In spiaggia ho fatto il pagliaccio

Per mettermi in mostra agli occhi di lei

Che scherzava con tutti i ragazzi all'infuori di me

Perché perché perché perché, io le piacevo.”

<https://youtu.be/7204v4GTVTU?si=qzqvLCGN3bn>

[WurMg](#)

Më kujtohen akoma dritaret pak të hapura dhe njerëzit që shikonin fshehurazi dhe dëgjonin në qetësi këtë këngë të mrekullueshme.

Mbas disa ditësh u kthyem në Tiranë.

Ishin pushimet e fundit të gjimnazit. Më pas u shpërndamë.

Në fund të vitit, shokët e gjimnazit kishin vazhduar universitetin në degë të ndryshme ose kishin hyrë në punë.

Në atë periudhë, pra, Ylli mbetej shoku im më i afërt me të cilin kishim krijuar edhe miqësi familjare.

Shkolla e lartë na ndante gjatë ditës, kështu që takoheshim në mbrëmje për të dalë në xhiro.

Ylli vazhdonte Institutin Bujqësor dhe atje kishte zënë shokë të rinj me të cilët u miqësova edhe unë. Kështu në vitin 1970 grupi jonë u rrit dhe u forcua. Përveç meje dhe Yllit u lidha ngushtë edhe me Naimin e Gazin. Mbrëmjet i kalonim gjithmonë bashkë duke shëtitur, biseduar dhe duke u argëtuar në shoqëri.

Unë, Ylli, Gazi dhe Rifati e kishim shtëpinë shumë afër qendrës dhe për 3 minuta dilnim në xhiro. Naimi që banonte në lagjen Ali Demi e kishte më larg. I duheshin rreth 20 minuta dhe vinte me autobus.

Kështu që shpesh e shoqëronim deri tek autobuzi i fundit përpara se të shpërndaheshim nëpër shtëpitë tona. Naimi ishte tip i qeshur dhe krijonte alegri në grup. Veç kësaj kishte vesh për muzikë dhe zë melodioz. Shpesh më shoqëronte kur këndonim nën ritmin dhe tingujt e kitarës. Naimi ishte edhe tip sportiv dhe luante mirë futboll.(vazhdon të luajë edhe sot në moshë 74 vjeçare.) Si “Ali Demas”, shquheshe për iniciativën për tu

ndeshur edhe fizikisht me persona që na kërcënonin dhe shpesh dilte në mbrojtje të grupit.

Gazi ishte një personazh i veçantë, i shkathët dhe gazmor. Prezenca e tij i jepte lezet grupit. Ai ishte i lidhur me të gjithë ne dhe bënte për të gjithë. Ishte shumë i sinqertë, i hapur në mendime dhe pa influenca ideologjike. Ishte ai që kritikonte më hapur të metat e regjimit të kohës

Rifati ishte më i urti në grup. Fliste pak, por na e dëgjonte fjalën. Kishte qef të shoqëroheshe me ne, dhe ne e prananim. Shpesh e ngacmonim për të bërë shaka, por asnjëherë nuk na mërzitej apo na merte inat.

Qëllonte që me ne bashkoheshin në xhiro edhe 2 nga shokët e mij të universitetit Fatmiri dhe Saimiri, por ne të pestë nuk ndaheshim.

Çelësi i Xhiros.

Asnjëherë takimi i xhiros nuk ishte i garantuar. Ç'do njërit mund ti dilte ndonjë punë ase problem i pa pritur e i pa parashikuar, kështu mund ta bëje xhiron e të mos takojë asnjë nga shokët e tu. Veç kësaj mund të ishe me vonesë e ndërkohë shokët e kishin lënë xhiron. Asnjëri nga ne nuk preferonte ta bënte xhiron i vetmuar e pa shokët në krah. Kështu që shprehja që përdorej shpesh “shihemi në xhiro” nuk na e garantonte takimin. Një ditë takoj në xhiro Naimin që dukej i mërzhitur.

- He - i them- çfarë ndodhi
- Lere mos e pyet, kam që në orën 7 që vij vërdallë e nuk takoj njeri. A e lamë që do të shiheshim në xhiro, Ta dija që nuk vini, nuk kisha dalë as unë.

Mbas pak minutash takojmë edhe Gazin me Yllin.

- Po ku jeni ju – ju them- Naimit po i hikën autobusi i fundit. Çuna duhet menduar një zgjidhje për ti bërë më të sigurt takimet tona.

Po mendoja rëndësinë që kishte xhiroja për ne. E kishim xhiron si shtëpinë tonë të dytë, ku rrinim në orët e

mbrëmjes. Duke e parë nga ky këndvështrim, më lindi një ide.

Më ra ndërmend shtëpia e gjyshes në Dardhë. Porta e oborrit të shtëpisë kishte vetëm një çelës. I fundit që dilte nga shtëpia e fshihte çelësin në një vrimë të bërë apostafat.

Në atë kohë, edhe në Tiranë, vjedhjet e shtëpive ishin shumë të rralla, çelësin e fshihnim nën derë ose e linim tek komshiu.

- Çuna kam një ide, Le ta konsiderojmë xhiron si shtëpinë tonë. Portën e kësaj shtëpie duhet ta hapë dhe ta mbyllë secili nga ne. Për këtë arsye na duhet një shenjë për të treguar që dikush nga ne “ ka hapur portën,” dhe është në xhiro. Vendosëm që, në formë simbolike, shenja të ishte një çelës. Rifati na solli një çelës të veçantë, si ato që përdoren në portat e oborrit të shtëpive përdhese e na tha se nuk e përdorte më. Çelësi nuk ishte shumë i madh dhe mund të mbahej në xhep.
- Çuna duhet ti vëmë një emër këtij çelësi- na tha Naimi.
- Unë them që ta quajmë “çelësi i xhiros” - propozoi Gazi.
- Kam frikë se, po na e gjetën, na e kopjojnë idenë - tha Naimi.

Më në fund vendosëm ta quanim “çelësi i parajsës”, I vumë një etiketë me shkrimin “ Heaven” dhe filluam të kërkonim një vend për ta fshehur. Në atë kohë, në qendër të Tiranës, pranë zonës ku sot ndodhet muzeu kombëtar, kishte filluar të ndërtohej një kompleks

banimi. Vendi i ndërtimit ishte rrethuar me një mur me tulla dekorative që ne i quanim “ tulla me brima.” Muri ishte rreth 2 metra i lartë. Vendosëm ta fshihnin çelësin në një nga tullat e sipërme ku arrinte dora e secilit prej nesh. Kush hynte i pari në xhiro e merrte çelësin me vete. Të tjerët që vinin më pas, duke mos gjendur çelësin në vendin e duhur kuptonin që xhiroja ishte e “hapur” dhe ndonjë nga shokët do të ishte patjetër në xhiro, e kështu, njëri pas tjetrit hynim në xhiro dhe takoheshim.

Në përfundim të xhiros çelësin e vinim përsëri në vend duke “ mbyllur” xhiron e asaj mbrëmjeje.

Çelësi i xhiros na e rriti sigurinë e takimeve tona dhe na ndihmoi ta organizonin më mirë kohën e lirë. Shpesh, kur e gjeja xhiron e “mbyllur”, i dedikohesha kitarës apo studimit ose dëgjoja muzikë në radio.

Meqenëse vendin e çelsit e kisha shumë afër, ndodhte që, gjatë mbrëmjes, shkoja disa herë për të kontrolluar çelësin dhe vetëm kur e gjeja xhiron e hapur vazhdoja edhe unë xhiron për të takuar shokët.

Kënga e xhiros

Nuk mund ta linim edhe xhiron tonë pa një këngë. Propozimin e bëri Naimi.

- Dakord Naimo - i thashë - di një këngë të Vaçes të kënduar në një nga festivalet e para të këngës në radio. Titullohet “Natën vonë”. Duket sikur është bërë apostafat për xhniron - dhe fillova ta këndoj:

*Natën vonë,
në bulevard kalojmë të qeshur,
e lart yjet ndrijnë
natën vonë..*

- Shumë këngë e bukur qënka Tito, sikur e kanë kompozuar për ne.
- Edhe atëherë ka egzistuar xhiroja dhe ka qënë e bukur the çlodhëse si tani. Kjo është si melodi amerikane, një tip “ritem & blues” i kohës, që edhe mund të kërcëhet bukur.
- Ja më ndiqni mua dhe të mundohemi ta këndojmë së bashku. Naimo ti mbaj ritmin me shuplaka

<https://youtu.be/ye5sMlTI8FM?t=21>

Naten vone

*n'bulevard kalojme te qeshur bashke e larte
yjet ndrijne naten vone*

para nesh shohim agimin

se per ne

nis jete e re mes endrrave endrrave

ooooo

naten vone

rri ne dhome sa shiu bie fort

e n'qiell shkrepetin

me kane fol te ndahem teje

por me vlon

n'krahnor nje ndjenje qe me pushton

me frymzon

Fletë Rrufetë

Vitet 70 ishin vitet e fletë rrufeve.

Mbas fjalimit të 6 shkurtit 1967 të Enver Hoxhës, fletë rrufetë kishin dalë si kërpudhat mbas shiut dhe ishin përhapur në të gjithë vendin. I shihje të ngjitura nëpër mure, nëpër shtylla e stenda. Çdo shkollë apo qendër pune kishte stendën e vet të fletërrufëve. Shpesh fletë rrufetë shoqëroheshin edhe me citatet e Hoxhës : “Cilido me zë të lartë dhe me gërma të mëdha, të shkruajë se ç’mendon për punën dhe për njerëzit”. Dukej si një formë justifikimi i atij që e kishte shkruar fletërrufenë. Sikur deshte të thoshte që më ka dhënë leje udhëheqësi i partisë për të të kritikuar. Në grupin tonë Gazi ishte i pasionuar mbas fletërrufëve dhe nuk linte ditë pa i kontrolluar.

Nuk kishte as rregulla dhe as rekomandime përsa i përket paraqitjes dhe dimensioneve të fletërrufesë. Shpesh fletërrufetë ishin të gjata sa një bojë njeriu. Këto Gazi i quante “çarçaf”. Kishte edhe nga ato të formatit A4 që ishin të shkruara me makinë shkrimi, që Gazi i quante “Gazeta”. Nuk më kujtohet, që të kishte një njësi administrative që të kontrollonte fletërrufetë e gjithë qytetit. Kështu që ndodhte që, fletërrufetë e tipit “çarçaf” mbulonin të tjerat dhe aty plaste sherri. Gazi

thoshte “ Qeka mbuluar ,” gazeta me çarçaf “. Kishte edhe fletërrufe pa përgjigje që rrinin të varura me muaj dhe nuk i luante asnjëri. Gjeje edhe fletërrufe të grisura ose rë zhgaravitura. Kjo ishte edhe një nga arsytet që fletërrufetë përgatiteshin në disa kopje dhe vareshin në disa pika të qytetit.

Shpesh herë fletërrufesë kryesore i bashkoheshin edhe fletërrufe të tjera ndihmëse, ku njerëzit komentnin fletërrufenë kryesore ose përgjigjen e saj. Kështu plaste debati, ose siç thoshte Gazi “ gallata”

Shumica e fletë rrufëve godisnin zakonet prapanike dhe besimet fetare por kishte edhe shumë që trajtonin çështje personale. Këto të fundit Gazi i kishte shumë me qef. Në këto raste shpesh dërguesi i fletë rrufesë ishte anonim.

Ishte ditë e djelë. U takuam në xhiro për të vazhduar rrugën drejt qëndrës.

- Çuna, a do ndalojmë pak tek reklamat që të shoh se çfarë bëhet me fletë rrufetë sot, se ka gallatë këto ditë.

Në krahë të reklamave të kinemave “ Partizani”, “17 Nëntori”, Ali Demi”, “ Agimi” dhe “ kinemaja e re” ishte shtuar edhe një stendë e dedikuar për fjetë rrufetë.

- Eej, shiheni këtë këtu. Kjo fletë rrufeja këtu i është vënë një drejtori që ja ka kërkuar një punonjëseje të tij. Kjo jo vetëm që nuk ja ka dhënë por i ka ngjitur edhe një fletë rrufe. Shikoni si i përgjigjet drejtori:

“Moj H.E. moj H.E. hiqi pikat dhe më thuaj kush je.”
Nga ajo ditë H.E. nuk ka shkruar më. E shihni?. Ka 3

javë pa përgjigje kjo fletërrufe. Diçka ka ndodhur. Ose ja ka dhonë ose ja ka marë.

- Çfarë ti ketë marë Gazo,
- Paret pra.
- E bukur kjo.
- Po kjo nuk është gjë hiç. Në Durrës, këshilli i lagjes i kishte nxjerrë fletë rrufe një plaku që mbante 2 gra. Edhe ky i ishte përgjegjur: “ Fletë Rrufe moj fletë rrufe, të jap 2 të vjetra e më jep një të re.
- Po mor Gaz, po mos u merr shumë me fletë rrufetë - i thashë.- Është njësoj sikur të merresh me thash e theme. Shpesh herë janë shpifje dhe vihen për inat ose për cmirë. A të kujtohen fletë rrufetë që ju vunë profesorit, babait të Brikenës.?
- Po, shoqes të motrës tate, Arjanës? Po ai është rast i rrallë o Tito. Atij ja bënë për inat. Për 1 vit rresht nuk ja ndanë fletërrufetë. Ai i kthente përgjigje ata vazhdonin. I shkreti profesor, çka hek.

Gazi më kujtoi Brikenën, një vajzë e gjatë dhe shumë e bukur, të cilën e kisha njohur kur na erdhi në shtëpi për ditëlindjen e motrës. Mbaj mend që më kërkoi që ti këndoja një këngë me kitarë dhe unë i dedikova këngën më të bukur të asaj kohe. Ishte versioni në Italisht i këngës të Xhoni Hollidej. ”Quanto t’amo”

<https://youtu.be/2RDaAR8pQnY?si=68OF3FslN8pZQI8h>

- E Tito, e paske humb, paske ke ra në mendime të thella- më tha Gazi dhe shtoi:
Ka shumë që, kur mendojmë, flasim me vehte, kurse ti edhe këndon me vehte.

- Mundet - i thashë- mu kujtua një këngë të bukur.
- Mirë o Tit, mirë, këthehu në realitet tani, se kur ta hash edhe ti ndonjëherë fletë rrufenë do ta shohësh se si do të të vijë mëndja vërdallë. Do të të marrë në gojë gjithë Tirana, o i shkretë. Atëherë do të vish ke unë e do më thuash “ Gazo, ke pas të drejtë” Për pak do ta kishe hongër këtë verë kur të përzunë nga kampi për këngë të huja. Nuk e di ti si ke shpëtuar.
- Çfarë po thu Gazo, – i tha Ylli.
- Du me ju thonë atë që nuk e dini, por ju kërkoj që ta mbani sekret.
- Hë pra fol.
- Kur ishim në kampin e studentit, mbas asaj që ndodhi, që na përjashtuan Titin nga kampi, sekretari i rinisë na e kishte qëndisur fletë rrufenë, por dikush nga komiteti I partisë të institutit e kishte ndaluar.

Këtë ma tha Tixhja, shoqja ime, e cila ishte në shtab.

- Gazo, këtë punë e kemi zgjidhur unë dhe Titi. Kemi shkuar tek sekretari i partisë të institutit dhe I kemi kërkuar të falur.– i tha Naimi.
- Do me thënë e paskeni heq ankthin nga by**a juaj, kurse mua më rri mëndja atje akoma. A jemi shokë apo jemi kodosha.
- Gazo, edhe ne duhet ta mbanim sekret për ndryshe prishej puna.
- Mirë, mirë kryesorja është që u zgjidh – e mbylli diskutimin Gazi. Lajmi i Gazit na qetësoi plotësisht. I kishim shpëtuar fletërrufesë.

- Rrofsh Gazo për lajmin që na dhe, se u qetësua edhe ne. E kishim marrë një gjysëm fjale por nuk ishim të sigurt.

Si zakonisht, edhe këtë natë shkuam të përcillnin Naimin tek stacioni i autobuzit për “ Kino Studios”, dhe si përherë, aty takuam Donin, një shokun e Naimit. Emrin e vërtetë nuk ja dija sepse ne i thërrisnim Don Zhuan ose shkurt Doni, sepse ishte qefli I madh femnash dhe shpesh qëndronte aty për të ndaluar ndonjë gocë.

Naimi sa e pa filloi ta ngacmonte.

- E Dono, si e kalove sot. A doli gjo apo jo.
- Rri e Naimo, se nuk osht shaka kjo punë që boj unë.
- Sa herë e ke kënduar kuranin sot Dono?

Doni ishte i gojës dhe fliste bukur. Veç kësaj, propozimet që ju bënte femrave i kishte përpunuar aq shumë sa që disa prej tyre kishin qef edhe ti dëgjonin bile edhe i pëlqenin. Në fund të ligjëratës të Donit i përgjigjeshin:

- Po o çuno, po jam e zonë.

Doni nuk mërzitej, qëndronte, i mbështetur tek shtylla e stacionit të autobuzit dhe priste ndonjë femër të vetmuar. Qëndronte atje në dimër e në verë, në shi e në erë duke pritur rastin. Bile kur binte shi, ishte edhe më i favorizuar sepse, vajzat e pa mbrojtura nga shiu, i ftonte nën çadër dhe propozimin ja u bënte me qetësi. Kështu vajzat binin nga “shiu në breshër”. Për këtë arsye Doni mbante me vete një çadër të madhe , Çadrën e merte gjithmonë, bile edhe kur nuk binte shi. Kur e pyesnim : “

Doni, po pse e mban gjithmonë çadrën me vehte ?” Na përgjigjej:

- Baba më thotë “ kur nuk bjen shi, çadrën mere gjithmonë me vehte, kur bjen, ..boj si të duash në daç merre në daç mos e mer. Kështu që unë e marr gjithmonë me vehte.

Mbas pak minutash, shoferi i autobuzit e ndezi mjetin dhe i dha gaz .

- Hik Naimo se po të niset - i tha Gazi.

Pikërisht në atë moment shikojmë një grup vajzash që po hipnin në autobuz. Më kapi veshi këtë bisedë të vajzave:

- Goca, hecni shpejt se është ai që pret biletat.
- Pse faturino nuk është brënda në autobuz?
- Po jo o Vali jo, ky është ai që pret bileta dashurie. Po i pranove... e hongre.

Gocat u futën në autobuz duke qeshur.

Koha kalonte dhe Doni qëndronte gjithmonë “ në krye të detyrës.”

Nga fundi i tetorit, konstatuam që me Donin diçka kishte ndodhur. U bë kohë që nuk e shihnim më tek stacioni.

- Po ky ku është që s’e shohim - na pyeti Naimi.
- Pse nuk e dini ju se çfarë i ka bo vaki?- Pyeti Gazi.
- Hë Gazo, se ti i di mirë thash e themet e fundit.
- E ka hongër hunin.
- Nuk po të morr vesh Gazi, i them.
- Tito, Lym Allën e njeh ti.

- Po - i them- trajnerin e Tironës.
- Kur u martu N.H., gjithë skuadra shkoi në shtëpi me e uru dhe i thoshin “ urime, të trashëgohesh.” Lymi nuk fliste. Një nga lojtarët i thotë: “E profesor, po ti nuk po e uron?” Atëherë Lymi u përmend dhe bëri urimin e tij që do mbetet në histori: “A mre çun, ene ti mo, nuk le gardh pa kalu. Kalo një gardh, kalo ene një tjetër,.. kalo ene një tjetër, po të ka hy një derr huni në b***ë nishtina që s’ke ku e lun hiç”.

Gazi heshti për një moment dhe konkludoi :

- E kishte lonë me barrë.
- Joo..Pse Gazo, ene Doni kështu?
- Po skeni si ta dini ju , kur nuk i lexoni fletë rrufetë, kastile nuk ja u kom tregu. Hajdeni, ishalla s’e kanë hequr dhe është akoma atje.

Morëm vrapin drejt reklamave. Fletë rrufenë nuk e gjetëm, por të nesërmen pamë Donin për krahu me një gocë.

- Ju prezantoj me të fejuarën time, - na tha

Vajza, I skuq dhe uli kokën.

Kështu shpesh fletë rrufetë bënin efekt sepse të dënonte jo vetëm personi, por edhe opinionin.

Sa u ndamë nga Doni, Gazi na foli gjithë qejf.

- Ho mre, e patë? Alamet femne ishte, edhe ju mi shani fletë rrufetë. Po të mos ishte fletë rrufeja, Donin do ta kishe akoma tek stacioni, duke i kënduar “kuranin” femnave. Shihni si u bë për së mbari tani. Po fletë rrufetë janë ilaç o çuna, ilaç që

shëron trunin e njerzve. Lere pastaj që marrim vesh se cfarë bëhet në Tiranë.

- Gaso, po ja fut kot tani.
- Jo po, shkoni shifni televizionin ju.” U realizu plani këtu, u inaguru kjo fabrikë atje, ...kjo kooperativë bujqësore e siguroj bukën me forcat e veta e të tjera.. edhe më në fund “lajme nga bota”. Ku ishim, asgjëkundi.. Të gjitha lajmet e tjera i morim vesh nga fletë rrufetë dhe nga thash e themet e xhiros.
- Po jo si ty Gazo, që më je bërë si plakë e keqe. Rri gjithë ditën duke marë në gojë miletin.- I tha Naimi.
- Po atëherë, pse më pyet dhe kërkon informacione nga unë? Shko dëgjo lajmet e Tironës në televizion po të duash.

Të nesërmen takojmë në xhiro Donin.

- E Dono, si e ke të fejumen?
- Mirë Naimo, të çon të fala.
- Po sa shpejt vendose me u feju xhanëm. Mos e ke lonë me barrë o çun?
- Naimo kjo nuk osht fejesë me dashuri, por osht fejesë me fletë rrufe do me thonë me detyrim. Punën e barrës e kon saju ata të fletë rrufesë
- E si do bosh?
- Një herë për një herë do ta maj. Masanej tu pa e tu bo. Po nuk më pëlqeu do dal prapë tek autobuzi dhe do lexoj “kuranin”. Në fund të fundit unë nuk kom faj. Fajin e ka fletë rrufeja.
- Këtë thuja Gazit – i tha Naimi
Gazi u përmend the tha:

- Pse, mo mirë osht me bo dashni mçeftas me dashnoren në mes të të ftohtit tek liqeni, apo me të fejuden ngrofët në krevat.
- Po o Gaz, po krevati që thu ti është krevat me gjemba që të çpojnë by**ën. Të bëhet presion nga të 4 anët që ta marrësh me zor. Familja, organizata e rinisë, bashkimet profesionale. Janë ato që duan të vendosin për jetën tënde. Pa le po të jesh i martuar, rrezik të përjashtojnë edhe nga puna.
- Tha Naimi- the më pas ju drejtua Donit:
- Dono, vrej punën ti, po kujdes mos e lesh me barrë se e hogre.

Në ato vite, fletë rrufetë vazhduan gjatë, por mesa duket, një ditë, devijuan nga “vija e partisë” dhe në një mbledhje të byrosë politike vendosën ti ç’vlerësojnë. Mehmet Shehu kishte hedhur idenë që fletë rrufetë të mos degjenerojnë mbasi shumë drejtues ndërmarrjesh po kritikoheshin pa të drejtë dhe shpesh, fletë rrufetë përdreshin për interesa të caktuara ose ishin shpifje.

Që nga ajo mbledhje, organizatat e partisë që vlerësonin fletërrufetë dhe mernin masat e nevojshme, për të qënë brënda direktivës, filluan ta mbyllin njërin sy kur flitej për drejtues të ndërmarrjes ose të pushtetit.

Kështuqë gjatë viteve 80, vrulli i fletë rrufëve ra shumë.

Më kujtohet hera e fundit që kam takuar Gazin dhe e pyeta:

- He Gazo, ç’thonë fletë rrufetë?
- *Lene Tito, Nuk ka mo gallatë, janë ftohur shumë.*

Parada e modës në xhiro

Moti dhe moda janë dy fenomene krejt të ndryshme. Njëri fenomen natyror dhe tjetri fenomen shoqëror. Në dukje janë shumë larg nga njëri tjetri por kur flitet për veshje afrohen shumë.

Moti të detyron të ndryshosh veshjet e të vishesh siç do ai, me mëngë të shkurtra apo me pallto, kurse moda i jep formë dhe ngjyrë asaj që vesh, dhe e zbukuron paraqitjen tënde në të katër stinët

Ishte e diel 15 prill 1973.

Atë ditë moti dhe moda ishin bashkuar në një mendim të vetëm dhe kishin vendosur të na jepnin një spektakël në bulevardin e Tiranës.

Xhiroja e madhe e Tiranës sapo ishte hapur. Njerëzit shëtisnin jo më në rrugën e ngushtë të Brodueit por në shëtitoren “dëshmorët e kombit.” Atë ditë xhiroja ishte plot me njerëz. Në bulevardin e bukur të Tiranës, kishin

shpërthyer ngjyrat pranverore the format trupore. Moti pranveror kishte sjellë me vete bukurinë dhe erën e mimosave pranë parkut Rinia, apo erën e Blinit pranë Lanës. Moti, atë ditë na kishte dhuruar edhe një ditë me diell, duke bërë të mundur heqjen e pardesyve, për të zbuluar kështu modën e stinës së pranverës.

Ishte ora 11 dhe temperatura shënonte rreth 20 gradë. Grupi im i xhiros , kishte vendosur të merrte pjesë në paradën e modës pranverore 1973 që, me sa dukej do të zhvillohej në bulevard. Me qenë se në atë kohë, parada mode nuk organizoheshin nga shteti, njerëzit i krijonin vetë dhe përdornin xhiron si “paradë mode”. Pra nuk kishte asgjë të organizuar, çdo gjë ishte spontane, kush deshte të prezantonte ndonjë model të ri veshjeje, mjafton të dilte në xhiro. Rrobat e reja visheshin për herë të parë në xhiro, shpesh modelet kopjoheshin e diskutoheshin në xhiro. Edhe vajzat i pëlqenim në xhiro.

- Tito e mirë kjo - më tha Gazi.
- Po I thash, paska trup të bukur.
- Të bukur the? Nuk e ke pa në plazh ti me rrobe banje. I ka këmbët e shtremta, po është vesh bukur dhe me modë. E di si thonë në Shkodër,
- Hë.
- “Vesha kopileshta”, se ti mbulon difektet e trupit e të bën të bukur.
- Po ty – i them – si të duket kjo?
- Kështu si kallëp e mirë duket, por qenka vesh si katundare.
- Boo, po këtë ku e çon mushka me këtë fund kaq të shkurtër...

Meqënëse në xhiro lindnin miqësira dhe dashurira. Paraqitja, veshja, moda ishin kontakti i parë për tu njohur.

Por çfarë quheshin “të modës për ne në atë kohë?

Ishte e natyrshme që influenca e modës së huaj kishte bërë të sajën, por për shumicën, rëndësi kishte ajo që të rinte bukur dhe të shkonte.

Fakti ishte që për modën nuk ekzistonin as parametra dhe as instrumente matës. Dikush thoshte që janë të modës pantallonat e ngushta, disa të tjerë pantallonat e gjëra, disa thoshin “jo janë pantallonat e ngushta sipër dhe të gjëra poshtë”, shumë i bënë të modës fustanet mbi gjunjë, të tjerë thonin jo tani janë më në modë ato të gjatat deri në fund të këmbëve “po” i përgjigjej dikush tjetër “por me të çame anash”. E kështu me radhë. Veç kësaj, moda ndryshonte çdo vit.

- Tito, e paske qep xhaketën dopio pet, a sa bukur, a e di që është kthyer në modë kjo? - më tha një ditë Gazi.
- Bukur të rika, më në fund ke qepur edhe ti një gjo sipas modës, po pse si ke bo dy të çame nga mbrapa.
- Gazo, më hëngre me këtë modën tënde, po nga e di ti që duhet me 1 apo me 2 të çame.
- Po kështu e kam parë në televizion. Nuk e di ti që moda e burrave bohet nga gratë, ato e dinë se çfarë ju pëlqen ke burri e duan ta evidentojnë sa më shumë, për të kënaqur syrin e tyre kuptohet. Me dy të çame dukesh më mirë nga mbrapa. Po edhe unë

me kë flas, ti shko bjeri kitarës se asaj i bie bukur,
po nga moda nuk merr vesh.

Me një fjalë nuk merrej vesh asgjë. Nuk dinte si të
vishej robi i shkretë.

Viti 1973 ishte vit ndryshimesh edhe për modën. Mbas
festivalit të 11 të këngës në RTSh, nga udhëheqja e
partisë, Ishin bërë propozime për ndryshime në muzikë,
në art në literaturë dhe në modë. U ndërpre transmetimi
i këngëve të huaja në radio dhe nga ekspozitat u hoqën
pikturat futuriste e u lanë vetëm ato të realizmit socialist.
Ndryshimi më i vështirë mbetej tek moda, mbasi kishte
të bënte direkt me njerëzit e jo vetëm me institucionet.

“Parada e modës” në bulevardin e asaj të diele, tregonte
që në veshje kishte akoma pak ndryshime.

Gjatë muajve të parë të parë të vitit, Partia kishte hedhur
idenë e ndryshimeve por vetëm në 28 qershor të vitit
1973, në plenumin e 4 të K.Q. të partisë u muar
vendimi për të luftuar influencat e huaja në kulturë dhe
në art. Megjithatë organizatat e masave ishin vënë në
lëvizje dhe drejtuesit e tyre bënë garë kush e kush të
tregohej më i zellshëm dhe të “fitonte më shumë pikë”

Gjatë shetitjes Gazi më pyeti:

- Tito a njeh ndonjë rrobaqepës të mirë?
- Po, është babai i Edit, shokut tim.
- Dua të qep një palë pantallona të mira kauboj.
- Ooo “*fshati digjet kuçka krihet.*” Po ti nuk merr
vesh se ç’po bëhet o Gaz. Sot i qep, neser ti grisin
Gazo.
- Po ti vesh unë një herë, pa le te mi grisin.

Gjatë shëtitjes në bulevard, vura re një shënjë mbi basetat e Yllit.

- Yllo kush të ka zhgaravit në faqe
- Është një shenjë me stilograf që më kanë vënë ata të rinisë. Sot duhet të qeth flokët e shkurtoj basetat deri tek shenja.

Ne filluam të qeshim.

“Paskan filluar edhe me modën” mendova.

- Kishte të drejtë Tonin Tërtashna kur në këngën fituese të festivalit thoshte:
“ *Dikush më tha erdh pranvera, por unë nuk e besova*” - kujtoi Ylli dhe filloi ta këndonte:

https://youtu.be/fMZMxroHCGQ?si=sUity_3q-06AMP0

3

Vajzat me biçikletë.

Vazhduam shëtitjen në shëtitoren tonë të bukur. Tek ura e Lanës, shikojmë një vajzë me biçikletë.

- E bukur kjo Tito - më thotë Gazi.
- Do të jetë ajo e këngës së Françesk Radit.- i thashë dhe fillova ta këndoja këngën:

“O sa prita un tek ura por jo s’ndale ti asnjë herë,

Si s’tu prish kjo biçikleta që në këmbë të hecje veç një her. Mbi urë kaloj dhe pres që zilkën ta dëgjoj..”

Një këngë shumë e bukur dhe moderne që unë e pëlqeja shumë. Filluam ta këndojmë njëzëri dhe xhiroja na u bë më e këndëshme.

Vajza kishte veshur një fund të shkurtër dhe pamja e saj ishte shumë provokuese.

- Vallahi , kur pedalon kjo, mu ma bon zemra “tak”-tha Gazi.
- Po ti sikur nuk je qefli femrash -i tha Ylli.
- Gjënë e bukur kush se do Yllo.
- Gazo, e bukur shumë, por është me biçikletë. Ajo të kalon pranë, ty të bën zemra tak dhe ajo hikën e “ ta len pushkën në faqe”

Duhet ti prishet biçikleta, siç ju prish asaj të Françesk Radit, që ta ndalosh e ti flasësh.

Në atë ditë të bukur pranverore, në të dy rrugët gjatë lanës kalonin edhe vajza të tjera me biçikletë.

Gazi dalloi një tjetër dhe na tha:

- Çuna, rrimë këtu tek ura se qënka mirë. Në bulevard bëhet gara e modës së rrobave të bukura, kurse këtu u bëka gara e “shal**ve” të bukura”

Ashtu bëmë. ***Dukej që atë ditë të bukur pranvere edhe ormonet kishin festë.***

Prashikimi i motit dhe i modes.

Atë mbrëmje u ndava me shokët e xhiros më herët. Të nesërmen në mëngjes do të niseshim për një eskursion dy ditor në jug të vëndit.

Gjëja e parë që duhej të merrja vesh atë mbrëmje, ishte parashikimi i motit, për të vendosur çfarë duhej të vishja gjatë rrugës e çfarë duhej të merrja me vete. Në atë moment nuk më interesonte fare nëse këto rroba ishin apo jo të modës. Por nuk mund të ishte kështu për të gjithë. Vajzat e grupit mund të kishin qef që ti zgjidhnin veshjet për të rënë pak në sy. “Këq nuk do bëjnë”, mendova, “do të na zbukurojnë grupin.” Pranvera e bulevardit të Tiranës do të na vazhdonte edhe gjatë eskursionit. Vajzat i kishim si “ujët e pakët” dhe mundoheshin që ti ruanim e ti mbronim.

Si gjithmonë edhe atë mbrëmje u ula pranë televizionit dhe po prisja të mbaronin lajmet. Në orën 8.30, në ekranin e Televizorit duhej shfaqej Petriti, Gazetari i

programit “ Moti sot dhe nesër” Petriti ishte një personash simpatik që i kishte hyrë në zemër telespektatorëve. Të gjithë qëndronim të heshtur përpara ekranin për të marë vesh në se të nesërmen do të bënte nxehtë, apo ftohtë, do të binte shi apo do të frynte erë. Parashikimet e tij në shumicën e rasteve ishin të sakta. Petriti e njohte mirë zanatin e tij.

Më përpara mblidhte të gjitha informacionet e motit që vinin nga shtetet fqinje si dhe nga stacionet meteorologjike të vendit, i përpunonte dhe në mbrëmje i paraqiste në televizion. Shtrirja e vogël sipërfaqësore e vendit tonë e ndihmonte Petritin që të kishte sukses në parashikim. Por moti ishte shpesh kapriçoz dhe nuk i bindej metodës së Petritit. Kështu kishte ndodhur, në fakt, edhe një natë më përpara. Por nuk i dhashë aspak rëndësi këtij fakti. Vazhdoja të prisja me pa durim përpara ekranit. Motra e vogël, Anila po luante me kukullën e saj Sonin dhe po mundohej ta vinte në gjumë

- Fli tani të keqen mami se është ora 8 - dhe vazhdonte me këngën e saj të përnatëshme
- Nani nani Sonin ooo, zere gjumë, rrite shumë
- Shsht se dua të dëgjoj kohën – i thashë, por në ekran në vend të Petritit, u çfaq një tabelë me vlerat e temperaturës dhe të reshjeve nëpër rrethe.

Parashikimi për Gjirokastrë e Sarandë ishte për kohë të mirë, ditë pranverore

Të them të drejtën nuk më ngjiti. Petriti me paraqitjen dhe me zërin e tij, sikur të hipnotizonte dhe ta mbushte

mendjen. U vura në merak dhe mu kujtua ç'i kishte ndodhur një vit më parë:

Si çdo ditë, edhe atë ditë, Petriti ishte nisur për në televizion. Një person me një “dërrasë mangut” i kishte prerë rrugën duke e kërcënuar.

“ Dje më gënjeve, më the që do të jetë koha e mirë dhe unë hoqa tjegullat dhe zbulova çatinë. Tani për dëmin që më ke bërë.. meriton një dru na, na..“ dhe e kishte qëlluar me grusht në fytyrë.

Petriti i shkretë kishte rënë në tokë i gjakosur. E kishin çuar me urgjencë në spital.

Kur e mora vesh, më erdhi shumë keq për të që na ishte bërë si i shtëpisë.

Sigurisht të gjithë e kuptojnë që fenomenet e natyrës shpesh janë të pa parashikueshme dhe ajo që i ndodhi Petritit ishte një rastësi, por kur flasim për modën, e vitit 1973 është krejt ndryshe, ndryshimi ishte i parashikuar dhe bile, kishte filluar.

Në Tiranë ndryshimi ishte më i ngadaltë dhe nuk ra shpejt në sy, kurse në rrethe ishte shumë më i shpejtë edhe për shkak të popullsisë më të vogël dhe të rasteve më të pakta të modës së huaj.

Për fat të keq këtë ndryshim të madh ndërmjet modës së Tiranës dhe Gjirokastrës nuk e parashikuam dot.

U nisëm në ekskursion me ato rroba që vishnim përditë në Tiranë qoftë në shkollë e qoftë në rrugë. Po në fund të fundit ne ato rroba kishim xhanëm, nuk mund të qepnim të tjera për ekskursionin dhe nuk kishte shumë për të zgjedhur, mbasi gardërobën nuk e kishim plot me rroba. Si përfundim ndodhi ajo që ndodhi. Në qoftë se Petriti që nuk e parashikoi mirë motin, takoi në rrugë një hundëlesh, dhe hëngri një grusht, ne që nuk e parashikuam mirë ndryshimin e modës, “hëngrëm” kritika dhe vërejtje të cilat i kujtojmë akoma edhe mbas 50 vjetësh.

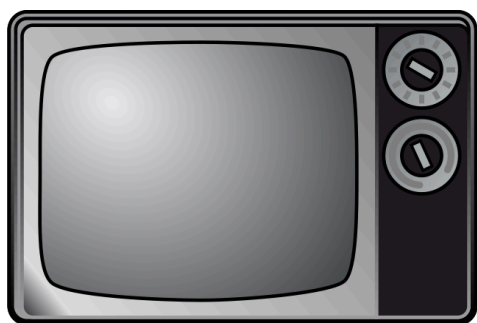
- Tito hë si kaluat
- Lere mos e pyet, gjithë gezimi i eskursionit na doli për hundësh. Në kthim hëngrëm një fletë rrufe.
- Po çfarë tipi ishte?
- Tip çarçafi Gazo.
- Mos Tito, po çunin e të madhit e kishit me vehte.
- Jo
- Epo prandaj. Ishalla mbaron me kaq.

Në të vërtetë puna vazhdoi gjatë.

Ata funksionarë të universitetit që provokuan më vonë mbledhjet për të na kritikuar, na shihnin për ditë me këto rroba ose veshje të ngjashme në universitet dhe nuk na thoshin asnjë fjalë. Po kështu ata që na ndaluan në Gjirokastrë, ishin në gjendje të kuptonin që flitej akoma për udhëzime dhe aplikimi i tyre në Tiranë ishte më e ngadaltë, kështu që mundet vetëm të na këshillonin e të kërkonin largimin tonë në mënyrë më të sjellshme.

Viktimë e këtij qëndrimi të pa përgjegjshëm nga të dyja palët u bënë vajzat tona por bashkë me to dhe ne të gjithë së bashku që “hëngrëm” atë Fletë Rrufe të madhe sa një çarçaf në hyrje të universitetit.

Të tjerët bënin vetëm garë kush e kush të demonstronte më shumë “partishmëri.”

Dritarja e botës.

Ishte vera e vitit 1973. Antenat e televizionit UHF kishin mbirë si kërpudhat mbas shiut dhe po përhapeshin në të gjithë Tiranën. Më të favorizuar ishin ata që jetonin në pallate. Seicila familje kishte zaptuar edhe pak vënd në tarracë për të instaluar antenën e Televizorit. Zakonisht në tubin kryesor të antenës montiheshin një grup antenash. Një antenë me polarizim vertikal të drejtuar nga Mali i Dajtit për tu lidhur me repetitorët e stacioneve Italiane RAI, një antenë për të parë stacionet e Jugosllavisë si edhe një antenë UHF, për të parë direkt stacionet Italiane. Kjo e fundit mori rëndësi të veçantë mbas vitit 1974, në kohë mbas pleniumit të komitetit qëndror për të luftuar çfaqet e huaja. Me këtë rast, u ndërpre ritrasmetimi i stacioneve Italiane nga repetitorët e malit të Dajtit dhe u zhurmua sinjali i televizionit Jugosllav.

viti 1976. Më në fund edhe Gazi ishte bërë me televizor Iliria.

- Tito pse si të duket ty kjo punë. Një herë e një kohë na e kishin lidh vetë Italinë. Ne të shkretët kemi vite që kursejmë paret për me ble televizorin, blejmë bile edhe autorizimin, Tashti kur u mblodhën paret edhe blemë televizorin na e kanë

pre sinjalin e Italisë dhe na zhurmojnë ene Jugosllavinë. E çfarë të shohim ne tani? “ leshin e tr*pit”, vetëm Tironën. A e di ti që prindërit e mij kanë 5 vjet që shtrëngojnë rripin për të ble “ trekëndëshin revolucionar” (lavatriçe, frigorifer, televizor)

- Gazo, si të gjithë edhe ti.
- Tito a do më bosh derman apo jo, se më osht bo televizori si kafaz pëllumbash. Vallahi nuk shof asgjë, vetëm Tiranën. Të lutem mos fillo të më bosh propagandë edhe ti. Jemi shokë apo jo.
- Gazo, boj durim se do ta regullojmë. Ti ke nevojë për një antenë të mirë edhe një kanoçe që të shohësh Italinë. Unë po të siguroj kanoçen, kurse ti boj gati tubat për të bërë antenën.

I dhashë skemën e antenës UHF për të parë Italinë. Gazi i hyri punës dhe brënda javës e kishte gati antenën. Ndërkohë që unë i kërkoja Sajës, njërit nga shokët e kursit, të cilit jo vetëm i vinte ndoresh, por e kishte qef prodhimin e kanoçeve, që të më bënte një kanoçe të mirë. Kështu, brënda javës materialet ishin gati dhe ne u bëmë gati të montonim antenën.

- Tito e lemë për të dielën atëherë.
- Po i thashë - do ta montojmë dhe do ta festojmë.
Të dielën e ardhshme i shkuam Gazit në shtëpi që në orën 9 të mëngjesit. Unë kisha marrë me vete edhe një saldator, pak kallaj si dhe pinca e kaçavida të ndryshme.
- Po kitarën ku e ke - më tha Gazi.
- Kollaj Gazo, të mbarojmë punë një herë. Ahengu vjen mbrapa.

Ylli, Naimi dhe Gazi filluan të instalonin antenën, kurse unë qëndroja pranë televizorit për të kontrolluar sinjalin. Mbas pak dëgjoj zërin e Gazit;

- E Tito si duket?
- Fillo rrotulloje ngadalë – i them.
- Edhe pak,... edhe pak, ..aty, kthehu pak mbrapa..ok, fiksoje atje.

Kur u këthyhen për të parë si dukej, unë i kisha sistemuar kabllot. Gazi mezi ç’piti. Kur e pa, lëshoi një “ Uaaau”. Më pas i shpjegova si ti nderonte kanalet. Më ndiqte gjithë qef dhe me interes.

- Rrofsh, të lumshin duart edhe mendja.Tani nuk jemi më të izoluar Tito, ***kjo është dritarja e botës.***

Furra e piteve

Në fundin e xhiros së Brodueit ndodhej një dyqan që bënte pite të mira, kryesisht me mish dhe me gjizë. Aq të mira ishin sa që njerëzit rrinin në radhë deri jashtë piterisë. Pite më të mira nuk kam ngrënë në jetën time.

Tirana ka pasur traditë gatimin e piteve. Gjyshi më kishte folur për piterinë e Xhep Ballësh, në dalje të pazarit të vjetër Pitet e tij ishin me famë në Tiranë, bile edhe Italianët shkonin për pite në dyqanin e Xhepit. Dyqani në fundin e rrugës së Barrikatave duhet të ishte trashëgimi e traditës së Xhep Ballës. Pite, zakonisht i hanim në mëngjes ose në kohën e drekës. Piteria, përveç piteve na ofronte edhe diçka tjetër. Muri i jashtëm i dyqanit që lidhej me furrën e pjekjes, qëndronte i ngrohtë deri vonë më mbrëmje. Gjatë dimrit na ishte bërë zakon që të mernim nga një të ngrohur tek muri. Mbështetnim prapë prapë tek muri dhe shpirti na vinte në vënd nga ngrohtësia që lëshonte muri. Një mbrëmje, dola si zakonisht në xhiro dhe kontrollova për çelësin. Nuk e gjeta në vënd. “Dikush paska dalë edhe në këtë të ftohtë” Thashë me vehte. Bënte vërtet shumë ftohtë. Mora rrugën e broduejit për të takuar shokët. Shkova deri në fund të xhiros por nuk pashë asnjëri.

“ si ka mundësi”, mendova, “dikush e ka marrë çelësin dhe është në xhiro”. Kur më në fund tek muri i ngrohtë i piterisë shoh Rifatin.

- Ti e ke çelësin – i thashë
- Po
- Hajde vazhdojmë atëherë - i thashë
- Na çelësin dhe shko të takosh të tjerët
- Po ti?
- Unë , ka rrezik fle këtu sot. Sapo largohem nga muri kam dhimbje të forta barku.
- Qënke ftohur në b*thë Rifato. Mirë, rri aty mos lëviz dhe mundohu të lëshosh ndonjë.
- Tito, e keqja osht se nuk më vjen.
E lashë Rifatin tek muri dhe hyra përsëri në xhiro.
Pa bërë as 20 metra, takoj Naimin, Gazin dhe Yllin
- E Tito, vetëm je?
- Jo, kam lënë Rifatin tek muri I piterisë sepse është i sëmurë.
- Joo, po çfarë ka?
- Ka dhimbje të forta barku.
- Ooo do të ketë gazra shumë, rrezik mos i ngatërrohen zotët.
- Hajde Gazo, se ty të kemi si doktor Hajbolitin e grupit.

(“Doktor Hajboliti” ishte personazh i një libri për fëmijë, shumë popullor në atë kohë.)

- Po shkoj ti mar një ilaç këtu në farmaci – tha Gazi dhe doli nga grupi.
Ndërkohë që Gazi ishte ë farmaci, unë Naimi dhe Ylli ju afuam Rifatit dhe filluam ta ngacmonim.

- Forca Rifato shtrëngoju fort dhe lëshojë – i tha Naimi.

Rfati u skuq në fytyrë nga shtrëngimi por ishte e kotë.

- Kujdes mos na bësh të madhen - i thotë Ylli se do të na qelbish xhiron.

Rifati qeshte por nuk fliste, vazhdonte të tundte kokën e tij të madhe në shënjë aprovimi.

I kuqi i kishte pushtuar faqet, hunën dhe veshët.

Gazi nuk u vonua. Kishte marrë në farmaci një ilaç për barkun.

Rifati, ja rrëmbeu nga dora dhe filloi ta pinte.

- Rifato, nuk është qumësht dhe tani duhet të pish vetëm 1 lugë gjelle.

Mirëpo Rifati nuk u influencua nga këto fjalë dhe vazhdonte të pinte ilaçin. Për çudi, efekti ishte i menjëherëshëm. Kur Gazi u afrova për tja hequr shishen nga dora, pa pritur dëgjoi zhurmën e një pordhe të zgjatur. dhe erën e bulmetit të prishur.

Gazi u hodh përpjetë dhe bërtiti:

- Djalë, djalë
- Kush lindi Gazo,
- Rifati bëri djalë. E lëshoi – dhe duke ju drejtuar Rifatit shtoi:
- Bravo, Rifato, më në fund e lëshove një të fortë. Jepi Lësho edhe një tjetër. Ja paske hongër të gjithë buletin tyt eti, më duket.
I jati i Rifatit kishte një dyqan bulmeti në rrugën e Durrësit.
- Bravo Rifato, Futja...

- Jepi se lirohesh- i tha Gazi. Kot nuk thonë “pirdh se çfryesh” Rifati filloi të qeshte dhe mbas çdo të qeshure lëshonte nga një.

Ne të tjerët filluam të duartrokasim dhe të thlrrasin sikur ishin në stadium.

- Nuk kaluan as 10 minuta dhe dhimbja e barkut ju largua plotësisht.
- Rifato, sot të ka shpëtuar çelësi i xhiros, përndryshe as nuk do të të kërkonim dhe as nuk do të të gjenim dot.
- Më rrofshi ju - tha Rifati me zë të prekur - çelësi është vetëm sinjal që ndihmon komunikimin tonë, por ishit ju që më shëruat.
- Sido qoftë merre shishen me vehte edhe pi edhe një lugë gjelle para se të flesh. Thuaji tët eti, të mos të të japi shumë qumësht në mëngjes se qumështi të shton gazrat
- Si urdhrin doktor Hajboliti – i tha Rifati duke qeshur.

Me sa dukej, idea e çelësit të xhiros, kishte qënë e vlefshme edhe për të ndihmuar njëri tjetrin, Kisha idenë që, mbas kësaj që ndodhi me Rifatin, çelësi na lidhi më shumë me njëri tjetrin. Filluam të merakoseshim bile edhe kur ndonjëri nga ne mungonte në xhiro. Të nesërmen në mëngjes, kalova nga piteria dhe ndalova për të falënderuar furxhiun.

- Asgjë o çuno – më tha furxhiu- ne shesim vetëm pite, të ngroftin e murit e keni qyl.

Në mbrëmje u takova me grupin dhe ju thashë:

Çuna sot mësova një gjë që e dija por nuk e vlerësoja:

- He Tito.
 - Ngrohtësia e murit të piterisë është qyl. Do me thënë është ilaç pa pare. Që sot ngrohja e prapanicës duhet të jetë e detyrueshme sa herë që bën ftohtë. Ato ditë konstatova që edhe shumë të tjerë preferonin të ngriheshin tek muri i piterisë. Kjo mikpritje e ngrohtë e piterisë e shtonte edhe më shumë klientelën.
- Të nesërmen, dola i fundit në xhiro. Shokët I takoj të mbështetur tek muri I piterisë.
- Pamja ishte qesharake. Ju fola nga larg:
- Po mbani murin se mos bjerë?
 - Tito, hajde këtu të gjesh rehat, unë nuk e ndiej më shiatikun.
 - Mua më ka hukur dhimbja e mesit.
 - Kurse mua nuk më dhemb më ststomaku.
- Mu përgjegjën shokët njëri mbas tjetrit.

*Naimi dhe
historia e
“çyç ibrikut”*

Kishte kohë që Naimin e shihja si të hutuar. Dilte më herët në xhiro dhe hikte i fundit, kështu që çelësi i xhiros i mbetej atij në dorë. Merte pjesë më pak në bisedat tona dhe ndiqte me sy turmën e njerëzve që lëviznin.

- E Naimo, paske ra në dashuri – i tha Gazi që nuk i shpëtonte asgjë – Po me kë xhanëm?

Naimi nuk fliste, por vazhdonte të ndiqte me sy turmën e kalimtarëve që lëviznin përballë. Në një moment të caktuar më drejtohet mua.

- Tito, mbaje ti çelësin se do të takoj një gocë dhe do të vonohem. Shihemi nesër.
- Mirë - i thashë unë duke futur çelësin në xhep. – vrej punën Hase (shpesh i thërrisnim me mbiemër) dhe me bereqet ishalla.

Naimi nuk foli, u nda nga ne dhe doli nga xhiroja duke ndjekur dy vajza që i kishin futur krahun njëra

tjetrës dhe që po dilnin nga xhiro. Vajzat morrën rrugën e Dibrës. Njërën prej tyre e njihnim. Naimi e kishte ndaluar edhe herë të tjera. Vajza ishte shumë simpatike. Hunda e këthyer përplotë i jepte një veçanti fytyrës së saj dhe ishte pjesa që binte i më shumë në sy. Për këtë arsye ne, që nuk ja dinim emrin, i thërrisnim çyç-ibriku nga që forma e hundës ngjante çuditërisht me pjesën e kthyer të një ibriku uji, aty ku mbështeten buzët për të pirë. Por bukuria e saj nuk qëndronte vetëm tek hunda. Ishte shumë moderne në veshje. Mbante një kapele republike ku ishte qëndisur një flutur e madhe. dhe nga shkathtësia e lëvizjeve ngjante edhe ajo si një flutur e bukur.

- Hase a ke nevojë që të vij dhe unë – i tha Ylli nga larg.
- Hajde, hajde
Zakonisht, kur vajzat që kërkonim ti ndalonim ishin të shoqëruara, edhe në kishim nevojë për njëri tjetrin. Kështu që lëviznim edhe ne në kopje, me qëllim që ti ndanim apo të tërhiqnim vërejtjen e shoqërueses. Unë dhe Gazi i ndoqëm me sy derisa humbën në turmën e kalimtarëve.
- Tito, na hiku prej duarsh edhe ky. Ja morri mendjen dashuria. Në fakt, çdo rënie në dashuri ishte në dëm të shoqërisë. I dashuruari, tërhiqej nga pasioni i ndjenjës dhe sikur i linde mbas dore shokët.
- Po Gazo, por duhet ti respektojmë ndjenjat e shokut dhe ti urojmë suksese në dashuri.
- E çfarë do me thënë fjala “suksese” simbas teje, që të shkojë e të bëjë atë punë.

- Po edhe ajo një gjë e mirë është Gazo, bile kemi nevojë të gjithë.
- Po ishalla mbaron me aq Tito, se mos i hiki truni e na fejohej që tani.
- Nuk besoj Gazo, por po që gocë e mirë....
- Goca të mira ka plot Tirona, po shoqëri si tona nuk ka për të gjetur.
- Gazi, le të urojmë që nuk ka për ta lënë shoqërinë.
- Vallahi, unë e kam me merak. Naimi është tip sensibil, nuk është si Ylli, që e ka një dashnore, por shoqërinë e ka të parën dhe nuk ndahet prej nesh.
- Nuk di çfarë të them Gazi, nuk kam rënë akoma në dashuri.
- Shyqyr zotit, as unë.

Atë natë e mbyllëm më shpejt xhiron. Vumë çelësin në vend dhe u kthyem ë shtëpi.

Gazi, kishte shpesh parandjenja të cilat i dilnin. Të nesërmen, Naimin nuk e pamë në xhiro. Ditët kalonin, por ai nuk dukej. Kaloj një javë dhe Naimi nuk po bëheshe i gjallë. U bëmë merak të gjithë. Ylli na qetësonte:

- Çuna është për mrekulli, mos u bëni merak. Atë natë takimi me çyç- ibrikun i shkoi mirë, bile lanë edhe takim tjetër.
- Mirë thu Yllo, - ndërhyri Gazi- ai është duke bërë qef, kurse ne i qajmë hallin. Më duket se do me ja qit fundin. Nuk e di e ka mbajtur porosinë time.
- Çfarë e ke porositur Gazo,

- I kam thënë që kur të jetë duke e puthur në buzë, tja puthi edhe hundën e bukur nga ana ime. Nuk besoj se i kushton gjë, aty afër e ka.

Filluam të qeshim me zë.

Të nesërmen, shkova të hap xhiron. Futa dorën tek vrima e çelësit dhe gjeta çelësin të mbështjellë me një copë letër. E hapa letrën dhe lexova.

“Jam shumë mirë dhe shumë i zënë. Gazit do tja plotësoj porosinë. Do ta pi ujin e çyçit. Naimi”

Kur u takova me Gazin, Yllin dhe Rifatin, ju thashë që kemi një letër nga Naimi.

- Ide e bukur kjo e Hasës – tha Gazi- pra mund ta përdorim vrimën ku fshehim çelësin edhe si kuti poste të grupit.
- Pse jo, sa herë që të kemi ndonjë lajmërim për grupin, mund të shkruajmë një copë letër dhe a fusim në “ postën” tonë – ju thashë dhe më pas ju lexova letrën.
- Obobo – tha Gazi, unë I thashë vetëm t’ia puthi, ai ja paska thithur.
- Gazo, na e shpife, ai ta ka shprehur në formë figurative.
- Po mor Tit po, dashuria ta merr mendjen dhe më pas asgjë nuk të shpifet.
- Shi dreqi, po ti sikur nuk merr vesh nga dashuria.- tha Ylli.
- Unë e kam me të dëgjuar, por atë hundë të bukur, vallahi, ja vlen ta pish e ta lëpish.

Kur dëgjoji shprehjen e Gazit, Rifati u bë keq dhe desh “ nxorri zorrët”. Por e mbajti veten dhe lëshoi vetëm një gromësirë të fortë.

- Ç’ke Rifato, ske faj ti se je mësuar të pish vetëm qumështin e babës – vazhdoi Gazi dhe më pas shtoi:
 - Çuna, mezi po pres që të takoj Naimin, që të marr vesh si shkoi.
 - Gazo, mos prit të të tregojë gjë Naimi - i tha Ylli - ai i respekton vajzat cilat e dashurojnë dhe nuk I nxjerr një gjysëm fjale.
 - Kjo që do me ja qit fundin po më pëlqen. Ka për tu këthyer shpejt në grup.
 - Po pse Gazo? – e pyeta.
 - Po kot nuk thotë populli “ Dashuria e dendur del e fëndur”
 - Kjo varet nga lloji i femrës. – i tha Ylli- unë kam dy vjet me Sarën dhe nuk më mërzhitet.
- Të gjithë prisnim çfarë do të ndodhte me Naimin. Edhe dita e tretë po kalonte dhe ai nuk po dukej.
- Paska ra mrena keq- tha Gazi- I qeka hap punë e madhe. Yllo, shko jepi një dorë.
 - Gazo këto janë gjëra private, nuk i hyet në pjesë tjetrit.
 - Po duhet fikur zjarri o Yll. Kjo drejt çyç Ibriku qënka e tmershme.
 - Gazi, nuk janë shaka që bëhen këto. Lere shokun tonë në punën e vet.

Për fat nuk doli ajo parandjenja e Gazit. Naimi u këthye përsëri në grup por asnjë nga ne nuk mori vesh gjë për shoqen e Naimit dhe për dashurinë e

tyre. Bile edhe emrin nuk ja mësuam dhe vazhduam ti thërrisnim çyç-ibrik. Gazit nuk i rrihej dhe e hante kurioziteti të merte vesh diçka më shumë nga kjo histori dashurie, por Naimi ishte i prerë:

- Gjërat personale nuk nxirren në Pazar pra as në xhiro, Gazo.
- Po unë dua vetëm të përfitoj nga eksperiencia e shokëve.
- Gazo, e di çke ti, fillo të bësh eksperiencën tënde sa s'është vonë. Vetëm atëherë do të më kuptosh dhe do të më japësh të drejtë. Dashuria që vajza të fal duhet vlerësuar dhe respektuar - e mbylli bisedën Naimi.
- Po atëherë përse thonë “ po nuk e tregove nuk quhet”
- Atë e thonë kurvarët Gazo, ata që bëjnë gara seksi. Unë nuk jam i tillë.

Gazi e mbylli gojën dhe nuk e zgjati më. Vura re që, nga ajo ditë, krijoi edhe ai simpati për çyç-ibrikun dhe sa herë e shihnim në xhiro, e përshëndeste gjithë respekt.

Frika e luftës në xhiro

Vitet 70 ishin edhe vitet e frikës së luftës, Parrulla e partisë “ Gjithë populli ushtar” kishte gjetur një aplikim masiv në të gjithë vëndin, jo vetëm nëpërmjet zborreve ushtarake të detyrueshëm për të gjithë, por edhe me organizimin dhe nxitjen e gadishmërisë për luftë.

Siç bëhet e ditur nga informacionet e medieve ne ditëve të sotme, “nëse lufta do të fillonte krejt papritur, pa paralajmërime dhe pa përqendrim të trupave armike në vijën e kufirit, ushtria shqiptare ishte përgatitur që për 2-3 minuta nga shkelja e territorit shqiptar, të hapte zjarrin e parë. Kjo sa për fillim, pasi strukturat ushtarake të kohës bënë të mundur që për 72 orët e para, të mund të viheshin nën armë të paktën 750 mijë njerëz me uniformë jeshile.” Shqipëria e atyre viteve (bashkë me Izraelin), ishte vëndi i parë në botë për sa i përket gadishmërisë për luftë. Kjo situatë ishte bërë pjesë e jetës pra edhe e diskutimeve tona në xhiro. Nuk më

hiqet nga mëndja një bisedë e zgjatur që u hap në grupin tonë të xhiros . Ishte ditë e djelë dhe dita e nesërme e alarmit të gadushmërisë kuftarake që ishte zhvilluar në Tiranë.

Më kujtohet që gjatë natës të së shtunës në gjithë qytetin u dha alarmi ajror. Në fakt, ishim të paralajmëruar që në rast alarmi duhet të paraqiteshim pranë njësisë ushtarake ku kishim municionet në një kohë sa më të shkurtër. Përveç sirenave të fuqishme alarmi ishte i shoqëruar edhe nga zhurma e fluturimit të avionëve luftarakë mbi Tiranë si edhe shpërthime demonstrative bombash stërvitore (bomba karte), të fshehura nëpër parqe, lulishte dhe rrugë të qytetit. Të dukej vetja sikur ishe vërtet në luftë. Ky faktor psikologjik më ngjethte mishin dhe shtonte shpejtësinë e hecjes time. Me shpejtësi kalova “ Tiranën e re”(Në atë periudhë banoja në Tiranën e re) dhe hyra në bulevard. U befasova nga xhiroja e pa zakon të që mu çfaq përpara.

Njerëzit lëviznin me shpejtësi dhe nuk ishin më në shëtitjen e zakon të mbrëmjes, por “në garën e hecjes sportive” kush e kush të arrinte më parë në repart. Zhurmat e alarmit vazhdonin edhe mbas mbritjes time në repart. Më dhanë një regjistër ku do të firmosja prezencën dhe më thanë të prisja aty deri sa të mbaronte alarmi.

- Tito, a arrite të flesh ndopak apo jo, Më pyeti Gazi.
- Tashti mbasdite fjeta pak.
- Edhe ditën e pushimit nuk na lënë rehat.
- Gazo, është në të mirë të gadushmërisë për luftë.

- Po ku osht kjo luftë a Tito, kam gjithë jetën që po e dëgjoj dhe nuk po e shoh. Ja fusin kot.
- Gazo, jemi vënd I vogël dhe fqinjët na kanë ngrënë shumë thela aq sa tani ka përfunduar “ kokoshi një thelë”,pastaj “frika ruan vreshtat” Gazo, Duke dëgjuar për gadishmërinë tonë kanë frikë të na sulmojnë.
- Mua më duket se e kanë për të ruajtur b*thën e tyre Tito. Fqinjët kanë kohë që kanë rënë squk dhe nuk ndihen më. Kanë frikë nga traktati i Varshavës këtë radhë, kanë frikë mos ndodhi si në Çeki.
- Gazo, ja paske futur nja 2 gota ponç, më duket, që të është zgjidhur gjuha kaq shumë. Lere këtë muhabet tani. Mos përfito që ke shokë të mirë dhe nuk të spiunojnë.
- Tito, edhe ti si puna ime je, që nuk të rri goja rehat, vetëm se ti e ke me këngë kurse unë nuk di të këndoj. Por asnjë nga ne nuk e ka të lirë fjalën apo këngën që i pëlqen. E kemi origjinën nga Ilirët o Tit, që ishin popull “ i lirë” siç e thotë edhe vetë fjala, kurse tani jemi këthyer në një popull që mbron pavarësinë e një lirie të humbur. Po qe kështu, më mirë të na pushtojnë e të na kthejnë lirinë.
- Gazo, nuk u ngope me pushuesit? Mbas Turqisë, Italia dhe Gjermania. Çfarë lirie fitove prej tyre.
- Tashti koha ka ndryshuar Tito, nuk është më koha e fashizmit në Itali dhe as e monarko- fashizmit në Greqi.
- Varet nga fryn era Gazo, po fryu nga lindja, më keq do gjesh. Do biesh “ nga shiu në breshër”. Tani rreziku na vjen nga lindja më shumë se sa nga

perëndimi. Koha është që ta ruajmë dhe forcojmë pavarësinë.

- Po or Tit po, por frika e luftës po na izolon nga gjithë bota.

Nuk thotë kot populli “ trimi i mirë me shokë shumë”

Po ti je prishur me të gjithë dhe i ke bërë të gjithë armiq.

Kë ke shok ti, edhe me Kinën shkove dhe u prishe.

- Gazo, që të mos izolohemi, duhet të hapemi më shumë me perëndimin. Aty do të gjejmë edhe lirinë e fjalës tënde dhe të këngës time. Do të gjejmë demokracinë.
- Po o Tit, por e keqja është se këtë nuk e vendos as ti as unë.
- Gazo, bota po shkon në atë drejtim. Edhe këtu janë bërë disa hapa për tu afruar me Greqinë dhe Italinë. Herët a vonë, liria që ti kërkon, do të na përfshijë edhe ne. Por deri sa të vijë ajo kohë, pavarësia duhet ruajtur, dhe gadishmëria jonë për ta mbrojtur atë duhet forcuar.
- Po or Tit, po, do të vijë kur të më ketë mbirë bari një pëllëmbë.

Diskutimi me Gazin vazhdoi gjatë. Por mendimet e Gazit dhe diskutimet e xhiros mbeteshin në grupe të izoluar dhe I merte era. Ashtu si Gazi mendonin edhe shumë të tjerë por disa prej tyre u dënuan nga organet e regjimit. Ashtu siç isha mbyllur edhe unë në vetvete me këngët e huaja, e këshilloja edhe Gazin:

- Gazo, të këshilloj, që ta frenosh pasionin që ke në këto lloj diskutimesh, sidomos kur flet me njerës që nuk i njeh. Rrezikon vehten dhe familën tënde.
- Tito më fal që të flas kështu po të kam si vëlla dhe kam nevojë të shpërthej ndonjëherë. Nuk dua të influencoj në mendimin tënd.
- Gazo, duhet të shikosh jo vetëm të keqen, por të vlerësosh edhe të mirat e sistemit ku jetojmë.

Jemi një vend pa ekstreme sociale, të gjithë kanë nganjë punë dhe marrin nga një rrogë. Ti do të thuash jemi të gjithë të varfër. Jam dakord, por jetojmë më mirë se sa para çlirimit. Pastaj janë bërë edhe ndryshime pozitive si arsimi i detyrueshëm, elektrifikimi i gjithë vendit. Atë demokraci që kërkon ti dhe unë, do ta sjellin njerëzit me shkollë dhe jo injorantët, jo ata që rrahin gratë dhe vrasun për gjak, si në kohën e Lek Dukagjinit. Këto fenomene shqyr nuk i kemi më.

Prandaj unë kam besim dhe bëj durim Gazo. Unë të këshilloj të jesh më i matur.

Erotica dhe xhiroja

Sot që po shkruaj këtë pjesë është data 9 qeshur 2025. Ndodhem në Milano. Mbrëmë prezentatori i njohur i televizionit Marcho Liorni prezantoi nje program të ri. Të ftuar në këtë program kishte edhe disa nga ish balerinat e programit të famshëm “Colpo Grosso”, transmetuar nga televizionet private në vitet 80.

Kishte qënë programi më i preferuar i rinisë time. Balerinat cin- cin (siç I quanin në atë kohë), më sollën ndërmend shumë pjesë të këtij sperakli, por në veçanti komentet që i bënim programit duke shëtitur në xhiron e Tiranës të asaj kohe.

Më kujtohet që natën e parë të fillimit të programit i lajmërova shokët:

- Gazo, sot në darkë ke një program të bukur këtu, quhet “Kolpo Groso”.
- Cfarë programi është?
- Program me femna- i them
- Amon Tito se na osht bo “ syri bakër” A janë femna të bukura.

- Po o Gaz janë shumë të bukura por janë të pa veshura.
- Gjyaf të shkretat i paskan lënë lakuriq, do të ftohen - tha Gazi dhe ja dha të qeshurit.

Në fakt ky program ishte shumë i suksesshëm gjatë viteve 1987 deri në 1993.

<https://youtu.be/eRhbsYTdNMU?si=qfJEhdYq3t5Vw9Fi>

Ky program i drejtuar nga Umberto Smaila, që kishte në bazë një lojë erotike pati sukses të jashtëzakonshëm në Itali. Grupi I baletit të vajzave çin- çin krijonte një spektakël të veçantë të televizionit privat të Italinë së kohës. Vajzat ishin veshur me kostume banje me ngjyrën dhe formën e njërës bga frutat më të preferuara. Kështu që i thërrisnin me emrat e frutave që përfaqësonin. Në spektakël mernin pjesë vajza “banane”, vajza luleshtrydhe, vajza manaferë vajza rrush e të tjera.

Fillimisht, spetakli trasmerihej nga Italia 7 dhe Kanale 8, Më vonë u trasmetua edhe nga kanalet private të Puglias si Telenorba, kështu që dukej edhe në Shqipërinë bregdetare si edhe në Tiranë.

Një natë, Gazi na ftoi të qëndronim deri vonë tek shtëpia e tij për të parë “colpo grosson” e asaj mbrëmje. Spetakli filloi me siglën:

<https://youtu.be/ulKfzHfr8Y8?si=IxuNptgV1MGPNAzO>

Mbas çdo lojë erotike që zhvillohej midis 2 konkurrentëve të sekseve të ndryshëm. Vajzat cin-cin ekzekutonin një balet që përfundonte me një skenë *toples* të vajzave.

Nga ajo natë Gazi nuk linte puntatë pa parë dhe të nesërmen e komentoni spektaklin në xhiro.

- Tito, e mirë bananja ëëë ?
- Mua më pëlqen më shumë manaferra.
- Po ty Yllo?
- Nuk më duket Italia Gazo, por si frutë më pëlqen rrushi.

Duke komentuar programet e “ dritares së botës” (siç thoshte Gazi) temat e diskutimit në xhiro bëheshin më të larmishme dhe xhiroja më e këndëshme.

Atë periudhë Gazi hapte dhe mbyllte xhiron. Çelësi I xhiros mbetej gjithmonë në dorë të tij.

Nuk mungonin as diskutime filmash, dhe komente veshjesh. Gazit i pëlqente të komentonte çdo të re në xhiron e mbrëmjes.

Ishte personi më pak i influencuar nga propaganda e regjimit.

Një tjetër diskutim i gjatë u bë për filmin

“Dekameroni” që e pamë në grup tek shtëpia e Sajës.

Saja, ishte një nga shokët e universitetit me të cilin u afrova në vitin e fundit të universitetit. Të them të drejtën Saja ishte djalë i singertë, bile shpesh më tepër seç duhej. Vërtet kishte një edukatë familjare që ndryshonte nga timja por që mua nuk më krijonte probleme. Ndryshe nga im atë që ishte lidhur që i vogël me lëvizjen dhe shkollën e kishte bërë mbas çlirimit, jati i Sajës Rushiti, kishte mbaruar shkollën e Fulzit në Tiranë dhe për shumë gjëra, kishte marrë një edukatë perëndimore me të cilën kishte edukuar edhe fëmijët e tij. Siç thoshte Saja, Shiti kishte mbaruar shkëlqyeshëm gjimnazin dhe kërkonte rezultate të shkëlqyera edhe nga fëmijët. Mesa kuptoja fjala e Shitit ishte ligj për Sajën.

Saja, nuk mungonte kurrë në Leksione dhe studionte shumë, për të qenë gjithmonë I pari i kursit.

Këto ditë(mbas 50 vjetësh) duke pirë kafe me Apostolin, shokun tim të universitetit dhe të Italisë, mu kujtua një rast kur kishim vendosur që të linim orën e mësimit dhe të gjithë si grup të shkonim në kinema. Atë ditë në leksion kishin mbetur vetëm 2 veta Saja dhe profesori, ndërkohë që në apelin e kinemasë Saja mungonte.

Unë në universitet nuk kam qënë dalluar në mësim, nuk kam ngelur në asnjë provim por as nuk jam dalluar për nota të mira. Të them të drejtën, nuk kisha rënë akoma në dashuri” me elektronikën. Disa vite më vonë, erdhi koha që rashë vërtet “ në dashuri “ me të dhe kjo “dashuri” vazhdon akoma, por në atë kohë mendoja më shumë për gjëra të tjera. Mirë a keq këtë periudhë të jetës e mora ashtu si më erdhi,

Saja, ishte natyrë e afruar dhe kishte shprehur gjithmonë dëshirën që të më ofronte ndihmë, sa herë që do të kisha nevojë.

Shiti, kishte qef që vija e takoja Sajën, me dëshirën që të hynte në bisedë edhe me mua.

Presa i përket filmave dhe programeve televizive të huaja Shiti më dukej shumë liberal që korrespondonte edhe me edukatën e tij perëndimore. Më kujtohet kur një ditë tek televizioni Jugosllavi do transmetohej filmi “Dekameroni.”

Saja na fton të gjithëve që ta shihnim tek shtëpia e tij. Unë e pyes se mos ishte edhe Shiti.

- Shi, nga Shiti ke turp ti, Shiti është “dora jonë”. Hajde se do të kënaqemi.

Rreth orës 10 të mbrëmjes shkuam tek shtëpia e Sajës. Mbas pak do të fillonte filmi. Dhoma e Televizorit ishte mbushur plot me njerëz.

Shiti ishte ulur në kolltuk, përballë televizorit dhe mbi poltron. Me sa dija, në atë kohë kishte pësuar një paralizë parciale, kështu që nuk fliste qartë:

- Mirëmbërëma e mirë se erdhët - na tha.- A jeni mbi 16 vjeç?
- Po.
- Edhe unë - na tha.- Kështu që na lejohet që ta shohim filmin.

Unë qesha pa folur. Dhoma, ishte mbushur plot me të rinj, që prisnin që të fillonte filmi.

Fillimi i filmit u shoqërua me duartrokitje. Më pas ra qetësia, e cila shndërrohej në evocione, sapo shfaqej ndonjë skenë erotike. Më kujtohet skena kur protagonistja e filmit hynte e dilte në liqen lakuriq, në dhomë dëgjoheshin:

“Uuuu. Uuu.. mashalla, të keqen e rimorkios” dhe më pas duartrokitje dhe të qeshura.

Ishte hera e parë që po shihja një film erotik në grup. Në shtëpi shihja ndonjë fshehurazi e në qetësi, për të mos zgjuar babain nga i cili më vinte zor.

Këtu atmosfera ishte ndryshe. Shiti duartrokiste i lumtur që po i kënaqte të rinjtë. Me sa kuptova Shiti kishte qef të organizonte kinemanë, por unë nuk mora pjesë më. Mbaj mend disa kohë më vonë po kaloja rastësisht nga shtëpia e Sajës kur dëgjoj të njëjtat zëra dhe atë ditë nuk kishte ndeshje sporti...

Mesa dukej kinemaja private vazhdonte.

Kreu i Dyte
VAJZAT WAGs

Vajzat WAGs të Tiranës

Në kohën e sotme, flitet shpesh për vajzat të cilat janë gratë, të dashurat apo të fejuarat e futbollistëve. Shpesh për to përdoret termi WAGs (Waves and Girlfriends)

Në Tiranën e viteve 70, ky term nuk njihej, por vajzat që simpatizonin futbollistët egzistonin dhe bile në rast ndeshjesh, organizoheshin në grupe të vogla për pritjen dhe përcjelljen e skuadrave të futbollit, sidomos atyre ndërkombëtare . Lajmi që skuadra e yjeve të futbollit botëror, po zbriste në aeroportin e Rinasit ishte përhapur me shpejtësi edhe tek vajzat e Tiranës dhe në mëngjesin e datës 15 shkurt të vitit 1971 kishin dalë në një xhiro të pazakontë në bulevardin Dëshmorët e Kombit. Megjithëse ishte kohë e vërejtur dhe e ftohtë, Vjollca, Gjylja dhe Dallandyshja, ishin kapur për krahu dhe hecnin duke shtrënguar njëra tjetrën.

- Goca është momenti që tju them një të re.

- Po Vjollca.
 - Kam dëgjuar në televizionin italian një term të ri që përcakton vajzat që dashurohen me futbollistët. Këto vajza, kur arrijnë të bëhen dashnoret e tyre marin emrin WAGS (Wave and Girlfrens). Grupi jonë sot duhet të meritojë këtë titull. Kërkoj që të quhemi vajzat WAGS të Tiranës edhe në qoftë se çensura nuk na lejon
 - Bravo Vjollca i - I tha Dallandyshja që shkurt i thërrisnin Dyshe, e cila simpatizantë futbollistin Gert Myller - Nuk e di sa mundësi do të kemi për tu takuar me ata, por le të shpresojmë që të jemi me fat.
 - Goca ora 10 e një çerek. Duhet të kenë arritur – tha Vjollca që dukej më e shkathta dhe më e gojës në grupin VAGs. Ajo nuk kishte ndrojtje për asgjë dhe i binte drejt muhabetit. I ishte mbushur mëndja që ishte e bukur dhe “ rrihte lart”
 - Ty të pëlqen Bekendauri, Vjollca.
 - Vdes për të, Është i mirë dhe shumë elegant. Kam dëgjuar disa intervista të tij në televizion dhe më duket edhe me shumë kulturë.
- Shpresoj që ti marr edhe ndonjë autograf sot. Kam përgatitur edhe 2 fotografi tek “foto Ristani” Në njërën ka dalë ai, kurse tek tjetra kam dalë unë dhe është fotografia më e bukur që kam. Mbrapa fotografisë të tij shpresoj të më shkruaj autografin, kurse tek fotografia ime i kam shkruajtur 2 fjalë dashurie në anglisht.
- Vjollca, kam frikë se nuk do të na lejojnë të takohemi me ta. Sigurimi ka marrë masa të forta mbas asaj që ndodhi me Hënën në 67 ntën.

Historia e Hënës, kamerieres të hotel Dajtit e cila pati një histori dashurie me Gert Mylerin në dhjetorin e vitit 1967 kishte qënë një nga thashethemet e xhiros së Tiranës në ato vite. Në xhiron tonë lajmet qarkullonin ne kohe reale.

Mbi këtë ngjarje mediat u shprehën vetëm vite më vonë. Simbas intervistave të dhëna më vonë nga vetë Mylleri në një gazetë franceze u hodh dritë mbi këtë ngjarje që fillon në 17 dhjetor 1967 gjatë takimit të parë në Tiranë midis përfaqësueses Shqipëtare dhe asaj të R.F. Gjermane e cila përfundoj 0:0. Në këtë ndeshje Mylleri nuk o aktivizua por ishte me skuadrën gjermane në Tiranë. Me sa u muar vesh golëshënuesi i famshëm gjerman ra në dashuri me shikimin e parë me bukuroshen shqipëtare. Sentimenti ishte aq i fortë saqë

Mylleri nuk e harroi atë gjithë jetën. Tentoi disa herë të vinte në Shqipëri për ta takuar, por në Shqipërinë e asaj kohe nuk lejoheshin vizita turistike por vetëm ato diplomatike.

Tani mbas shumë vitesh, kuptoj që këto thashetheme të asaj kohe për dashurinë e lindur modis Gert Mylerit dhe kamarieres të hotel Dajtit, kishin në bazë të vërtetën.

Mbyllja dhe izolimi i vendit tonë në ato vite lënduan edhe zemrat e dy të rinjve të dashuruar (Mylleri ishte vetëm 21 vjeç kurse Hëna 19) ,duke e bërë të pa mundur bashkimin e tyre.

Ja sec shkruan Pamfleti mbi ngjarjen:

Gerd Myler, një nga yjet që sapo nis të përshkëndis asokohe në futbollin gjerman, nuk e kishte menduar asnjëherë se, në vendin më të izoluar e hermetik të Ballkanit, do të njihej me një vajzë shqiptare, e cila jo vetëm që i trazoi jetën atij, por edhe e “shkatërroi” atë.

Historia e fshehtë e legjendës gjermane Gerd Myler, me bukuroshen shqiptare të hotel 'Dajtit - Sport

Në fakt, lajmet që qarkullonin , i nxisnin edhe me shume vajzat tona WAGs drejt qëllimit që i kishin vënë vehtes:

- Unë shpresoj vetëm që ta takoj dhe ti dhuroj fotografinë time e ti mar ndonjë autograf. Këto janë gjëra normale në të gjithë botën - ju tha vjollca shoqeve.
- Vjollca, kupto mirë se ku jeton, këto që thua ti ndodhin në botën e lirë por jo këtu tek ne. – i tha Gjylja, një nga WAGs që simpatizantë Netzen,
- Po pse çfarë ka Hëna më shumë se unë. Në fund të fundit një copë kamariere është kurse unë jam në vitin e dytë të universitetit.
- Kjo është punë shansi Vjollca. Ti e di ku punon Hëna. Me punën që ka as sigurimi nuk e kontrollon dot kollaj. Detyra e saj është të çojë ushqime dhe pije në dhomat e hotelit. Thonë që Myleri, që kishte rënë brënda, e thërriste herë pas here në dhomë jo për shërbim por vetëm për ta parë dhe për ta takuar. Pastaj mos harro se Hëna është alamet femre.
- E mirë është por jo më e mirë se unë. Myleri ishte kalama kur e njohu. Të shihni që këtë radhë nuk ka për tja hedhë as sytë.

Vjollca qëndroi pak në heshtje dhe priste ndonjë kompliment nga shoqet, por asnjëra nuk foli. Atëherë e mori fjalën duke ju drejtuar Gjyles. Gjëja e parë që duhet të bësh ti Gjyle është që të ndërosh emrin. Do me ju prezantu Netzenit me emrin Gjyle? Kjo është njësoj sikur ti gjuash me gjyle kokës. Le që nuk e shqipton dot

emrin Gjyle, por edhe do ta harrojë e do ngelesh pa emër. Nuk ka për të të thirrur kurrë me emër.

- Unë për vehte nuk e ndërroj emrin që më ka vënë gjyshja, rahmet pastë.
- Goca më leni mua që tju gjej nga një emër të bukur dhe modern. Unë për vete do quhem Franka. Është emër i bukur, i thjeshtë dhe që ai e mban mend kollaj me qënëse edhe ai quhet Franc.

Për ty Dyshe kam menduar Gerta ose Greta, si Greta Garbo. Ti Gjyle boj si të duash, por këto do të jenë pseudonimet tona. Emri i vërtetë ngelet ai që kemi. Në fund të fundit shumë artistë dhe persona të njohur në botë, përdorin pseudonimet në vënd të emrave të vërtetë. Deri sa kemi vendosur të bëhemi WAGs, emri jonë duhet të tingëllojë bukur në gojën e adhuruesve tanë të ardhshëm.

Takimi me vajzat WAGs.

Në këtë ditë me shi edhe grupi im i xhiros kishte dalë në bulevardin “Dëshmorët e kombit” në këtë xhiro të jashtëzakonshme.

Vajzat WAGs qëndronin të ulura tek parmakët e parkut rinia dhe prisnin mritjen e futbollistëve. Po afronte dreka dhe vajzat kishin hapur paninet e mbështjella me gazetë dhe po hanin.

- Me çfarë e ke bukën Vjollca?
Me vaj e me sheqer Dyshe po ti, me vaj e me krypë?
- Jo, jo më ka vu plaka ca ullinj Tirone dhe një copë djathë të bardhë.

Gazi sa i pa e kuptoi që po prisnin futbollistët, u nda nga grupi dhe ju afrua për ti hedhur ndonjë kunj.!

- E goca po prisni Bekenbaurin. Priteni, priteni se vjen sot, por nesër do të ktheheni prapë te ky Bekenbauri këtu – ju tha Gazi duke rrahur gjoksin.

Gazi i ngjante vërtet Bekenbaurit nga paraqitja dhe i bëhej qefi dhe krekosej kur ne i thërrisnim “ E Beke” Gazi i kishte flokët me onde si Bekenbauri . Por, atë ditë në vënd të komplimentit dëgjoi përgjigjen e hidhur të Vjollcës:

- Po hik or zhuls hik, se po hamë edhe bukë tani dhe mos na e shpifish. A e ke parë veten në pasqyrë ndonjëherë?

Më pas vjollca filloi një monolog të zghatur dhe shumë pikant:

- *Po ti dukesh që s'ke as dush në shtëpi dhe lahesht një herë në javë me kanoçe, kurse ai lahet për ditë në vaskë me “ banjo skjuma Vidal”.*

Ty të kanë zënë flokët morramor i shkretë duke i larë me sapun rrobash turk,

kurse ai i lan për ditë me shampo nga më e mira dhe i shkëlqejnë flokët nga nga pastërtia.

Ty të vjen era cqap nga djersa o qelbanik,

kurse atij i vjen era lule xhelsomini nga deodoranti që përdor.

Ai i ka dhëmbët e bardha nga çamçakëzi Brooklyn që përtyp dhe goja i vjen era mente, kurse ty të janë nxirë dhëmbët nga çimçakizi i Nish Gomës dhe të vjen era hudhër që në mëngjes.

Ai ka alamet “tartaruge” të bukur,

kurse ti je njeri pa bark e pa “tartarugë” .

*Ai i ka kofshët e bukura dhe gjithë muskuj kurse ti nuk ke as kofshë dhe as b*thë.*

Ai të thyen kokën me pare,

kurse ti po thyesh në dysh o i shkretë e s'ke bukë me hongër.

*Ai ta bon qefin siç ma do,
kurse ti ske fuqi me pjerdh.*

*Atij I kanë lezet basetat deri në fund të faqes,
kurse ty ti kanë prerë deri në rrëzë të veshit...*

Vjollca ishte gati të vazhdonte akoma monologun e saj, por Gazi ja kishte dhënë vrapit nga turpi dhe ishte larguar me shpejtësi për tu bashkuar më vonë me grupin tonë.

- E Gazo, doli Gjë? – e pyeti Naimi.
- Lere, mos më fol tani se jom me nerva. Filloi të tallet me varfërinë time.
- Pse ajo vetë është e pasur Gazo?
Gazit nuk i dilte asnjë fjalë nga turpi. Bluatë nga brënda për ti dhënë një përgjigje Vjollcës. Shkuam deri në fund të bulevardit dhe në xhiron e kthimit ju afrua prapë vajzave.
- Akoma këtu qenkeni ju, të ulura mbi parmak. Do merni plevitin o të shkreta, do të na ftoheni në prapanicë, do të na qelbni bukevardin me erën e xhelsominit tuaj e do ta bëni Bekenbaurin që të hiki me vrap.
- Po hik o shurraman akoma nuk vure mënd ti. – i tha Vjollca
- Para se të hiki dua të të them vetëm 2 fjalë:
- Hë fol por bjeri shkurt.
- Unë nuk jam I pasur si ai Bekenbauri jot por, edhe ti nuk ke lindur e pasur. Pse kush ta ka lëmë pasurinë ty yt atë Seferi apo jot ëmë Xhemilja. Ata të kanë lënë vetëm morrat që ke në kokë moj e shkretë. Pse kush ka qënë pasur, gjyshi apo

stërgjyshi jot. Bekenbauri nuk të njeh, po unë të njoh mirë se të kam pas në një klasë. Jot ëmë ta lyente kokën me vajguri që të të mbyste morrat. I vinte era vajguri gjithë shkollës. Mungonte vetëm një fije shkrepse për të na i hedh shkollën në erë.

Vjollca kishte rënë në qetësi dhe vriste mëndjen kush ishte ky që e njihte me rrënjë e dhëmballë. Gazi përfitoi nga heshtja e saj, për të vazhduar monologun e tij:

- Për fat të mirë, këtu tek ne varfëria është njësoj për të gjithë, prandaj mos u tall shumë me varfërinë tënde. Sapun turk unë, sapun turk ti, tallon unë tallon ti.

Kemi vetëm një ndryshim ne të dy.

-Hë

- Në qoftë se mua më vjen vetëm era cçap, ty të vjen edhe era cçap edhe era..
peshk.

Vjollca nuk e deshi vehten

U skuq në fytyrë dhe uli kokën.

E kuptoi që i kishin ardhur “ato.” Po ku e gjetën sot që të vinin të shkretat”- tha me vehte dhe e përfshiu qetësia e turpër.

I nguli sytë Gazit dhe njohu shokun e saj të fëmirisë:

- Uuu.. mor Gaz Bala, po sa paske ndryshuar o çun. Qyqjaaa, nuk të njoha fare. Po nekemi qënë bashkë në kopësht dhe në fillore, A e mban mend që na kishin vënë edhe në një bangë në shkollë. Çfarë nuk kemi bërë atëherë. A të kujtohet një ditë kur e kishe marrë macen në klasë dhe ja futëm zyshës poshtë katedrës. Ajo u bo xhind dhe na nxori

përrjashta të treve, mua, ty edhe macen. Kemi qënë
çapkëna Gazo.

- Ti nuk paske ndryshuar hiç Vjollca.
- Mirë, mirë. Po sa flokë rë bukura që të paskan dalë o Gazi. Në klasë ke qënë tullac, ti qethnin flokët shkurt me makinë zero.

Gazi buzëqeshi dhe pa dashur i shpëtoi:

- Po mi kishe ngjitur morrat ti, prandaj - i tha duke qeshur.

Filluan të qeshnin që të dy dhe u përqafuam me mall. Kështu sharjet ja lanë vëndin qetësisë së përmallimit.

Por shpejt këtë qetësi e ndërpreu zhurma e autobuzit të futbollistave dhe zëri i Gjyles që u hodh përpjetë nga gëzimi:

- Goca erdhën, erdhën.
Autobuzi me futbollistët Gjermanë, hyri në bulevard dhe po i afrohej hotel Dajtit.
- Ej ju të përmalluarit, erdhën ...erdhën, po lerini mallëngjimin tani- ju drejtua Dyshja. Vajzat u ngritën me shpejtësi dhe vrapuan drejt autobuzit,

por “sigurimsat” i kishin marë masat. Policët e rrethuan autobuzin dhe i prenë rrugën turmës kurioze të tifozëve dhe të vajzave aspirante WAGs, kështu që, këto të fundit mbetën pa asnjë takim apo autograf, dhe morën vetëm ndonjë buzëqeshe të shkurtër si dhe aromën e këndëshme të deodorantit të sportistëve.

Vjollca sa nuk po plaste nga inati. Ju drejtohej futbollistëve që zbrisnin nga autobuzi dhe i tregonte fotografinë e Bekenbaurit për ti tërhequr vëmendjen. Nuk dinte kujt tja nxirrte inatin. U bë helm e vrarë dhe filloi të shante nëpër dhëmbë. Në mënyrë instiktive tentoi ti afrohej autobuzit. Kur pa Bekenbaurin të zbriste nga autobuzi, lëshoi një thirrje të pa kontrolluar dhe shtyu turmën përpara saj. Një nga policët e ndaloi dhe i tha:

- Shoqe, Largohu që këtej dhe mos më detyro të përdor forcën.

Por Vjollca e kishte humbur. Ngriti lart fotografinë dhe tentoi të afrohej Bekenbaurit.

Atëherë një nga sigurimsat, ja rrëmbeu fotografinë nga dora, ja bëri copa- copa dhe duke I folur ashpër i tha:

- O shoqe këtu lejohen vetëm fotografitë e udhëheqësve të partisë. Fotografitë e dashnorëve të tu, mbaji në shtëpi – dhe e shtyu me forcë.

Vjollca ndjeu se po i merrej mëndja humbi ekujlibrin dhe po rrëzohej për tokë. Por pikërisht në atë moment një dorë e fortë e shtrëngoi dhe nuk e la të binte. Këthehu kokën për ta parë dhe në momentin që po humbiste ndjenjat, ju duk sikur pranë saj qëndronte vetë Bekenbari.

Kur u përmend, ndjeu një dorë të ngrohtë mbi të cilën kishte mbështetur kokën. Hapi sytë dhe pa pritur ju çfaq vërtet fytyra e Bekenbaurit.

- Ku ndodhem, në ëndër?
- Je mes njerësve që të duan të mirën- ju përgjegj fytyra e Bekenbaurit.

Vjollca e kuptoi që kishte përpara Gazin dhe në atë moment, ju duk sikur i ngjante në mënyrë të çuditëshme Bekenbaurit. Ju duk i pashëm dhe simpatik si ai, ju duk sikur ishte Bekenbauri i vërtetë.

U shtrëngua mbas Gazit dhe e puthi në faqe. Gazi u befasua dhe nuk po kuptonte se ç'po ndodhte. Vuri dorën mbi faqe dhe e mbuloi puthjen me dorë. Dukej sikur kishte frikë mos i hikte. Pak më vonë e shtrëngoi fort Vjollcën dhe e puthi edhe ai në faqe duke i pëshpëritur në vesh.

- Në fal që nuk bëhem dot Bekenbauri jot, mbasi kam lindur, bashkë me ty në këtë anë të botës.

Dallova lotë në sytë e të dyve. U shtrënguan fort me njëri tjetrin duke u këthyer kështu për një moment në botën reale.

Me WAGs në stadium

Kur futbollistët Gjermanë hynë në hotel, Gazi na prezantoi me vajzat WAGs.

Naimi, që ishte më sportdashësi i grupit dhe luante shumë mirë futboll, ju drejtua vajzave WAGS duke ju thenë:

- Goca, nesër në mëngjes ekipi gjerman del për në stërvitje, kështu që takohemi këtu dhe shkojmë ti shohim. Nuk kemi rast tjetër. Biletat për pasnesër janë të gjitha me autorizim kështu që s'na bije gjë në sqep. Po u dha rasti edhe i takojmë. Edhe unë kam dëshirë ti takoj, por si dashamirës futbollit dhe jo si dashamirës personi. Le të shpresojmë që të na jepet rasti edhe juve edhe mua.
- Mirë Naim, nesër në mëngjes jemi këtu.- i tha Vjollca

Të nesërmen që në orën 9, u takuam tek vëndi I çelësit dhe morrëm rrugën gjatë bulevardit në drejtim të hotel Dajtit ku do të takonim vajzat.

Vjollca kishte ardhur përpara dhe po na priste.

- Çuna a e morët vesh që dje në Rinas këta tanët kanë lënë nam?
- Pse Vjollca çfarë ka bërë vaki.
- Lene mos e pyt, i kanë disifektu me një ilaç kundër mikrobeve. I kanë detyruar të pastrojnë duart dhe të lagin këpucët. Ai që ma tha këtë, punon në Rinas. Këtë urdhër e paskërka dhënë Mehmeti me pretekstin që “ Të ngordhin të gjitha mikrobet që vijnë nga bota kapitaliste”
- Po nuk ka ndonjë keqe Vjollca - i thashë unë - në fund të fundit pastërti është.
- U i marshin të pleshtat, i marshin. Po ata janë të kontrolluar mirë dhe nuk kanë nevojë për disifektimin tonë. Kanë lënë nam kë lënë.

Mbas pak u bashkuan me ne edhe Dyshja e Gjylja.

Bulevardi ishte plot e përplot me njerës. Turma hecete ne shpejtësi vetëm në një drejtim, në drejtim të stadiumit Qemal Stafa. Rreth orës 10 futbollistët dolën nga hotel Dajti. Policia që kishte rrethuar vëndin, nuk na la asnjë mundësi për tju afruar, atëherë ne ja dhamë vrapit për të arritur sa më parë tek stadiumi. Bashkë me ne vraponin edhe qindra të tjerë. Njerëzit kishin lënë qendrat e punës, shkollat dhe institucionet për të parë stërvitjen e Gjermanëve. Bulevardi ishte plot me sportdashës dhe kuriozë që nxitonin për të parë yjet e futbollit botëror

Shumë nga tifozët lëviznin me biçikleta. Në të tilla raste, shumica e dorëzonin biçikletën tek, i famëshmi, Ali Pazari ndaj një pagese prej 5 lekë.

Ali Pazari Ishte një person i ndershëm dhe shumë simpatik.

Mbante gjithmonë me vete një radio teranzistor (që në atë kohë i thonim “ radio dore”), në qafë kishte të lidhur një shall kurse në kokë një beretë.

I njihte të gjithë klientët dhe mbante përmendësh emrat e tyre. Kishte shumë miqësi me atë pjesë të tifozerisë që ne i thoshim “ Valuta”. Valutat ishin ata që e ndiqnin skuadrën edhe nëpër rrethe.

Kishte “Valuta” të Tiranës, të Partizanit dhe të Dinamos. Aliut, ja kërkonte biznesi që ta kishte mirë me të gjithë këta.

Atë ditë, Ali Pazari ishte në krye të detyrës. Qëndronte në hyrje të stadiumit që në orën 9 të mëngjesit dhe priste klientët.

Kur u afruam dëgjova që i thërriste tifozëve.:

- Ceno prisni se nuk jon hap dyrët. Nuk mor asnjë biçikletë pa më lajmëruar nga brënda.

Prisnim hapjen e dyerve të stadiumit, por nuk kaloi shumë kohë dhe autobuzi me ekipin gjerman la stadiumin Qemal Stafa dhe doli përsëri në bulevard. Dikush foli me zë të lartë:

- Po shkojnë për te Dinamo.

Siç morëm vesh më vonë, nga inspektimi që ju bë fushës së stadiumit, u konstatua që, me shiun që po binte tereni ishte i rënduar dhe kishin vendosur që stërvitjen ta bënin tek stadiumi Dinamo. Aliu e kishte marrë vesh lajmin i pari. Një nga “ valutat “ që ishin në kryesi të federatës së futbollit e kishte lajmëruar.

I hipi biçikletës dhe u bis i pari.

- Ju pres ke stadiumi “Dinamo”- i lajmëroi tifozët.

Kur arritëm ne, shkallët e stadiumit Dinamo ishin plot e përplot. Me sa duket, vendimi për ndryshimin e fushës të stërvitjes, e ishte kapur në

befasi policinë dhe nuk ishte organizuar dot për të përballuar turmën.

Duhet të ishin më shumë se 10.000 tifozë që shtyheshin për të hyrë në stadium. Vajzat WAGs rrezikoheshin të mbeteshin jashtë. Kishin frikë që ndonjë vagabond mund të përfitonte nga rrëmuja dhe ti ngacmonte.

- Çuna, le ti fusim gocat në mes the të hyjmë të gjithë si grup.

Ashtu bëmë dhe hymë në stadium.

Stadiumi ishte plot. Një pjesë tifozësh kishte hyrë bile edhe në fushën e stërvitjes.

Ne zumë vënd përballë tribunës. Qëndronim të heshtur dhe ndiqnim lëvizjet me top dhe gjuajtjet në portë të futbollistëve Gjermanë ndërkohë që vajzat VAGs shikonin edhe më thellë akoma. Ishin të magjepsura nga bukuria fizike e lojtarëve që simpatizonin. Qëndroja pranë tyre dhe mundohesha të kuptoja arësyen e magjepsjes së tyre por nuk arrija dot.

- O nona ime sa i omël që osht dreqi.- pëshpëriste Gjylja me sytë e drejtuar nga Netzeri.
- E ku e paska gjithë këtë sherbet e Gjyle, Ka çuna shqipëtarë më të bukur se ai - i thashë
- Po rri o Tito se jonë racë e bukur këta.
- Ashtu të thotë mëndja ty o Gjyle. Thonë që jemi një racë me to, racë arjani.
- Ja fusin kot, Pse a ka shqiptarë biond dhe me sy bojë qielli.

Vjollca që kishte rënë në qetësi të plotë me sytë e përqendruar tek Bekenbauri, kur dëgjoji bisedën tonë, pa pritur i erdhi zëri dhe asaj:

- Goca, shihni Beken tim, që ja morsha të ligat ja morsha, sa i mirë që është. Shiheni sa lëvizje elegante që ka. Sa hije që ka topi në këmbët e tij të bukura. Kur hec me top duket sikur e ka të ngjitur topin në këpucë. Ah sa i bukur që është. Thoni pastaj që nuk kam gusto.

- Guston e ke të mirë por të pa arrirë - i tha Gazi dhe shtoi – dua të them që nuk është për ty Vjollca mos u lodh kot.

- Gazi, dje e tregove vehten që je shok i mirë, por për mua do të mbetesh i tillë dhe nuk shkon dot më tej.

- Mirë, Vjollca, vazhdo ëndrrën tënde të pa realizueshme me dashurinë e pa aritëshme. Mua jeta do të më dhurojë një Vjollcë tjetër që do të më sjellë pranverën e jetës time. Do të jetë ajo vjollca e botës ku jetoj, të cilën do të mund ta prek dhe ta dashuroj. Ndërkohë që ti vazhdon ëndrrën tënde të dashurisë, të pa mundur rinia jote hikën, Vjollca vyshket dhe jeta perëndon. Por, kam besim që do të kthehesh prapë tek unë si ajo vjollca e këngës që këndon Titi :

“ come le viole anche tu ritornerai, la primavera così riporterai”

Nuk e kisha parë ndonjëherë Gazin kaq të frymëzuar dhe të prekur. Dukej që Vjollca i kishte hyrë në zemër vërtet dhe nuk deshte që ta humbiste. E keqja ishte se Gazi fliste dhe Vjollca nuk ja vinte veshin. Ajo

vazhdonte të ndiqte çdo lëvizje të Bekenbaurit dhe nuk ja hiqte sytë për asnjë moment.

Ndërkohë, Dyshja ndiqte me sy Myllerin:

- Për mua, Mylleri është më i miri si pamje dhe si lojtar.
- Po rri o Dyshe se është i zënë ai. Ja ka marë mendjen Hëna e Hotel Dajtit.
- Nuk e besoj. Unë them që Hëna është sigurimse ose është e futur apostafat nga sigurimi i shtetit për ta bërë Myllerin agent. Nuk i lejon njeri dashuritë nëpër hotelet tona. Do ta shihni.
- Po rri o Dyshe se mos na bëhesh edhe ti sigurimse ndonjë ditë - i tha Vjollca.

Gjatë gjithë këtyre viteve jam munduar të kuptoj atë ndjenjë që i kishte mbërthyer vajzat WAGs. Çfarë ishte ajo dëshirë e çmendur që i shtynte drejt aventurave të dashurive të pa mundura.

Ndoshta sespse çdo gjë e huaj për to dukej e bukur ndoshta sepse çdo gjë e ndaluar ishte më e dëshiruar; ndoshta sepse ato që shihnin në “Dritaren e botës”(në televizor) i dukeshin të gjitha të vërteta dhe për to ishim një realitet i pa arritëshëm ... ose ndoshta .. Por tani mbas 50 vjetësh konstatoj që, me kalimin e viteve, edhe unë jam larguar shumë nga realiteti i asaj kohe dhe nuk arrij dot të kujtoj atë ndjenjë keqardhje dhe bile revoltimi që më lindte, kur nuk më lejoheshe të këndoja këngën që ma deshte shpirti. Por shpirti i “vajzave WAGs” kërkonte më shumë, ai kërkonte një dashuri të ndaluar.

Siç thuhet shpesh “dashuria është e verbër” dhe nuk arrin dot ta shikojë këtë pengesë të madhe, pengesën e mbylljes dhe izolimit total nga bota.

Megjithë këshillat tona dhe megjithë përpjekjet e pa mundura për tu takuar me futbollistët, shpirti ja kërkonte që të vazhdonin ëndrrën e tyre. Por kjo ëndër nuk vazhdoi akoma edhe për shumë kohë.

Nga ajo ditë vajzat WAGs na u bënë shoqe dhe takoheshim shpesh në xhiro.

Kreu i Trete

Dashuri dhe Kenge

Dashuria e parë e Gazit

Dita e premte nuk vonoi dhe ne u bëmë gati për eskursion

Kishim rënë dakord që më parë se çfarë do të mernim me vehte. Unë kisha në shtëpi llukanik Korçe. I thashë mamasë.

- Mami, këtë fund jave a mund ta mar unë atë llukanikun ?
- Sa veta jeni?
- Jemi nja 8 veta.
- Doni gjë tjetër. Tju bëj ca vezë nga ato të Sudes?
- Mirë, ver edhe 8 vezë të ziera dhe mjaft se do sjellin edhe të tjerët.

Kishim menduar që bulmetrat ti binte Rifati, turshinë dhe ullinj të Ylli, kurse Rakinë Naimi,(më kishte thënë që zienin raki rrushi të mirë në shtëpi.) Gazi do të merte disa zarzavate nga bahçia e shtëpisë.

Gazi I kishte thirrur vjollcën në shtëpi për të zgjedhur zarzavatet, kishte treguar për përgatitjen tonë dhe në fund i kishte thënë: Çfarë zarzavate të pëlqen më shumë Vjollca?

- Mua kastraveci, po ty?

- Mua më pëlqejnë domatet.
- Mrekulli do zgjedhim kastravetat dhe domatet më të mira të bahçes – tha Gazi dhe për ta ngacmuar Vjollcën shtoi:
- Po ti çfarë do sjellësh Vjollca? Bukë me vaj e me sheqer?
- Gazo, u më marsh të ligat, po unë sheqer jam vetë o Gaz. Po pastaj çfarë kavaljerë jeni ju xhanëm. Nuk ju mjafton prezenca e jonë? Gazi e drodhi:
- Jo, bëra shaka, vetëm se mbas buke, une dua pak sheqer.
- Po ik or vagabond, ik se të kam dhe shok or dreq. Gazi, i tërhequr nga pasioni ju afrua pa e kuptuar as vetë.
- Gazo, vallahi, po tentove, do të fut një shqelm mu aty.
- Vjollca, po unë të dua - i foli Gazi me zë të mekur. Vjollca, u prek nga fjala e singertë e Gazit dhe në mëdyshje e sipër i foli me ngrohtësi:
- Mirë, mirë por tani për tani jemi vetëm shokë. Gazi buzëqeshi. E zuri turpi dhe u skuq në fytyrë. Një zë i brendshëm i thoshte” Bravo Gazo ja the më në fund”, por ai nuk e besonte akoma. Mendonte që propozimi duhet të ishte më ceremonial dhe me fjalë më të zgjedhura. Mori frymë thellë ju afrua dhe e puthi në faqe.
- Meqënëse jemi shokë, po të puth siç puthen shokët. Vjollca nuk e priti, ky kontakt fizik ja zgjoi ormonet, ju ndez gjaku nga pasioni, e tërhoqi me forcë Gazin drejt vehtes dhe e puthi në buzë. Gazi, pa e kuptuar as ai vetë, e zgjati puthjen e saj duke e bashkuar me të tijën. E puthi me aq pasion saqë zëri i brëndëshëm shpërtheu këtë radhë me forcë

“ Të lumtë se më kënaqe edhe mua.” Ishte zëri i shpirtit. Mbas kësaj, pasioni i tyre nuk përmbahej më. Trupat e tyre nuk i komandonte më truri po shpirti. Filluan të xhvjishnin njëri tjetrin dhe ti lëshonin rrobat lart e poshtë duke mbjellë kështu në baçe, farën e dashurisë së tyre rinore.

Tani që po shkruaj këtë pjesë më kujtohet kënga e çelentanos:

“ Due caratteri diversi prendon fuocho facilmente..”

Ishte dimër, por zjarri i dashurisë ishte aq i fuqishëm, sa ata nuk e ndjenin të ftohtin. Kur u kujtuan që ishin lakuriq, ndodhi më e çuditëshmja, në vënd që të visheshin, filluan të gjuanin njëri tjetrin me kastraveca e me domate. Lëvizjet erotike të trupave të tyre të bukur, i nxisnin përsëri hormonet dhe dashuria rifillonte nga e para. Më pas fillonte përsëri lufta me kastraveca e domate e kështu me radhë...

- O Gazi a je në shtëpi apo jo. U dëgjua nga jashtë zëri i mamasë të Gazit që shoqëronte trokitën e derës.
 - Po mami, një minutë se erdha.
 - Oh shyqyr se më ngriu gjaku.
 - Erdha, erdha
 - Gazi me Vjollcën u veshën me shpejtësi.
 - Oo po çkeni bërë kështu o të keqen mami- i tha mamaja kur pa zarzavatet e hedhura nëpër oborr.
 - Po mblidhnim disa zarzavate për në eskursion.
 - Po ju e paskeni vjelurr gjithë bahçen. Sa veta do të jeni nesër.
- Gazi u skuq, u ngrit në këmbë, mori Vjollcën për dore dhe i tha.

- Mami të prezantoj me shoqen time më të ngushtë.
- Nëna e Gazit, që kishte kuptuar çdo gjë, u prek dhe dy pika loti i shkuan nëpër faqe, E shtrëngoi fort Vjollcën dhe puthi në faqe:
- O të keqen Nona sa e bukur më qënke. Të ma duash Gazin, Të lutem sepse vetëm këtë dritë syni kam..

*“Nuk e
fshehim
dashurinë ”*

Ditën e shtunë në mëngjes Të gjithë filluam përgatitjet .
Unë përgatita kitarën. E akordova dhe sigurova një palë
tela rezervë. Naimi do të merte me vehte dajren.

Ahengu, pra ishte i garantuar.

U zgjova në orën 7 të mëngjesit. Mamaja ishte zgjuar
përpara meje dhe i kishte përgatitur të gjitha. Më kishte
vënë ushqim për 2 ditë.

- Mama, ke vënë shumë, ku ti ngarkoj të gjitha këto
unë , kam edhe kitarën me vehte

- Nuk ke shumë jo, Ja, bizhamatë mbaji të veshura
dhe vishi tutat sipër se bën ftohtë rrugës. Dëgjon? Të kam
vënë një palë ndëresa. Të ndrohesh sa të arrish se do jesh
bërë me djersë. Ke dhe një palë çorape pe leshi nga ato që
të ka bërë gjyshka

- Po për të ngrënë ke vënë shumë mami.

- Po ç'shume o djalë. Llukanikun që më the dhe 10
vezë nga të Sudes. Ju kam vënë edhe ca bukë me qiqra.-
dhe më pas shtoi.

- Kini çupka me vete Ooo.

- Po ty ç'të duhet o mama, edhe po të kemi, shoqet
tona janë.

- Mirë mo mirë. Kam merak, prandaj.
- Po, unë nuk jam vajzë që të kesh merak. Nuk më gjen gjë mua jo.

Të nesërmen në mëngjes u takuam me grupin tek autobuzi i kinostudios.

Era që frynte dhe dëbora e imët e vështirësonte ngjitjen tonë. Rruga e ngushtë përmes monopateve na detyronte që të hecnim në rresht. Grupin e drejtonte Naimi, si më sportivi dhe më i forti fizikisht, Mbas tij vinin vajzat. Vjollca me Gazin ishin kapur për dore dhe nuk ndaheshin. Rreshtin e mbyllte Rifati, që mbante në krahë një çantë të madhe me bulmet, përveç rrotës të djathit kaçkavall dhe gjizës së freskët, kishte marrë me vete edhe 8 kavanoza me kos dhie si dhe 4 shishe me qumësht dele.

- Rifato, paske marrë për një ushtri – i tha Naimi
- Po këto që më ka vu baba o Naimo. Masanej jon 3 vafte për të hongër.

Deri në gurore rruga ishte e mirë.

Aty bëmë një pushim dhe hëngrëm nga një copë hallvë që e kishte përgatitur Sabria, nëna e Yllit.

- E mirë hallva Yllo.
- Po o Tit, e boni Sabra sot që në mëngjes.
- Prandaj është e nxetë akoma.

Hallva na ngrohu fytyrën dhe na dha energji. Pimë nga një gllënkë ujë nga pagurja e Gazit dhe vazhduam rrugën.

- Goca, a jeni mirë ? – i pyeti Naimi që ishte vënë në rolin e komandantit.
- Mirë - tha Vjollca
- Edhe unë mirë- tha Gjylja

- Unë çka – tha Dyshja.
- Po ku të jesh mirë ti, me gjithë ato valixhe që më ke
 - i tha Vjollca – Yllo, rriji afër dhe jepi një dorë. Po e pe që ngelet në rrugë, ngreja valixhet lart.
- U qyqja mi goce, po nuk jom bo për atë derexhe - i tha Dyshja dhe u skuq në fytyrë.
- Po të kesh nevojë më thuaj – i tha Ylli.

Mbasi kishim hecur akoma edhe pak, rruga u vështirësua dhe dëbora u shtua. Energjitë po na linin. Dyshja nuk e jepte veten por po i merreshe fryma dhe këmbët nuk e mbanin më. U përkul dhe filloi të hecete këmba dorash.

- Mbaju Dyshe se u thyve në dyshe.- i tha Gazi.
- Gazo, shtrëngo Vjollcën ti atë boj.
- Bëjmë një pushim të vogël - tha Naimi.- Afrohuni të gjithë këtu afër meje dhe bashkoni mushanatë për tu mbrojtur nga era dhe dëbora.

Qëndruam të Bashkuar të gjithë në një grup me mushamatë mbi kokë. Dëgjohesh vetëm zhurma e erës dhe frymëmarrja jonë.

- Kështu të bashkuar, nuk ka ç'na bën stuhia.- vazhdoi Naimi. Jemi bërë njësh, si Spartanët tek beteja e termopileve.

Qëndronim të gjithë në qetësi dhe prisnim që të kalonte stuhia e dëborës.

Naimi nxori kokën për të parë gjendjen

- Shokë, e di si dukemi nga jashtë
- Hë Hase,
- Si një top I madh dëbore. Jemi të mbuluar komplet nga dëbora. Gjysmën e topit e zë koka e Rifatit.

Plasi e qeshura. Rifati qeshte bashkë me ne. Gjithmonë i pranonte shakatë

- Rifato a tu shëru barku, mos na sëmuresh prapë dhe mos na e lëshosh ndonjë me erë.
- Mos ma kujtoni Naimo se e kam gati.

Mbas pak, bomba e madhe e dëborës plasi, mushamatë u ngritën përpyetë dhe dëbora u shpërnda në ajër.

Rifati e kishte lëshuar.

- Rifato, po ti mer lej të paktën.
- Po pse ju më merni leje kur më talleni mua?

Me sa duket, këtë radhë, Rifatit nuk i erdhi mirë që i bënë shakatë në sy të vajzave. U ngrit në këmbë dhe tha:

- A ikim tani, se edhe stuhia po pushon dhe era pordhës po largohet.

Deshëm s'deshëm , u vumë në rresht dhe vazhduam rrugën. Këtë rradhë ishim me energji të reja.

Sa arritëm në fushë Dajt, u ulëm për të marrë veten.

- Ooo.. arritëm tha Naimi. A ja marrim një këngë për Tironën tonë të bukur.
- Po Hase, i thashë dhe krijova një Do maxhore në kitarë:

“Çelin lule trëndafila lulesh përsëri..”

osht stolisur sot Tirona o sa bukuri”

<https://youtu.be/iyyYu7DYW8g>

Mbas pak dolëm në rrugën e asfaltuar që çonte në kamp.

- Çuna, Goca tani që po i afrohem kampit, do të këndojmë një këngë rreshtore dhe do të hyjmë triumfidht në kamp. Këngën me siguri e keni dëgjuar mbasi ka qënë për shumë javë në vënd të parë në hit parade. Atëherë, më ndiqni mua- dhe vazhdova me komandat- Grupi në rresht për 2

mblidhu, djathtas kthehu, me hap rreshtore dhe këngë rreshtore para marsh.

Mbasi dhashë komandat filluam marshimin drejt kampit.

“ nana nana, nana nana heeej good baj...

1,2..1,2

Nana nana..”

<https://www.youtube.com/watch?v=Z67lOJlOmNM>

Në hyrje të kampit takuam edhe shumë të rinj të tjerë që kishin ardhur para nesh.

Ata filluan të këndonin bashkë me ne:

Nana nana.. Hymë në kamp.

Të rinjtë mbanin ritmin duke e rrahur shuplaka

Nana nana.

Gazi sa nuk fluturonte, mu afrua dhe tha:

- Tito, i madh. E ngrejte peshë kampin. Vërtet triumfoj kënga jonë. A e sheh që të gjithë e ndigjojmë “Hit parade”.
- Triumfatorët, të vijnë që të pinë nga një çaj tani, na ftoi Stefi, drejtuesi i një grupi eskursionistësh që kishin ardhur para nesh.

Gazi me Vjollcën, u treguan më të shkathët. Vrapuan të marrin 8 gota alumini dhe ibrikun e çajit. Pastaj falënderuan Stefin për çajin.

- Yllo, a ka ngelur ndonjë copë hallë për Stefin ? – I thashë unë
- Po mor Tit, ka për Stefin , ka edhe për ne të tjerët.

Stefi na falenderoj :

- Çuna Faleminderit për hallvën, do shihemi sot në darkë.

Çaji i nxehtë i shoqëruar me hallvë, na pruri në terezi.

- Hej Çuna, unë me Vjollcën po shkojmë të rregullojmë dhomën për sot në darkë - na tha Gazi-dhe u largua me Vjollcën për dore.

Gazi, kur kishte Vjollcën për krahu, bëheshe më i shkathët, më i shpejtë dhe më i fortë.

Ishte mesi i dimrit dhe dita u ngrys shpejt.

Siç bëhej zakonisht në Dajt, u bashkuan tavolinat dhe të gjithë të rinjtë u grumbulluan njëri pranë tjetrit. Stefi, na kishte lënë tavolinën kryesore në krye të sallës.

- Po pse mo Stefi – i thashë
- Është dëshira e të gjithëve. Ju takon të rrini ju. Kështu muzikën që do të krijoni e shijojmë të gjithë.

Mbasi zumë tavolinën kryesore, ja filluam këngës. Këndonim të gjithë në grup. Këngë popullore qytetare e të muzikës së lehtë këngë italiane dhe engleze. Në një moment, e mora fjalën: Dua të këndoj një këngë për shoqen e grupi tonë Gjyle. Gjyles ju bë qefi. U ngrit në këmbë dhe filloi të kërcëjë;

- Hajde Gjyle, Beja Gjyle,
- egjatë, e hollë, e kuqe, si mollë

Ghylja ishte vajzë simpatike dhe shumë spontane në veprime. Kërcimi i saj u pëlqye dhe duartrokitjet e shoqëruan gjatë gjithë valles.

Gazi dhe Vjollca ishin ulur në krye të tavolinës kryesore dhe bisedonin kokë më kokë.

Në një moment Gazi kërkoi fjalën. Unë i rashë me forcë kitarës dhe në vënd të këngës bëra kërkesën:

- Ju lutem pak qetësi.

Gazi u ngrit në këmbë duke ju drejtuar të gjithëve:

Sot është një ditë shumë e shënuar për mua dhe këtë ditë dua ta festoj me të gjithë ju.

Kurioziteti që krijuan fjalët e tij, bëri që në sallë të binte qetësia e plotë. Dikush po mendohej të eliminonte edhe zërat e fundit:

- Shshshsh pushoni të dëgjojmë se ç'thotë. Gazi vazhdoi:
- Sot për mua është dita e parë e fejesës, por e veçanta është që, kjo fejesë nuk shtë vendosur as nga shkesi, as nga prindi, as nga interesi, as nga besimi dhe as nga partia.

Ajo është frut i dashurisë tonë shpirtërore – tha Gazi dhe afroi pranë vetes Vjollcën.

- Dashuria jonë është e hapur, e pastërt dhe e sinqertë e cila nuk mbulohet dhe nuk fshihet. ajo nuk ka frikë nga opinionet dhe nga thashethemet Ne nuk e fshehim dashurinë ashtu siç thotë kënga e të madhes Vaçe Zela që në festivalin e 2 të të këngës në radio që titullohet: “ **nuk e fshehim dashurinë**”.

Unë e kisha gati këngën:

*“ Ndrisni ju llamba neoni,
parkun tonë na e ndriçoni,
ne çdo natë këtu do të vijmë,
nuk e fshehim dashurinë.”*

Në sallë shpërtheu duartokitja. Nga fundi i sallës u dëgjua “ Mos e fshihni dashurinë.. Duam puthje, puthje...puthje”

- Dashkeni dhe puthje – tha Gazi. Po tek ne, puthjet nuk lejohen as nëpër filma e jo më nëpër ambiente publike.

Por Vjollca nuk e bëri të gjatë , u ngrit në këmbë dhe e puthi Gazin në buzë. Atëherë unë vazhdova ta shoqëroj puthjen e tyre me këngën e Vaçes :

*“Ndrisni ju llamba neoni,
Parkun tonë na e ndriçoni.
Ne çdo natë këtu do vijmë
nuk e fshehim dashurinë.”*

Të rinjtë u “ tërbuan” salla u bë inkandeshente. Një grup që kishim më pranë i modifikuar tekstin e këngës:

*“ Ndrisni ju llamba neoni,
Dajtin tonë na e ndiçoni,
këtu çdo janë ne do të vijmë,
Nuk e fshehim dashurinë”*

Gazi dhe Vjollca vazhdonin puthjen e tyre të zgjatur. Por tashmë nuk ishin vetëm, nga fundi i sallës dallova dy çifte që po i shoqëronin në puthje:

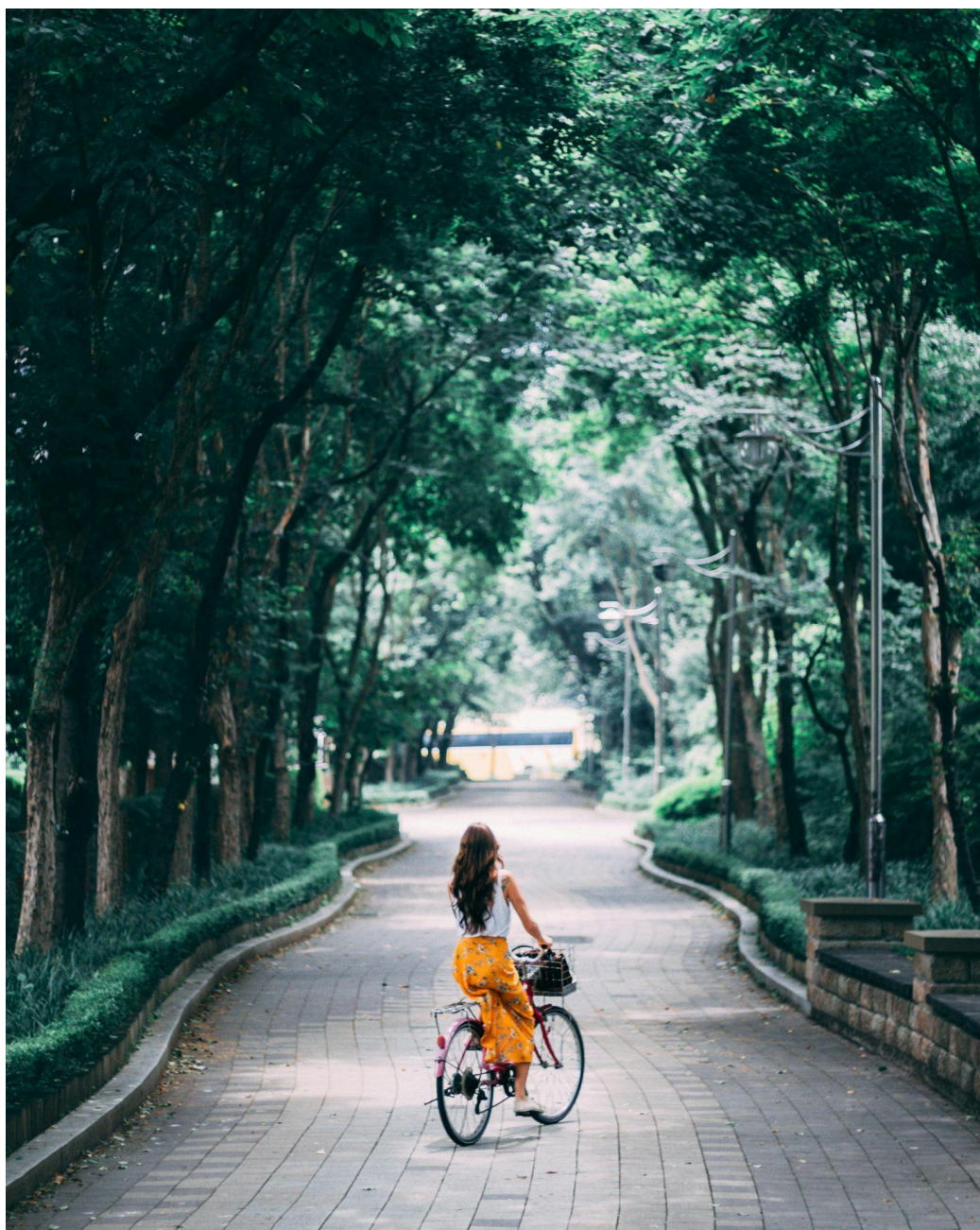
“Ndrisni ju llamba neoni..”

Kënga vazhdonte dhe puthjet vazhdonin.

<https://youtu.be/8pWKFRl6mRw?si=gIhHmK6BvMqRSgmG>

Kreu i Tretë

QYTETI GREEN

Qyteti im

Data 25 Mars 2025. Nga media mora vesh që dy ditë më parë, të dielën e 23 Marsit u zhvillua një referendum në Paris dhe banorët vendosën që në 500 rrugë të Parisit të ndalohet qarkullimi i automjeteve. Mendova: “Bota po shkon tek Tirana e viteve 70, me shëtitore dhe rrugë pa automjete pra, pa aksidente, pa zhurma dhe pa ndotje ambientale.”

Tirana ishte pra kryeqyteti ”green” i Europës.

Bazat e qytetit tone green u hodhen që në vitin 1951

Në nëntorin e vitit 1951, zëvendëskryeministri Hysni Kapo firmos një urdhër që i jep jetë ngritjes së një komisioni të posaçëm që do të studionte mundësinë që në Tiranë të ngrihej një park i madh me sipërfaqe totale prej 700 hektarësh.

Pas këtij urdhëri, Komisioni i drejtuar nga inxhinieri Gaqo Tashko u mblodh në vigjilje të festimeve të 39 vjetorit të Pavarësisë dhe krijoi mundësinë e fillimit të punimeve për krijimin e parkut dhe të liqenit artificial të Tiranës

Mbi 100.000 fidane u mbollën me aksion dhe me punë vullnetare

Në bisedat tona të xhiros, shpesh diskutohej edhe kjo temë.

- E shef Gazo, që ky pushtet ka bërë gjëra të mira për ne dhe për brezat e ardhshëm. Gjelbërimi dhe ajri i pastërt të kënaqin sytë dhe të mbushin mushkритë.
- Po mor Tit po, ske faj ti se nuk ke dashnore. Provoje që të shkosh një herë me të dashurën nga liqeni dhe ta shohësh.- dhe vazhdoi:
- Një natë vere më thotë Vollca “ Gazo a dalim sot nga Liqeni. Ka lezet dashuria në fresk dhe ne në ajër të pastërt.” Nuk ja prisha, dhe shkuam në mes të pyllit për të bo dashni. Kur pa pritur, pashë ndriçimin e kokordhokëve të syve të manjakëve seksualë, që na kishin rrethuar dhe deshën me pa porno pa lekë e në natyrë.
- Ua, çjanë ato mace – tha Vjollca
- Nuk janë mace jo, janë plehurat e Tiranës.
- Ua po si vjen turp, gjithë ata burra.
- Hikim o Vjollcë, shkojmë në shtëpinë tonë. Ne vërtet nuk e fshehim dashurinë, por çdo gjë ka masën e vet.

Mora Vjollcën dhe u këthyem në shtëpi.

- Kështu Tito, bojn gjona të bukura që të joshin, por kur i provon ngelesh i zhgënjyer.
Shih për shembull liqenin artificial. Më thanë që njoni kishte ngelur në llucë në fund të liqenit dhe

nuk dilte dot. Po ti e bone gjithë atë liqen, shtroje me rërë e me zhavorr që të lahen njerëzit pa frykë.

- Tani nuk po të marr vesh Gazo, - I tha Naimi - kanë bërë mirë apo keq që kanë bërë parkun dhe liqenin.

Gazi bëri sikur nuk kuptonte.

Atëherë Naimi vazhdoi duke na treguar këtë barcaletë:

- Një ditë një katundar zbriti në qytet për të shitur prodhimet e bahçes. Rrugës takon një shokun e vet, katundar edhe ai, i cili kishte lënë fshatin dhe kishte zbritur në qytet prej kohësh. Ky I fundit mbante në dorë një vazo të madhe ku ishte mbjellë një fidan.
- Çere e ke këtë o Selimo.
- Lule
- Lule, e çere osht kjo lulja, a haet?
- Jo or ti, kjo osht lule për me zbukuru ballkonin.
- Aaa, po a bohet druja e madhe kjo or Selim.
- Po jo or Xhafe, kjo osht lule.
- Aaa lule, a bon kuke (kokra)..
- A mor Xhaf, katundar ishe e katundar ngele.

Tani ti Gazo a je për lulen apo për kuken. –
përfundoi Naimi.

Gazi e drodhi:

- Për të dyja, unë e dua gjënë e bukur por dua ene me hongër.
- Nigjo o Gaz, vendimi për të bërë këtë park dhe këtë liqen është marrë 22 vjet më parë. Në atë kohë kishim pak që kishim dalë nga lufta dhe shumica e popullsisë ishin për kuken, sepse nuk kishin bukë me hëngër. Por largpamësia e atyre njerëzve që e vendosën, bëri që ti të kesh sot këtë park të

gjelbëruar, këtë ajër të pastërt dhe këtë vënd çlodhje dhe dëfrimi të mrekullueshëm. Këtë vend e ke ti dhe do ta kenë edhe brezat e ardhshëm.

- Unë nuk them që kanë bërë keq o Naimo, sepse aty kanë kontribuar të gjithë. Edhe prindërit e mij kanë mbjellë pemë tek parku i liqenit, puna osht që duhet ta mirëmbajnë e të venë rregull.
- Çfarë rregulli duhet të venë.
- Po ja mbas orës 6 të mbrëmjes, pyllin e liqenit, tja lënë në dispozicion çifteve. Çfarë janë persona “tek pullë” të përjashtohen nga zona e dashurisë që të mos shqetësojnë çiftet. Për me bo dashni duhen 2 veta Tito. I treti jo vetëm që është i tepërt por është edhe i sëmurë, është manjak. Manjakët duhen fut mrena.

Vallahi, këtu ke ne nuk ke ku bo dashni. Dje ju kam lut prindërve që të shkonin tek halla për vizitë, për të na lënë shtëpinë në dispozicion.

Mirë unë, se Vjollcën ma njohin prindërit, po ata që janë sefte ku të shkojnë ata të shkretët.

Mbas viteve 90, Tirana ndryshoi ngjyrë dhe nuk mbeti më jeshile. Parku i liqenit ishte parashikuar të pastronte ajrin e një popullsie prej rreth 200.000 banorësh.

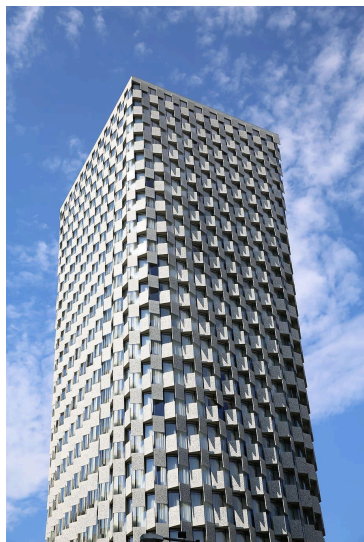
Mbas 90-tës në Tiranë ra “bomba ekologjike”. Popullsia në vitin 2025 arriti në 536.000 banorë dhe numuri I makinave në 320.000 copë.

Kështu që “mushkritë e tiranës” u ndotën dhe nuk e furnizojnë dot qytetin me ajër të pastër

I bëj pyetjen vehtes “ a mund të rikthehet ajo që u prish në mënyrë aq barbare?

Por a egziston mundësia që Tirana e sotme të rikëthehet në një qytet Green? Pra a mund të bëhet ajo që po bën sot Parisi.

Mendova se sa e thjeshtë ishte për qytetarët e Parisit për të përdorur transportin publik komod si ai i vitit 2025 me metro, tram, trolej dhe bus, në vënd të makinës personale.

Për Tiraën është e vështirë. Një qytet pa metro, pa Tramvaj, pa trofej, pa bus elektrik, dhe mbi të gjitha pa gjelbërim të mjaftueshëm, do të vazhdojë të jetë i ndotur dhe transporti publik nuk do të jetë i mjaftueshëm për të përballuar

kufizimin apo ndalimin e qarkullimit të makinave.

Kështu që bulevardi i Tiranës së viteve 70 do të mbetet bulevardi i ëndrrave të mia dhe të shumë qytetarëve që kanë jetuar në ato vite.

Veç kësaj, gjatë këtyre viteve të fundit, gradaçelet kanë mbytur Tiranën. Kënga e Çelentanos “ Un albero di 30 piani” këtu është kthyer në versionin “ Un albero di 100 piani” <https://share.google/y4rpNB8ibUSFunxaT>

Pastruesit e qytetit Green

Gjatë viteve 70 banoja për një kohë të gjatë në bulevard. Ishim në shkallën e parë në katin e tretë të pallatit përballë godinës së gazetës “Zëri i popullit”. Shkalla jonë quheshe shkalla e gazetarëve meqënëse, përveç babait që ishte gazetar tek “Zëri i popullit” jetonin edhe gazetarë të tjerë, midis tyre edhe Dritëro Agolli.

Dritaret e dhomës time të gjumit shikonin në bulevard. Kjo më krijonte favore, mbasi me shokët komunikoja direkt nga dritarja. Shpesh ata preferonin të mos ngjiteshin lart dhe bisedonim gjatë e pa problem falë edhe qetësisë që kishte bulevardi në atë kohë. Në rrugët pa automjete ndotja akustike ishte pothuajse zero. Kjo i jepte mundësi edhe bisedës tonë në distancë

Veç kësaj, në kushtet e mungesës së celularëve dhe të cetofonëve i vetmi mjet komunikimi ishte thirrja me zë të lartë .

Por bulevardi ofronte për mua edhe diçka të veçantë. Në mbrëmje dëgjoja zhurmën e lehtë dhe monotone të

fshesave të ashpra të pastruesëve të rrugës e cila më vinte në gjumë. Kjo ishte edhe e vazhdueshme, aq sa mua mu bë si refleks dhe pa këtë zhurmë nuk më merte gjumi.

Fshesaxhinjë, fshihnin për natë. Më kujtohet që plehrat e rrugës i hidhnin nëpër disa karroca dore me 2 rrota gome të mëdha që i shtynin me dorë gjatë gjithë bulevardit. Kur kthehesha me vonesë në shtëpi i takoja shpesh dhe i përshëndesja. Xhaferri ishte përgjegjësi I grupit të fshesaxhinjëve të zonës tonë. Zakonisht karrocet me rrota gome ishin të qeta dhe nuk bënë zhurmë, por më kujtohet një natë kur po mundohesha të flinja, dëgjoj një zhurmë metalike monotone që ma nxorri gjumin. Dukej që vinte nga rrotat e karrocet të dorës.

Nuk durova, dot hapa dritaren dhe i fola Xhafferit:

- O Xhafa, a po i lyen me graso ato të shkreta rrota se më le pa gjumë.
- Po Tito, po, nesër, se për sot mbaruam. Nesër do flesh rehat.

Netët përsëriteshin me zhurmën monotone të fshesave. Si gjithmonë, në mesnatë dëgjoja të njëjtën zhurmë fshsh...fshfsh, shpesh e shoqëruar me këngën e Kizit, një nga fshesaxhiët e grupit të pastrimit:

“ Ode vogël me gëlqere, bija e Tarit boj ezmere.

Ode vogël ly me boje, bija e Tarit sfol me goje.

Jarina, jarine, lala moj të ka xhan, amon amon,

Jarina, jarine, lala moj të ka xhan”

dhe me pas :

“ububu si boka ky, spaska pa dunja me sy”

Kizi mbante ritmin e këngës me zhurmën e lehtë që krijonte lëvizja e fshesës dhe gjeneronte një “nina-nana” të këndëshme që më sillte përfundimisht gjumin. Më pas, kënga e Kizit humbiste dalë nga dalë bashkë me largimin e fshesaxhijeve dhe në bulevard binte qetësia e plotë e natës, kur ndërkohë mua më kishte zënë gjumi top.

Një natë, dola në dritare për të ndjekur spektaklin e Kizit. Kizi ishte një grua e imët, që me siguri nuk peshonte as 40 kile. Kishte veshur uniformën e punës. Një palë kominoshe, një përparëse dhe një kapele që i mblidhte kaçurelat e zeza. Këngën e shoqëronte me lëvizje të lehta e harmonike të belit të saj të hollë. Pra Kizi punonte duke kërcyer, Për kavalier kishte fshesën, të cilën e rotullonte sipas ritmit të këngës. Spetakli i saj ishte i këndëshëm. Dukej që nuk e vriste mëndjen për asgjë dhe ishte një grua e lumtur pa halle dhe strese në jetë.

Por bulevardi kishte menduar edhe për zgjimin tim. Zgjimin ma bënte makina e ujit që lagëte rrugën në mëngjes dhe zhurmat e kalimtarëve që nxitonin për punë. Në orën 7 zgjohesha dhe në 7.30 dilja nga shtëpia për të dalë përsëri në bulevardin tim tashmë të pastruar nga fshesat e darkës dhe të lagur nga uji i mëngjesit. Bulevardi i lagur shndriste nën rrezet e diellit. Hecja nëpër trotualet në mesin të bulevardit “Stalin” ku bënte kontrast bardhësia e gëlqeres me të cilën kishin lyer trungjet e pemëve, të mbjella në të dy anët e trotuarit. Vazhdoja rrugën për në godinën qendrore të universitetit

shtetëror të Tiranës që ndodhej në fund të bulevardit Dëshmorët e Kombit. Në kryqëzimin e rrugës së Durrësit dhe të Kavajës me sheshin Skënderbej dëgjohej tek-tuk ndonjë fishkëllimë e policëve rrugorë që kontrollonin trafikun e autobusëve të biçikletave dhe ndonjë makine shtetërore si të vetmet mjete që qarkullonin rrugor në atë kohë. Mbas godinave të ministrive dhe gjatë gjithë bulevardit “Dëshmorët e Kombit”, nuk shikoje më makina. Kalonte vetëm autobuzi i Tiranës së re. Qetësia ishte e plotë dhe ajri i pastër të mbushte mushkритë. Në pranverë ndihej edhe aroma e këndëshme e mimozave pranë parkut Rinia, dhe e blinit tek ura e Lanës. Në orën 7.50 hyja në auditor për të takuar shokët e kursit dhe për të ndjekur leksionin. Kanë kaluar 50 vjet nga ajo kohë. *Ajo që më mungon më shumë tani është pikerisht ai bulevard, bulevardi më i bukur i botës që nuk e gjej më edhe po të kërthehem në vëndin tim.*

Lufta e fshesaxhinjve të qytetit Green

Ishte një ditë vere e vitit 1970, u ktheva nga xhiroja e mbrëmjes rreth orës 10 të mbrëmjes. Mbasi hëngra darkë dhe dëgjova lajmet e fundit hyra në dhomën time. I hodha një sy leksioneve të të hënës dhe rashë të flinja duke pritur “nina - nanën” e fshesave.

Çdo gjë shkoi simbas rutinës së përditshme, por atë natë nuk po e dëgjoja këngën e Kizit. Mendova se ishte e sëmurë. Por, mbas pak, në vënd të këngës, u dëgjua zëri i saj të mekur dhe mu duk sikur po qante. Dola në dritare dhe e pashë të ulur në trotuar.

- Çfarë të ka gjetur Kizo - po i thoshte Xhaferri.
- Xhafa më ler rehat se kom një hall të madh.
- Çfarë të dhemb o gru.
- Po më dhemb shpirti o çuno, a e merr vesh.
- Mos moj, po çfarë të ka bo vaki?
- Më kon rrëmbyer Rremën.
- Kë Rremë, burrin tat.
- Po o Xhafa, po kë tjetër?
- Po çfarë thua moj gru, po Rrema nuk është kalama.
- Osht njona, një kuçedër, që ja ka prish mendjen dhe ma ka rrëmbyer Rremën tim, o qyqja unë. E ka

mbyllur me çels, i jep me hongër dhe me pi dhe i bon vetëm atë punë. Ka dy ditë që nuk më vjen burri në shtëpi o e mjera unë e mjera, çfarë më ka gjet.

- Jooo..po a njeh kush është ?
- E njeh the? Po atë kush nuk e njeh e Xhafe. Ene ti e njeh mirë.
- Ah e mora vesh. Do të jetë Tixhja jonë. Prandaj nuk ka ardhur në punë. Mua më ka thënë që jam e sëmurë.
- Osht e sëmurë nga ment o Xhafe. Ka maninë me hongër burra. Po mua të ma hajë m**in ajo. Rremën tim nuk ma merr dot sikur përpjetë të hidhet.

Me zor po pres që të vijë se do ta shqyej me duart e mija, dota shqyej.

Në atë moment, si me porosi, u dallua nga larg silueta e Tixhes, një grua e bukur, me tipare të theksuara, bullafiqe, rreth 1.80 e gjatë, që hecete krenare me fshesën në dorë dhe me buzëqeshjen përçmuese në buzë.

Nga xhestet dhe lëvizjet e trupit të saj të bëshëm, dukej që ishte një grua qeflije dhe “pjellore.”

Kizi, sa e pa, u hodh përpjetë, rrëmbeu fshesën dhe shtyu karrocën me forcë. Dukej si një kalorës që në vënd të kalit kishte karrocën e plehrave dhe në vënd të heshtës kishte bishtin e gjatë të fshesës.

Lufta filloi.

- Kizo, mbaj veten- i tha Xhafa.
- Xhafe, rri urtë se më ka dalë në shteg.

Kizi vraponte me fshesën e ngritur përpjetë, me fytyrën e skuqur nga inati duke thirrur me forcë:

- Ndal u kurvë e keqe, se ke haqe për të larë.

Ngriti fshesën dhe e qëllloi Tixhen në fytyrë. Mirëpo Tixhja nuk u kap në befasi. Ja rrëmbeu fshesën nga dora dhe ja theu në dysh.

- Po hik moj kërthi hik, se po ti thyej ato dy kocka kryq, po a e ke pa veten në pasqyrë moj zhgarravinë, dukesh sikur i ke shpëtuar vorraxhiut prej durësh moj kufomë, - dhe më pas duke rrahur tulet e saj me dorë vazhdoi:
- Po burrat dun me kap tule moj thatuqe e jo kockat e tuja. Po Rrema ka frykë me të shtrëngu moj qyqe se mos i ngelesh në dorë.

Kizi u bë keq. E kapi për flokësh dhe e tërhoqi me forcë. Më pas me këmbën e saj të hollë por të fuqishme i futi stërkëmbëshin dhe e rëxoi për tokë. Trupi i rëndë i Tixhes që binte për tokë, ngriti përpjetë pluhurin e rrugës. Filluan të rrotulloheshin për tokë duke grisur rrobat e njëra tjetrës. Ndiqja nga dritarja përleshjen e tyre dhe mendoja “spaska gjë më të shëmtuar se sa kur zihen gratë” Kizi po luftonte me të gjitha forcat. Fshesaxhiet e tjera bënë tifoza:

- Jepi Kizo, mbyte atë balenë.

Por Kizi dukej e pa fuqishme përpara trupit të bëshëm të Tixhes, atëherë i futi dhëmbët dhe i kafshoi krahun. Tixhja u hodh përpjetë nga dhimja. E kapi Kizin për flokësh e ngriti përpjetë dhe filloi ta rrotullonte në ajër. duke e parë nga larg mu duk, për një moment, si një atlete e hedhjes së çekiçit. Mbasi e rrotulloi një dy herë në ajër filloi ta godiste me sa fuqi që kishte me pëllëmbën e saj të madhe. Kizi e tmerruar nga frika ja dha ulërimave. Fshesaxhiet e tjera me fshesa në dorë i

erdhën në ndihmë dhe filluan ta qëllomon Tixhen me bishtat e fshesave. Komshijtë e mij dolën nëpër ballkone për të parë se ç'po ndodhte,

- Tito, çfarë ka bërë vaki. - Më tha Ligori, komshiu im i shkallës së dytë, me të cilin i kishim ballkonet ngjitur.
- Ka plasur lufta e fshesaxhinjve Gole.

Ndërkohë, unë nuk e bëra të gjatë. I shqetësuar për Kizin, zbrita me vrap nëpër shkallë dhe dola në bulevard. Më në fund edhe Xhafa, u bë burrë dhe shkoi ti ndante. Kur e pa keq, Tixhja, vendosi i jepte fund grindjes. Ngriti lart trupin e imët të Kizit dhe e futi brënda në kazan. Mbasi i mbylli me forcë kapakun e kazanit të plehrave, foli me zë të lartë:

- Aty e ke vëndin moj plehrë e bulevardit.
Më pas u krekos, regulloi divizën e grisur dhe ju drejtua fshesaxhijeve të tjera.
- Hajde kush e ka rradhën. Në fillim do ti mar burrin dhe masanej do ta fus mrena në kazanin e plehrave.
- E bën ti e bën, kaq mënd ke, deri sa ke bo 6 kalamaj me 4 burra të ndryshëm, tre të zinj, 2 të bardhë dhe njona bionde me sy bojë qielli. – i tha Zakja, fshesaxhia më e vjetër.
- U mi marshi të ligat e gocës time që e kom si Murlin Murluja. Artiste filmash ka për tu bo, e bukra e nënës së vet.- dhe më pas shtoi:
- Me ty Zake kom hesap tjetër. Burrin tat, Seferin, kom me e mjel mirë, që të mos ti bijë ndërment për ty gjithë jetën. Kom për të të lënë thatë moj e shkretë.

Ndërkohë policia kishte arritur në vënd. Dukej që dikush nga pallati i kishte lajmëruar në kohë.

Sapo i pa policët, Tixhja ja dha vrapit duke shtyrë karrocën me gjithë Kizin brenda. Por nuk bëri as 10 metra dhe policia e ndaloi. Atëherë unë u afrova, i dhashë dorën Kizit dhe e ndihmova. Punonjësi i policisë kur e pa Kizin të dilte nga kazani, u shtang dhe e pyeti:

- Po ti pse ja fshehur brënda në kazan?
- Më ka rrasur mrena ajo kuçedra o shoku polic.

Kur e pa të nxirë dhe të enjtur në fytyrë, polici i dha dorën dhe e shoqëroi në makinë.

Mbasi u qetësua gjëndja, u ktheva në shtëpi, rashë në krevat por gjumi nuk më mori. Mëndja më rrinte tek Kizi e shkretë që kishte marrë dy goditje njëra pas tjetrës.

Kaluan 3 ditë nga ajo ngjarje.

Më hante merakun se si shkonte puna me Kizin.

Atë mbrëmje pyeta Xhaferrin:

- E xhafa si u mbyll ajo punë?
- Mirë duket Tito që Kizin e kan liru, kurse Tixhen e kan rras mrena, ka për ta hongër keq më duket.
- Pse ?
- E akuzojnë për dhunë dhe rrëmbim personi. E ka denoncuar edhe vetë Rrema.

Në mbrëmjen e ditës së 4-të dëgjoj nina-nanën e Kizit.

“ Ode vogël me gëlqere, bija e Tarit boj ezmere.

Ode vogë ly me boje, bija e Tarit sfol me goje.”

Rrema ishte këthyer në shtëpi

Gjyqi i Tixhes.

Mbas 2 javësh takoj Xhaferrin.

- Tito, nesër bohet gjyshi i Tixhes. Po të duash hajde nesër në orën 10 ke gjykata e rrethit.
- Mirë Xhafe, po e lej orën e dytë të leksionit dhe po vij.
- Hajde, hajde se ka gallatë.
Kur hyra në sallë. Salla ishte plot e përplot. Xhaferri më bëri vend dhe më ftoi të ulesha pranë tij.
- A i njeh gjithë këta ti Xhafe?
- Tito, këta majtas janë të gjithë fshesaxhij. Ka dhe disa familjarë të Tixhes. Osht edhe ish burri I vet Seferi. Kalamajtë nuk ja kanë lënë me hy, mbasi janë të vegjël në moshë

Në orën 10 gjyqtari e hapi seancën dhe ftoi Tixhen të bënte betimin.

Më pas lexoi akuzën dhe në fund shtoi:

- E pandehura Hatixhe ... a e pranon akuzën?

Vura re Tixhen, që mezi priste të merrte fjalën. U ngrit në këmbë dhe foli me zë të lartë:

- Për të gjitha ju jeni fajtor - tha duke ju drejtuar Gjykatësit. - Ju që më keni ndarë nga burri. Ju ma morët burrin prej durosh.

Për të gjithë bëni gjyq pajtimi, kurse për mua i ratë shkurt dhe na latë me o nda. Më ndatë nga Seferi im, që ja morsha të ligat ja morsha dhe më latë thatë pa burrë e pa dashni. Pse si thoni ju a mund të rrijë gjithë kjo gru e bukur pa burrë në krah. Unë kom nevojë për burrë o budall.

- Ofezat ndaj trupit gjykues dënohen me ligj e pandehur.
- Po mor po por duhet ta kishit menduar përpara dhe mos më lejshit në këtë derexhe që të shkoj e të kërkoj burrat e dynjasë tani.

Masanej una burra me zor nuk mor o shoku gjykatës. Burri i kësaj kërthisë këtu ka ardh vetë.

Rrema u ngrit në këmbë i xhindisur:

- Shoku gjykatës, kjo më ka fut me zor në shtëpi dhe ma ka myll derën me çelës...pastaj..

Ato që filloi të thotë më vonë ishin të turpshme për një burrë. Gjykatësi e ndërpreu, për të mos e turpëruar përpara publikut prezent në sallë.

- Dëshmitari Muharrem..a e pranon denoncimin e bërë në hetuesi?
- Si urdhëron zoti gjykatës.
- Uuu, bëri salla.

Më vonë foli Kizi, Zakja dhe një fshesaxhie tjetër, të cilat përshkruan sjelljen e Tixhes natën e grindjes.

Përfundimisht gjyqi e dënoi Tixhen me 6 muaj heqje lirie.(Vetëm për prishje të rendit publik, kurse akuza e dhunës karshi Rremës nuk u muar parasysh për mungesë dëshmitarësh.

Tixhja filloi të qante me dënësë, dhe të thërriste:

- O Sefero, ku je o Sefero. Hajde më shpëto. Më fal të lutem. Këthehu tek unë. Më fal o Sefero..Më fal të keqen Tixhja.

Seferi, nuk duroi dhe doli nga salla e gjyqit.

Në rrugë e prisnin fëmijët.

Që sa e panë ja dhanë të qarit:

- Amon o Tate, shpëtojë ijen. Amon o Tate..
Seferi i përqafoi, i mori për dore dhe i shoqëroi për në shtëpi.
- Deri sa të kthehet ija, Tata do të rrijë me ju.
Në mbylljen e seancës, Kizi u ngrit në këmbë, falenderoi trupin gjykues, kapi për krahun Rremën dhe të dy dolën të lumtur nga salla e gjyqit.

Populli i varfër i qytetit Green.

Një ditë, bukuritë e qytetit Green po i diskutoja edhe me shokët në xhiro, por aty gjeta përgjigjen e rreptë të Gazit që ishte gati të më kundërshtonte:

- Tito ty të ka pa zoti or çun. Ty të ka ra bixha. Ti e ke edhe shpinë në bulevard dhe shkollën në bulevard.

Ne bëjmë vetëm shëtitjen e darkës, kurse ti bën edhe atë të mëngjezit. Hajde hyp një herë në autobuzin e orës 7.30 për të shku në Kamëz, siç shkoj unë pa ta shohësh mirë ajrin e pastërt.

A e di ti që dje, një shoqes tonë të kursit i ka ra të fikët në autobus, nga era e djersës. Më e keqja është kur disa lyhen me livando dhe përzihet era e djersës me atë të livandos... me ta shpif. Por edhe ajo s'osht gjë hiç. Po kur kërcet por**a e s'ke ku të mçifesh, ajo është ç'është.

- Gazo na e shpife. - i thashë
- Ty të shpifet duke ta treguar, po unë që e vuaj për ditë.

Po ti or Tit, nuk di se ç'bohet në këtë dynja o i shkretë. Po a e di ti që una jom me 2 brinj të krisur

nga të shtymet e autobuzit dhe më dhembnin ijet sa herë që prishet koha?

Lene pastaj kur autobuzi ndalon nëpër stacione, fillojnë e zihen njerëzit kush të hyji i pari. Shpesh dyrët e autobuzit ngelen hapura, njerëzit rrezikojnë që të bijnë nga autobuzi, kurse shoferi i fut marshin e tyre nuk do me ditë hiç se ç'bohet. A e di ti që Vathi ka thy dorën duke hyrë në autobus? Lene mos e pyet? Njerëzit, rras e plas mrena autobuzit që shtypen e janë bërë si pelte, autobuzi që hecën me 5 km në orë dhe ne që bëhemi vonë për leksion.

Ne paskemi qenë shumë popull i urtë o Tit. Po mirë ne meshkujt, po femrat që i morrin të shtymet ndër tulle edhe nuk bëjnë zë të shkretat. Mjerë ato që vishen me fustan.

Nigjoni çfarë më ka bo vaki pardje.

- Hë
- I hypa autobuzit në qendër. Mbas 2 stacionesh, autobuzi u mbush plot dhe filluan duke shty si kafshët. E shtymja bëri që të ngjitem ke tulet e Nuries.
- Kujt Nurie
- Osht një “pelë” e madhe tek dega “ mbrojtja e bimëve”
- Uu po, në një klasë me Yllin - tha Naimi
- E mirë, po u vuna në siklet se nuk kisha si të lëvizja. E keqja ishte se ky “ushtati” im kaloi, pa dashur, në gjëndjen “gaditu” e nuk deshte me ditë hiç.
- Jooo Gazo, e si bëre pastaj?
- Lene, u skuqa nga sikleti, dhe I kërkova të falur Nuries.

“Nurie më fal por jemi ngushtë këtu dhe nuk dua të të vej në siklet”.

“Boj si të bosh o Gazo deri sa të arrijmë në institut” më tha Nuria.

- Po çfarë të bëja unë i shkreti, tulet e nuries në një anë, autobuzi që tundej nga ana tjetër.. bëra si bëra...e bëra. U bëra helaq u bëra.

Sa arritëm shkova me vrap tek banjat e institutit.

Turp e faqja e zezë Tito. Vallahi osht me vënë ulërimat. “ *O shtet na shto autobusat se na e prishe moralin.*”

- Gazo, kur qahesh ti që e ke shtëpinë në qëndër, çfarë duhet të them unë që mor 2 autobuza për të shku në shkollë. – i tha Naimi.
- Ta qaj hallin Naimo, po hec e thui Titit tonë që nuk ka pa autobus me sy edhe bon nga 2 xhiro në ditë për qef.

Atë ditë kuptova më mirë. vështirësitë e qytetit tonë Green të asaj kohe.

Gazi vazhdoi komentet:

- Tito këto ditë takova një kushëririn tim që u kthye nga Franca. E di si shkonin në shkollë atje?
- Hë
- Me metro, të veshur me kostum e me kollare. Për 10 minuta ishin në shkollë.

Këtu, po vune kollare në autobuz, ke rrezik se po ta tërheq ndonjë pa dashje e të le në vënd. Këpucët e llustrume ti shkelin e ti bëjnë me baltë, kostumi të rrudhoset e të bëhet me djersë.

- Gazo, po simbas vendit dhe kuvendi. Ne jemi një vënd i varfër që ka një shtet të varfër. Nuk mund të

bëhemi të pasur brënda ditës. Uroj që shteti të verë më shumë autobuza sidomos në orët e fillimit dhe përfundimit të shkollës, që të eliminojë konfuzionin dhe të shtyrat.

- Tito tashmë, jemi bërë një “popull që shtyn”, sepse janë të gjitha gjërat me pakicë. Mungojnë autobuzat, mungojnë ushqimet nëpër dyqane, mungojnë biletat e kinemasë dhe shtyen kush e kush të kapi ndonjë gjë. Bile edhe kalamajtë e teatrit të kukullave kanë filluar e shtyhen. Na osht bo sëmundje. Po na humb respekti dhe sjellja e kulturuar. Po pse bota jashtë kështu bon, thu ti? Jo mor Tit. Presin në fillim që të zbresin ata që janë brënda autobuzit, pastaj, me qetësi dhe pa u shtyrë hypin në autobus. Nuk kisha çfarë ti thoja, përveç fjalës “ ke të drejtë”, të cilën ja thashë me gjysëm zëri.

Biçikletat e qytetit Green

Diskutimi i hapur për autobuzat e qytetit më nxiti që ti bëja gazit këtë pyetje:

- Gazi, po qe kështu pse nuk blen një biçikletë?
- Po ku kam lekë unë o Tit që të blej biçikletë.
- Ne studentët jemi shtresa e fundit e shoqërisë. Ti e di atë që: *“ka të pasur, ka të mesëm, ka të varfër, ka shumë të varfër... ka edhe studentë.”*
- Po thuaji prindërve mos të ndihmojnë.
- Tito një biçikletë bën 9600 lekë, pra 2 rroga të plakut tim. I thashë plakut por ai më tha. “Unë jam duke mbledh lekët për “trekëndëshin revolucionar” (televizor, frigorifer, lavatriçe) ti më kërkon edhe biçikletë”. Më pas Gazi shtoi:
- Biçikleta është për ata që punojnë Tito, jo për ne studentët. Në punë ja u ruan qendra e punës, kurse në shtëpi e ruajnë vetë. Kur shkojnë në stadium ja ruan Ali Pazari. Po ne studentëve kush do na e ruaj? Nuk e di tek ju, por tek ne në institut ka plasur hajdutlliku,
Në fakt, në atë kohë, biçikleta ishte i vetmi mjet transporti personal. E gjeje pothuajse në çdo

familje. Përdorej jo vetëm në transportin urban por edhe atë interurban. Shumë shkonin në plazh me biçikleta.

Kënga e qytetit Green

Është pranverë e vitit 2024. Banoj në Milano. Është ditë e djelë ora 10 e mëngjesit. Gjumin ma nxorri “ Arrotino e ombrelaio”, një grup zanatçinjsh ambulantë, që lajmëronin gratë e lagjes për prezencën e tyre dhe ofronin shërbimin e riparimeve të objekteve shtëpiake si mprehjen e thikave të guzhinës, riparimin e çadrave, dhe të sobave me gaz

“Donne, a arrivato arrotino dhe ombrelaio...”Zëri i megafonit dëgjohej fuqishëm

<https://youtu.be/OkMxPkk8iZ4?si=CKEyHZLCxgVES78P>

Thirrja e këtyre zanatxhinjëve ambulantë, që më ngjan me një këngë rrep (me ritëm dhe pa melodi), më kujtoi rininë time, në Tiranën e viteve 70.

Mu kujtua një e djelë, kur dëgjova zërin e Naimit që më thërriste nga rruga.

- Tito, o Tito.
- Po Naimo, erdha - ju përgjigja nga dritarja.
- Petrit do dalësh - më pyeti mamaja.

- Po - i thashë.
- Mirë kur të kthehesh, merr edhe tavën në furrë - më tha. Kam bërë byrek me qepë e me domate, e ke të paguar, na dhe numrin. Dhe më dha një copë letër ku ishte shkruar numri i tavës.

Mbasi bëmë xhiron e zakonshme në bulevard, përcolla Naimin dhe morra rrugën për tu kthyer në shtëpi. Ecja ngadalë. Ajri i pastër i Tiranës më mbushte mushkëritë.

Në rrugët e qeta dhe pa zhurmë makinash dëgjohej qartë “kënga” e shitësve ambulantë.

Pranë teatrit të kukullave qëndronte shitësi i prodhimeve të sheqerit të cilit ne i thërrisnim Gega:

“ Hajde kallama, gjela, hallvë me çekiç, molla të kuqe” thërriste Gega.

Kur isha më i vogël, shkoja shpesh në atë pikë për të blerë “ molla të kuqe”. Gega ju kishte ngulur mollëve nga një shkop dhe më pas i kishte lyer me sheqer të shkrirë. Kështu mollët, mbuloheshin dhe merrnin ngjyrën e sheqerit të ngjyrosur në të kuq. Kështu që i kishin pagëzuar me emrin “ molla të kuqe”. Mua më pëlqenin sepse shijes së thartë të mollës, i shtohej ëmbëlsia e sheqerit të shkrirë.

Po kështu ishin të përgatitura gjelat prej sheqeri edhe kallamat e sheqerit. Prodhimi më i veçantë i Gegës ishte “hallva me çekiç”, një lloj hallve e fortë me ngjyrë të bardhë të cilën e copëtonte me një çekiç të vogël dhe e mbështillte me një copë gazete për të na i servirur. Gega nuk kishte as peshore, por godiste me preciozin me

çekiç mbi hallvë dhe copat që shkëputeshin nga masa e hallvës, ishin pothuajse të një dimensionit.

“Hajde hallvë me çekiç, 5 lek copa.” Thërriste Gega.

Sheshi përballë teatrit të kukullave ishte plot me fëmijë të shoqëruar nga prindërit. Të gjithë prisnin orën 11 për të hyrë në shfaqjen e kukullave “ Tre derrkucët.”

Gega vazhdonte thirrjen: “Hajde kallama, gjela, hallvë me çekiç, molla të kuqe”

Unë vazhdoja rrugën.

Pranë kinema “ Partizani”, po kalonte salepxhiu me ibrikun e salepit dhe me këngën e tij të profesionit :

“ Salep i omël salep i xetë uroni mishteri, se ju e dini porsi vetë, kurrkush se ka mjeshtri”

<https://youtu.be/d1LyYpcVzPg?si=iT5hjMYODir2NMI>
E

Zakonisht salepi i shitej në mëngjes herët, por ishte ditë e djelë, njerëzit flinin deri vonë dhe klientela dilte me vonesë. Unë salepin e pëlqeja por kisha merak nga gotat. Me ato gota pinin të gjithë klientët. Salepxhiu i fuste vetëm një të shpëlare. Kështu që nuk ndalova fare.

Mora rrugën drejt pazarit të ri ku dëgjohej thirrja e katundarit që shiste shkopinjtë e pishave për të ndezur zjarrin: “ Hajde Pische, pische, 5 lek e 10 lek,..5 lek e 10 lek” I shkreti rrinte gjithë ditën në hyrje të pazarit për të shitur ndonjë tufë shkopinj pische. Në atë kohë sobat kishim filluar ti ndiznin me leckë me vajguri kështu që shkopinjtë e pishës nuk ja blinte më njeri.

Në krah të pazarit shiteshin misra të pjekur.

“ Hajde misra, misra të pjekur. “

Misrat ishin akoma të njomë. Misërxiu i piqte në çast dhe i mbulonte me gjethe që të mos të të digjeshin duart.

Vazhdova në rrugën “broduej” ku dëgjohej shitësi ambulant

“ Hajde Hide , caraca, fara”

Hide ,caraca, fara”

Kalova tek “ polici me dorë” dhe vazhdova për tek gastronomi. Aty dëgjova zërin e llustraxhiut:

“ Hajde Lustra. Pastrim dhe lustrim këpucësh. ”

Lustraxhiu, fillimisht të vinte 2 copa kartoni të fortë ndërmjet çorapeve dhe qafës së këpucës. Kjo për të mos ti ndotur çorapet me bojë. Mbasi ti pastronte dhe ti lyente , ti vinte pak xhel dhe me 2 furça të mëdha ti lustronte. Në fund përdorte një copë leckë kadifeje e ti bënte këpucët “xixë”. Përdorte vetëm dy ngjyra, bojë të zezë dhe kafe. Por edhe këpucët që shiteshin nëpër dyqane kishin vetëm këto 2 ngjyra.

Lustrimi i këpucëve më pëlqente. Kur kisha ndonjë lek në xhep, më pëlqente që ti pastroja këpucët.

- Ulu - më tha llustraxhiu, është rradha jote.
Futa dorën në xhep dhe kontrollova a kisha lekë me vehte. Në fillim mu duk sikur kisha një dhjetëshe, por, vura re që nuk ishin lekë por ishte letra me numrin e tavës.
- Jo, Faleminderit, një herë tjetër – i thashë.
Llustraxhiu e kuptoi që nuk kisha lekë dhe shtoi:

- Po nuk pate lekë, nuk prish punë, mi paguan një herë tjetër.
- Jo, jo nuk kam kohë sot. Faleminderit.

Kontrolli i xhepave më kujtoi që duhet të merrja tavën në furrë, kështu që hyra tek rrugica e “tymit” ku vinte era e bërxiollave të pjekura.

Pranë shtëpisë së Cenit, doktorit të kockave, dëgjoj zërin e druvarit.

“Hajde dru me pre, dru me pre..”

Në atë kohë triskat e drurit ishin shpërndarë dhe ishin shumë nga ata, që nxitonin ti fusnin drutë në shtëpi. Vera ishte përpara dhe drutë mund të thaheshin dhe sistemoheshin brënda shtëpisë, në oborr, në ballkon apo në bodrum, përpara se të vinte vjeshta dhe ti zinte shiu tek fusha e druve. Drumepretë pra, kishin punë.

“Hajde dru me pre, dru me pre.” thërriste katundari me sëpatë në krah dhe zëri i tij dëgjohej në të gjithë lagjen.

Tek kthesa e kinema 17 nëntorit, qëndronte shitësi ambulant që në dimër shiste gështenja të pjekura Në këtë periudhë shiste vetëm kumbulla.

ishte koha e kumbullave.

“Hajde kumbulla shenine, 5 lek kaushi”

Shitësi kishte përgatitur kaushët me copa gazete ose me fletët e fletoreve të shkollës dhe i kishte mbushur me kumbulla. Në qetësinë e plotë të rrugës, thirrjet e tij dëgjohehin deri larg: *“Hajde kumbulla shenine!”*

Në atë kohë, shkoja shpesh në kinema dhe, gjatë dimrit shkoja edhe për të blerë ndonjë kaush me gështenja të pjekura që ishin të mëdha dhe shumë të shijshme.

- E Luto, si po shkon pazari- i thashë.
- Mirë bereqativersën.
- A ta provoj një kokër.
- Merre e Tito,
- I paske të tharta veç.
- Këto i pëlqejnë mo shumë kalamajtë e shkollave.
- Hajde mbas një jave, kur të bëhen edhe pak.
- Hajde mirë të gjetsha Luto
- Mirë u pafshim.

Pak më poshtë, tek “ Fusha e zezë” ku luhej futboll me baste dikush thërriste:

“ Hajde Rroba të vjetra, këpucë të vjetra, kush ka me shit”

Ishte koha e drekës, dhe ishte tamam koha për të marrë byrekun në furrë. Mora rrugicën mbrapa shkollës “Sami Frashëri” për të dalë tek furra e pjekjes. Aty dëgjoj thirrjen:

“Hajde qumësht dhie, dhallë, boze e freskët, ...”

Në hyrje të rrugës së barrikadave qëndronte Sudja, një katundare nga Selita që shiste zarzavate të freskëta.

Dëgjova zërin e saj tashmë, të njohur për mua.

“Hajde qepë të njoma, gjethe japraqu, spinaq i freskët, vezë pule me dy të kuqe. Hajde mana, hajde thona, thona”

Në mëngjes Suden e shoqëronte i shoqi, një burrë i shkurtër me brekushe dhe me qeleshe në kokë, që i fliste Sudes në dialekt.

Dëgjova nga larg zërin e tij që po largohej.

- Oj Sude.
- Huuu.
- Mos u qell (vono) ri.
- Nuk qellmi jo, Veç po më qelli sata (autobozi)

Ndalova tek Sudja për ta përshëndetur. E njihja mbasi ndonjëherë na sillte në shtëpi qumësht dhe vezë. Vezët i kishte të mëdha dhe ndonjëherë, vërtet, edhe me dy të kuqe brënda

- E nona, çuni i Gjikës je?
- Po
- Të fala mi boj.
- Të fala paç – i thashë.

Furra e pjekjes ishte plot me tava. Mbi çdo tavë, furxhiu kishte ngulur nga një etiketë prej alumini në formë trekëndëshi, ku ishte stampuar një numër që korrespondonte me numurin e biletës prej letre që u jepte klientëve

- Nuk i paske marrë pecet me vehte sot, mos të digjen duart – më pyeti furxhiu. - Nuk ka shumë që ka dalë nga furra.
- Jo – i thashë - nuk vij nga shtëpia.
- Mirë po të jap 2 copa gazete.
- Faleminderit – i thashë, mora tavën dhe u ktheva në shtëpi.

Kjo shëtitje në qendër të Tiranës, mi nguliti në mëndje zërat dhe këngët e shitësve ambulantë. Në qetësinë e Tiranës të viteve 70, ato tingëllonin të pastra. Kjo këngë “rrep “ e kohës, që përsëritej për ditë dhe gjatë gjithë ditës, nuk më shqitet nga mëndja as tani mbas 50 vjetësh.

Është një “këngë”, që ndoshta nuk këndohet më, por, që kur e kujtoj, më prek dhe më ngjall kujtime të pa haruara.

Nga larg dëgjoja akoma:

Donne, è arrivato l'arrotino. Arrota coltelli, forbici, forbicine, forbici da seta, coltelli da prosciutto. Ripariamo cucine a gasse, abbiamo tutti i pezzi di ricambio per le cucine a gasse. Se avete perdite di gasse noi le aggiustiamo, se la vostra cucina fa fumo, noi togliamo il fumo dalla vostra cucina a gasse“.

Arrotino e ombrelaio” u larguan duke më lënë pas kujtimin e pa harruar të këngës të qytetit tim:

“ Hajde gjela, kallama, molla të kuqe, hallvë me çekiç,..salep i omël, pishe 5 lek e 10 lek., misra të pjekur.. hide, caraca...kumlla shenine.. lustra...dru me pre...., qumësht dhie, dhallë, boze e freskët, hajde thana.. gjethe japraku, vezë me dy të kuqe”

Kreu i Katert

FORCA E KENGES

Pushimet e para

Pushimi i parë në grup erdhi vetëm në verën e vitit 1972. Ishte fundi i qershorit dhe kishim vendosur ti kalonim pushimet në plazh. Po kërkonim të gjenim një vend të qetë, dhe sa më të vetmuar larg qendrave të populluara nga banorë apo pushues të tjerë për ndryshe me këngën tonë do të krijonim probleme. Mundet të na akuzonin për prishës të qetësisë publike, më keq akoma, për propagandues të muzikës së huaj. Nga Ylli mora vesh që, për fat të mirë, atë vit kampi i pushimit të Institutit Bujqësor ishte caktuar në Golem në një godinë 2 katëshe të vetmuar dhe larg plazhit. Ky informacion na entuziazmoi të gjithëve. Duhet ta shfrytëzonim sa më mirë këtë rast. Mbetej për tu realizuar një objektiv shumë i rëndësishëm. Duhet ta dominonim kampin. Do të thotë të ftonim sa më shumë shokë e miq të besuar që ishin “dora jonë”. Sigurisht Naimi dhe Ylli ishin të interesuar, bile më shumë se unë, për krijimin e grupit por më aktiv ishte Gazi që nuk e zinte vendi deri sa të grumbulloheshin të paktën nja 8 vetë.

Më në fund çdo gjë ishte gati. Në shoqërinë tonë, përveç meje, Naimit, Yllit, Gazit e Rifatit do të vinin edhe Lemi me Leten, Veli e Nini . Një javë përpara se të niseshim, rregullova kitarën dhe sigurova një palë tela rezervë. Mbjaj mend që rrobat i futa në një valixhe të vogël prej kartoni që e përdorja sa herë që shkoja nëpër aksione. Rrobat e banjës i kisha kujtim nga halla Landa që qepte shpesh fshehurazi fustane për gra. Me copat që i tepronin më kishte sajuar një palë rroba banje shumë ngjyrëshe por pa astar të brendshëm. Kështu duhet të isha i kujdesshëm kur dilja nga deti sidomos të ruhesha nga sytë e femrave kurjoze. Më kujtohen akoma pëshpëritjet e vajzave të kampit të rinisë: “Goca po kalon kitaristi”. Sytë që nguleshin dhe nënqeshjet që i shoqëron më bënin shpesh të skuqesha nga turpi.

Ndër pajisjet e rëndësishme ishte edhe blloku i ditarit personal ku kisha shënuar edhe listën e këngëve që do të këndonim. Ishin më shumë se 100 këngë tashmë të kolauduara mbasi i kishim kënduar në shumë raste. Përveç këngëve Korçare në repertor hynin edhe shumë këngë Italiane e Angleze.

Në mëngjesin e datës 1 korrik, morëm trenin për Rrogozhinë dhe në mesditë zbritëm në stacionin e Golemit. Kampi i pushimit të institutit bujqësor ndodhej në një kodër të gjelbëruar në zonën e Golemit e rreth 1 km larg detit. Mu përballë, pranë bregut e në mes të pyllit me pisha ndodhej kampi i rinisë ku pushonin nxënësit e gjimnazeve.

Një vreshtë e madhe mbulonte gjithë faqen e kodrës poshtë kampit.

Drejtori

Personi i parë që takuam në hyrje të kampit ishte administratori i kampit, një mesoburrë me mustaqe, rreth të pesëdhjetave, gjysmë tullac e me flokë pak të thinjura që fliste me dialekt korçar. Mbante në gojë një cingare të sapo dredhor që po e thithte me shumë pasion duke lëshuar herë pas here rrathe të bardha tymi. Ai filloi të na prezantonte me rregullat e kampit. Në fillim na fliste me zë të prerë dhe autoritar por, kur na pa se ishim grup i madh dhe i organizuar, e uli zërin dhe filloi të na jepte kofidencë.

Mbasi mbaroi leximin e rregullores së kampit, na kërkoi të viheshin në rresht për të tërhequr materialet në ngarkim personal si jastëkë, çarçafë e batanije e na kërkoi që të firmosim për ato që merrnim. Gazi u vu i pari në radhë dhe u paraqit si përfaqësues i grupit. Drejtori, mesa dukej nuk kishte qef të na thërriste me emrat tonë, prandaj filloi të na shikonte të gjithëve nga koka gjer tek këmbët dhe të na vinte nga një epitete.

Të parit i takoi Gazit.

- Hë bre **kaçurrel**, I paske leshkat e dredhura si dash merinoz more qerrata. Ty të kanë vënë kryetar mo?
- Po.
- E po mirë, silli të tërë një e nga një, që të firmosën.

Gazi na i bëri me shenjë që të hynim. I pari hyri Naimi.

Drejtori mbasi e pa me kujdes nga koka gjer tek këmbët i thotë: Si surrat i parë më dukesh mo, ku të kam parë unë tynë? “

Gazi ndërhyri menjëherë

- Ky është artist I madh drejtor, Zhan Pol Belmondo e quajnë
- C’thua mo kaçurrel, boo ç’të ngjarë vërtet, tëpkë si ai i sinemasë më qënkërke.

Naimit ju bë qefi. Ne ja kishim thënë shpesh por kur e dëgjon nga një i huaj të ngjit më shumë.

- Hajde **Belmondo**, na vër një firmë këtu dhe kujdes nga çupkat mo qerrata se do të të hanë të gjallë, do të të hanë.

Naimi ishte i qeshur nga natyra, shpesh qeshte edhe duke treguar ndonjë histori, e pa dashur fillonim të qeshnin bashkë me të, i jepte lezet bisedës.

- Faleminderit drejtor - i thotë duke qeshur, - po mos u bëj merak se nuk jam ai i vërteti unë.

Mua më quajnë Naim Hasa.

Drejtori qeshi bashkë me të dhe vazhdoi.

- Po Ç’thua o derëbardhë, sa ta marrin vesh që s’je i vërteti, uuu.. ke mbaruar punë ti.

Mbas Naimit erdhi radha ime.

- Hë mo **Qithara** - më thotë drejori - po këndon ndonjë çikë apo hiç mo.
- Po Drejtor edhe këndojo - i them.
- Po nga të kemi mo?
- Nga Tirana jam po nënën e kam nga Dardha, - i them.
- Nga ç'fis mo?

I tregova për familjen e nënës.

- Ce mo, I nipi i Pandit, je tinë.
- Po, Po ku e njeh Pandin ti? - e pyes.

Po kush s'e njeh Pandin bre, ai që pret e përcjell tërë dynjanë. Po edhe tinë i paske ngjarë më duket, qefli kënge, si Pandi më qënkërke.

Mbas meje vinte Rifati. Drejtori sa e pa u step. Shikimi nuk shkoj më poshtë kokës dhe pa dashur I shpëtoi :

- Boo ç'kokë të madhe më paske...
Mbasi e kuptoi që po e tepronte shtoi:
- Shkencëtar i madh do të bëhesh mo qerrata.

Rifati e kuptoi ku e kishte fjalën por nuk e bëri veten. Shpesh e vinin në lojë për këtë veçanti dhe tashmë nuk i bënte më përshtypje. Mu kujtua që Ylli më kishte treguar një batutë të krijuar nga Ceni, qyfyrexhiu më i madh i Institutit bujqësor. Në një grumbullim shoqëror, Ceni kishte bërë pyetjen: Çuna çfarë ndodh po të përplaseshin koka e Rifatit me kokën e.....? Ceni, që ishte mjeshtër për batuta, e dinte që asnjë nuk do të përgjigjej dot, kështu që priti deri sa ra qetësia dhe më pas lëshoi me theks batutën e tij ..."Digjet shkolla."

Të qeshurat me lotë nuk pushuan. Edhe tani që e kujtoj më vjen për të qeshur. Gjithsesi Rifatin e mbanim afër dhe nuk e vinim kurrë në lojë.

Ishte djalë i mirë dhe i besuar e që bënte për shoqërinë.

- Mirë mo **Kokë** mirë, firmos këtu njëherë dhe mos ki merak se llafi i drejtorit në vesh të perëndisë shkon, shkencëtar do të bëhesh mo qerrata.

Mbas Rifatit, përballë drejtorit u shfaq Ylli. Drejtori e vëzhgoi për një kohë të gjatë nga koka gjer te këmbët por nuk dalloj asgjë të veçantë:

- E di me kë më ngjan ti mo?
 - Hë drejtor
 - Me byrazerkën tim të vogël, me Spiridhonin.
 - Obobo më pagëzoi edhe mua.- Pëshpëriti Ylli.
- Drejtori nuk mori vesh gjë dhe vazhdoi të fliste:
- Hajde ta gëzosh. Po ç'llagap të bukur të kam vënë mo qerrata, kështu të kam si të shtëpisë.
- Hajde **Spiridhon** na firmos tani.

Drejtori vazhdoi procesin e pagëzimit, duke e quajtur Ninin“ **Kuqo**”, Velin “**Sofokli**” kurse Lemin dhe Letën i quajti thjesht “**Çifti**” duke shtuar:

- Njëshkë të më bëheni mo qerrarenj, bashkë tju shoh gjithmonë o qeflijtë e drejtorit, se dashuria të shton jetën. Hajde më vini nga një firmë edhe ju, që ta mbyllim meselenë.

Kapanoni ishte në katin përdhes dhe kishte vënd për të gjithë. Regulluam krevatët dhe vumë rrobat nëpër vende.

Nuk kaloi shumë dhe tek dera u duk prapë drejtori.

- Hë mo djemka, u regulluat mo?
- Paska qeif për muhabet ky - pëshpëriti Gazi.
- Ç'thua mo **kaçurrel**, - i thotë drejtori që s'dëgjonte mirë nga veshët.

Gazi u zu ngushtë:

- Po flisja mirë për ty drejtor, po ju thoja që këto ditë të kemi në vënd të babait.
 - Mirë, mirë të keqen, po të më rrini urtë ama. Për të kënduar këndon i jashtë, dhe jo mbas orës 10 të darkës.
 - Aa.. Po, Po, - i përgjigjet Gazi duke tundur kokën në shenjë nën kuptimi ..“Bjeri se i bie bukur”
 - Ne nga Korça serenatat i bëjmë mbas orës 10, - ndërhyra unë, - për ta bërë që të hapej më shumë në bisedë.
 - Po ku i keni çupkat e serenatës mo. Ju më qënkërnin tërë meshkuj.
 - Ja atje poshtë i kemi tek kampi i rinisë, - i them-
 - Nuk të bëjmë serenatë ty drejtor mos ki merak. - Ndërhyri Gazi.
- Mbasi u hap në bisedë i tregova se dija shumë këngë Korçare e do ti këndoja me shumë dëshirë.
- Dardha është vendi i qejfit dhe i serenatave, bile serenata ju bëjnë edhe vajzat djemve - i them.

Mu kujtua një rast kur vajzat e fshatit më bënë serenatë nën dritare në mes të natës. Për fat të keq zgjuan nga gjumi dajën i cili ju lëshoj zorrën e ujit dhe I bëri qull. Nga ajo ditë vajzat nuk erdhën më.

- I kemi të civilizuar çupkat ne andej o **Qitharë**.

Që atë ditë nuk patëm probleme nga drejtori, bile edhe kur e tepruam.

Të them të drejtën, nuk e morëm vesh si e quanin , po edhe ai nuk na i mbante mënd emrat e na thërriste me llagapet që na kishte vënë.

Plazhi

Dita e parë në plazh ishte edhe një rast i mirë për tu njohur më mirë me shokët e rinj. I them Gazit që të nisej më përpara për të gjetur një vend ku mund të grumbulloheshin të gjithë bashkë. Si gjithmonë Gazi ishte i gatshëm, por nuk e bëri veten dhe më thotë:

- Mos u bëj merak, e kam menduar vetë, se do të bëj edhe një vizitë në vreshtin këtu përballë që të shoh a është bërë rrushi apo jo.... po mos harro, merr kitarën ti se ajo na mbledh të gjithëve.

Plazhi i Golemit mu duk një mrekulli në krahasim me atë të Durrësit. Deti i pastër, rëra e trashë dhe pylli i dendur i pishave që e freskonte ajrin dhe na mbronte nga rezet e nxehta të diellit, më tërhoqën që ditën e parë. Plazhi ishte i vogël me pak gabina dhe vetëm një lokal afër detit. Godinat e kampit të rinisë shtriheshin në brendësi të pyllit me pisha e jo larg detit. Çadrat e diellit

dhe sheshllonat nuk ekzistonin, kështu që shtriheshim direkt në rërën e pastër të Golemit dhe në kokë vinim nga një kapele prej letër gazete si ato të muratorëve. Kur na kapte i nxehti i madh futeshim në det ose rrinim nën pisha. Të vetmit që merrnin peshqir me vete ishin të dashuruarit Lemi dhe Leta, por edhe ata e përdornin për të mbuluar kokat kur bënë dashuri e putheshin fshehurazi.

Prezenca jonë në plazh, ra menjëherë në sy dhe për më shumë shtoi kuriozitetin e pushuesve për rreth. Gazi na kishte gjetur një vend në hije e afër klubit ku mund të pinim edhe ndonjë gotë birrë dhe të këndonim. Shpejt u krijua një atmosferë e këndshme dhe jo vetëm për ne por edhe për të rinjtë e kampit të rinisë dhe pushuesit të tjerë.

Nuk është e lehtë të kuptosh emocionet dhe kënaqësinë e atij që këndon në publik. E kam provuar shumë herë këtë gjë. Të rrëmben pasioni i këngës dhe dëshira që ti kënaqësh ata që janë pranë teje. Ky pasion të bën që të mos e ndiesh dhimbjen e gishtave që presojnë mbi telat e kitarës dhe as lodhjen e kordave vokale. Kjo gjë po të më ndodhte edhe atë ditë. Njerëzit për rreth afroheshin dhe merrnin pjesë në alegrinë tonë. Naimi ishte më aktiv dhe me zërin e tij të impostuar dhe melodioz më shoqëronte vazhdimisht në këngë.

Mbas nja 2 orësh i nxehti shtrëngoi shumë. Si me porosi Gazi më ofron një shishe birrë.

- Pije që të lagësh pak fytyrën - më thotë.

Dita e parë e plazhit i la pasojat e saja. U kthyem të gjithë të skuqur si gjela deti dhe filluam të lyeshim me

kos ose me domate. Yllit i filluan ethet e temperatura. Mbaj mënd Ninin që ishte flokë kuq dhe trup madh. Ishte bërë i kuq nga koka gjer te këmbët.

Drejtori e mori vesh dhe erdhi të na bënte një vizitë në mbrëmje

- Ç'më je bërë kështu o kuqo, ke frikë se të ikën dielli mo?- I drejtohet Ninit. Nesër këtu e ke e takon prapë.
- Nesër do të bjerë shi Drejtor, se po më dhembnin kyçet. - I thotë Gazi duke bërë sikur nuk kuptonte.
- Çthua mo **Kaçurrel**, të paskemi edhe stacion meteorologjik ty pa le. Kam një nipçe që të ngjan shumë, tëpkë si tynë është.
- Hëm..Do ta ketë me babait tim - na pëshpëriti Gazi.
- Nuk dëgjova ç'më the.
- Asgjë Drejtor, po flisja me **Belmondonë**. Po i thoja që im atë shkonte shpesh në Korçë me shërbim dhe më ka thënë që korçarët janë shumë të bukura. Kot nuk thonë "O Korçare o hiç fare."

Drejtori e pa me inat dhe I tha:

- Ooo .. fshati digjet kuçka krihet, Unë kam merakun e të skuqurit tuaj , ti më bën muhabet femrash. Sonte djemka keni dopio racion kosi dhe kujdes mos më bëni pisë çarçafët.

Ndryshe do tu ve ti lani vetë.

Të nesërmen koha u prish vërtet. Qielli u mbush me re, por për fat shi nuk dukej të binte. Vendosëm të rrinim në kamp dhe të merrnim veten.

Atë natë Gazi kishte bërë aktin e parë të ‘bamirësisë’. Na kishte vënë mbi jastëk gjithsecilit nga një vilë të madhe rrushi. Kishte ruajtur edhe për drejtorin. Gjeti momentin dhe i shkon drejtorit në zyrë.

- Po nga ma gjete këtë rrush mo **Kaçurrel** - i thotë - Mos ke bërë ndonjë të pa bërë në vreshtin këtu përballë. Është gjynah se rrushi është akoma i pa pjekur.
- Jo Drejtor ky rrush është i pjekur, - i përgjigjet Gazi për ti shkarë bisedës.
- Rrushi po, po ti më je një gorricë e pa bërë, je akoma i pa pjekur. - I thotë drejtori.
- Provoje një herë Drejtor dhe më thuaj a të pëlqen, - i thotë Gazi duke buzëqeshur.

Drejtori ndroi bisedë:

- Po si janë djemkat sot mo **Kaçurel**. Më erdhi keq që ju pashë mbrëmë të bërë si lulkuqe. Aaa.. birkat e drejtorit..Bëni pushim sot se edhe koha është e vërejtur.

Gazi gjeti momentin ti bënte kërkesën që po bluante në kokë.

- Drejtor, të lutem na i jep çelësat e qendrës së zërit që të këndojmë në mënyrë më profesionale sot. Kështu harrojmë edhe dhimbjet e djegies.

Drejtori u mendua pak dhe me gjysëm mëndje i thotë:

- Mirë mo **Kaçurrel**, po të më këndonit edhe mua ndonjë këngë ama.
- Pa tjetër drejtor do tja them **Qitharës** që ti ngrefi mirë telat sot.

Rreth orës 10, ishim të gjithë të zgjuar, Kapanoni vinte erë bulmet i thartuar. Gazi hyri vrap me çelsa në dorë dhe thirri:

- Çuna fitore, I mora drejtorit çelësat e qendrës zërit. Bëhuni gati për koncert.

Nuk e bëra të gjatë, nxora bllokun dhe zgjodha disa nga këngët më të bukura. Krijuam një grup vokal prej 4 vetësh dhe për anëtarët e rinj, shkrova tekstet në një copë letër. Merrnim pjesë në koncert unë, Naimi, Nini dhe Veri. Ylli ishte akoma me temperaturë ndërsa Rifati nuk ja thoshte nga ajo anë dhe, po të këndonte, me ne do të na e prishte këngën, prandaj e vumë të na mbante ritmin. Gazin e caktuam të na organizonte koncertin.

Ndërkohë Lemi me Letën kishin marrë peshqirin dhe kishin shkuar në plazh.

Gazi kishte lajmëruar të gjithë kampin për koncertin.

Mbas pak, në oborrin përballë godinës u vendosën stolat e mencës dhe të publiku zuri vënd përballë nesh. Mernin pjesë edhe personeli i kampit me në krye drejtorin. Mbaj mënd që bashkë me drejtorin kishin zënë vënd edhe magazinieri i kampit Selimi si edhe Xhexheja guzhinerja. Drejtorit i kishin vënë një karrige nën hijen e një rrapi të madh në krye të oborrit.

Gazi u vu në rrolin e prezentatorit dhe filloi të provonte mikrofonin:

-1,2,3,4; 1,2,3,4 prova teknike,1,2,3,4, mbas pak koncert i kuartetit tonë vokal.

Koncertin e filluam me një këngë të muzikës së lehtë shqiptare të kohës që titullohej “ Vajza dhe deti” të Françesk Radit

Unë :

-Bregut të detit një vajzë hec menduar,

Era flokët lehtë ja përkëdhel”...

Të gjithë bashkë:

- Det o det i kaltri det, Këngën time ma dëgjo...

<https://youtu.be/T6mDTnmgt3A?si=Oulmjs4eSnr324jR>

Kënga pati shumë sukses dhe të gjithë të pranishmit filluan të duartrokisnin me evocione. Drejtori ishte në mes tyre. Kur e pa që atmosfera u ngroh, Gazi mori mikrofonin në dorë dhe tha:

- Më lejoni që t’ju falënderoj të gjithëve dhe në radhë të parë drejtorin tonë të dashur që e mundësoi këtë koncert.

Drejtorit ju bë qejfi, ju skuqen faqet dhe i shndritën sytë. Thirri Lalin, kamerieren e kampit.

- Na me Lalkë, mbushi nga një kupë raki djemkave që të njomin fytin me, se nuk këndon zhaba në të thatë. Dëgjo, nga ajo e mira, e Boboshticës. Na..ma sill edhe mua pagurkën time që ta bëj gëzuar.

- Le të vazhdojmë Koncertin me këngën më të dëgjuar në botë në këtë moment. - Vazhdoi Gazi

- Kënga titullohet ..In the summer time, që do të thotë në kohën e verës.

<https://youtu.be/iokgg4I0OM8?si=GnVp9hC0N8EJznyu>

Kjo këngë e Mungo Jerry, vazhdonte të ishte nga më të dëgjuarat edhe të asaj vere. Me ritmin dhe alegrinë që përhapte të ngrinte peshë.

Ne mezi ç ‘pritëm. Ishim ndarë në 2 grupe.

Unë dhe Naimi këndonim:

- *In the summer time when the wether is high*

Nini dhe Veri shoqëronin:

- *Uh...ÇuÇu, uh...ÇuÇu*

Rifati mbante ritmin duke goditur me 2 shkopinj mbi një copë kompensatë e duke tundur kokën lart e poshtë.

- Na mo **Kokë**, po na e çan dërrasën mo, - thirri drejtori.

Ndërkohë, Nini e kishte marë me pasion këngën. Frynte faqet e barkun dhe lëshonte fort zërin mbi mikrofon:

- *Uh...ÇuÇu, Uh...ÇuÇu.*
- Po ç’më fryhesh si tullumbace o **Kuqo**.- I thotë nga larg drejtori.

Nini, për inat, filloi të frynte edhe më fort. Nuk shkoi shumë dhe një fishkëllimë e zgjatur u dëgjua në altoparlante.

- Po ç’bën more tu mbyllte e mendjes, se na çave altoparlantët, na çave.

I thërret i shqetësuar drejtori.

Gazi me vrap uli volumin për ta qetësuar situatën.

- Na mo **Qitharë**, na zër një këngë nga ato tonat mo, pa leri çuf çufet - mu drejtua mua drejtori.

Gazi, që kishte marrë vesh nga Xhexheja që drejtori ishte i ndarë nga gruaja, nuk e bëri të gjatë, mori në dorë mikrofonin dhe prezantoi këngën:

- Plotësojmë kërkesën e drejtorit me këngën “Ti ke vendosur moj që të më lesh.”

Fillova ta këndoj duke ndjekur edhe reagimin e drejtorit.

- *Ti ke vendosur moj që të më lesh,
po në djall në djall të vesh..se as të desha moj as të dua,
se je çapkëne moj s'bën për mua...*

Drejtori këndonte me shumë pasion. Për një moment ngrihet në këmbë dhe duke shtrirë dorën sikur po i drejtohej dikujt, thërret:

- *Ti ke vendosur moj që të më lesh,
Po në p...satëme të vesh.*

Xhexheja që i ishte ulur pranë, u tremb dhe lëvizi nga vendi.

- Se kam me ty me çupë, e kam me atë bushtren time.

Këtë radhë të pranishmit duartrokitën më shumë për drejtorin se sa më për mua. Drejtori sa s'fluturonte nga qefi. Ngrihi paguren me raki dhe na u drejtua:

- Ju lumtë goja dhe ju këndoftë zemra o trimkat e drejtorit. Na mo **Qitharë** na i zer edhe atë mo “arapkë moj sy zeskë moj”

Gazi mori mikrofonin dhe vazhdoi:

- Me këtë këngë të bukur Korçare le ta shoqërojmë drejtorin edhe në valle.

Unë me Naimin filluam këngën:

- *Më thanë se të panë, n'një kopsht me jargavanë,
këputma një dhe falma mu, aman ç'ma dogje
xhanë*

Drejtori me grupin e tij vazhdonte:

- *Arapkë moj sy zezë moj sa fort të dashuroj.*

Mbas pak drejtori u çua në këmbë, mori për dore Xhexhenë dhe filloi vallen. Xhexhesë ju bë qefi, hoqi përparësen e guzhinës dhe, duke e përdorur në vend të shamisë, filloi të hidhte vallen. Me vallen e tyre u bashkuan të gjithë të pranishmit bile edhe Gazi e la mikrofonin dhe u fut në valle.

Për të mos i dhënë prioritet muzikës së huaj, në programin e koncertit kisha vënë më shumë këngë Korçare dhe të muzikës tonë të lehtë, por nuk lamë pa kënduar këngët e Bitëllsave “Bangladesh” dhe “while my guitar gently weeps ”

Pa pritur drejtori më bën një kërkesë të veçantë:

- Dua të më kërkosh një këngë që e kam dëgjuar në dasmën e dajos tënd që quhet “ O Sarraçino”. Po ta dish të lutem ma këndo.
- Kam qënë i vogël, por këtë këngë e mbaj mend mirë. - i them.

Nga kjo këngë mu kujtua dasma e dajos. Si orkestër kishin thirrur “Sazet e Drenovës”. Më kujtohet

fizarmonicisti, një djalë i gjatë që luante bukur në fizarmonikë dhe këndonte këtë këngë napoletane:

“O sarracino, 'o sarracino

Bellu guaglione

'O sarracino, 'o sarracino

Tutt"e ffemmene fa 'nnammurá...”

<https://youtu.be/h9-vfZKHOnQ?si=JsOcws4ekM-MkrN0>

Drejtori këndonte bashkë me mua.

Kënga e vallja vazhduan gjatë deri në kohën e drekës.

Nga ajo ditë fillova ta vlerësoj drejtorin si njeri me ndjenja dhe shpirt mirë, që kishte mbetur pa grua dhe pa fëmijë dhe kishte dëshirën e mirë të na mbante afër e të argëtohej bashkë me ne. Dukej në fakt, sikur po plotësonte mangësitë e jetës.

Mbas dite doli dielli dhe koha u ngroh.

Hëngrëm drekë dhe shkuam direkt në plazh. Në zonën tonë gjetëm vetëm Lemin me Letën si gjithmonë me peshqir në kokë e duke u puthur.

- Nuk ja paskan nxjerrë fundin akoma këta - më thotë Gazi. - Kanë harruar që jeta s’ka vetëm dashuri por ka edhe shoqëri.

Përballë kampit të rinisë, bregu ishte mbushur plot me të rinj që mesa duket kishin marrë vesh për koncertit tonë dhe po na shikonin me kuriozitet e me dëshirën për të hyrë në bisedë me ne.

Dy prej tyre mu u afruan, më përshëndetën dhe më ofruan një shishe birrë. Mbasi u prezantuan, I falënderova për birrën dhe ju thashë:

- Unë do tu thëras shkurt Beni dhe Keli
- Po, kështu na thërresin të gjithë, përgjigjet Beni.
Më thanë që janë maturantë dhe kanë dëshirë që ta forcojnë shoqërinë me ne. Ju thashë se mbas orës 8 të mbrëmjes na gjejnë tek stolat afër klubit, kështu mund të mblidhemi dhe të këndojmë së bashku.
Beni më shpjegoi se për ta ishte e vështirë të dilnin mbas orës 8 nga kampi. Godinat ishin të kontrolluara nga administratorët dhe nga organizata e rinisë.
- Për ju është e lehtë, ndërhyri Keli, por do ta krijojmë mundësinë edhe neve se, çdo gjë e ndaluar është më e dëshiruar ashtu si është edhe Kënga jote.
I buzëqesha në shenjë aprovimi dhe mendova që muzika e bukur nuk bëhet vetëm tek ne por në të gjithë botën dhe rinia e do të bukurën.
U ndamë me çunat e kampit të rinisë me dëshirën për tu takuar së shpejti.

Gazi dhe rrushi

Vreshti përballë kampit ishte plot me rrush, që kishte filluar të piquej. Gazi ja kishte vënë syrin që ditën e parë dhe kishte filluar ta studionte. Dinte me saktësi ku ishin zonat ku rrushi ishte më i pjekur, njihte rojet dhe orarin e shërbimit të tyre. E keqja ishte se sa më shumë piquej rrushi aq më shumë roje shtoheshin për të ruajtur vreshtin dhe kjo i prishte punë.

Në fakt Gazi nuk e kishte qef rrushin, por i dukej sikur kishte detyrim shoqëror karshi nesh dhe hynte në vreshtë vetëm për të na kënaqur. Dhe në fund të fundit, të gjithë ishim të kënaqur sepse çdo mëngjes gjenim pranë jastëkut nga një vilë rrush të pjekur. Drejtori e kishte nuhatur që ai rrush vinte nga vreshti përballë kampit por nuk ndihej. Mesa dukej edhe atij i pëlqente rrushi.

E jo vetëm kaq por sa më shumë kalonte koha aq më i pjekur bëheshe rrushi.

Dëgjova një ditë Yllin që thoshte:

- Gazo na kënaqe me këtë rrush, përditë po na sjell më shumë e më të mirë.
- Po, Po ja kam marë dorën tani.

Gazit i bëhej qefi nga falënderimet dhe nga komplimentet që i bënim dhe kjo ja shtonte pasionin për të na shërbyer më mirë akoma.

Çoheshe çdo natë në orën 2 të natës, kontrollonte lëvizjet e rojeve dhe hynte fshehurazi në vreshtë.

Në fakt po tregoheshim të gjithë indiferentë për rrezikun që i kanosej Gazit, derisa ndodhi ajo të cilën nuk e dëshironte asnjë nga ne.

Një ditë çohem në mëngjes dhe, si zakonisht, pa hapur akoma sytë, shtriva dorën për të marrë vilën e rrushit mbi jastëk. Nuk gjeta asnjë kokërr. U tremba dhe më shkoj mënfja tek Gazi. “Do ti ketë ndodhur ndonjë gjë”, thashë me vete dhe u çova i shqetësuar. Gazi ishte shtrirë në krevat dhe po dridhej i tëri duke folur me vete :

- Roja, roja, roja...
- Çfarë të ka ndodhur,- i thashë
Gazi vazhdonte të dridhej:
- Roja, roja..
- E pashë që s’ishte mirë
- Pi pak ujë - i them duke i afruar gotën.

Ndërkohë u çuan edhe shokët e tjerë dhe filluam ta qetësojmë. Për fat nuk dukeshin shenja të ndonjë plage apo goditje në trup. Prisnim me ankth çdo të na thoshte.

Më në fund Gazi na tregoi gjithçka. Ishte çuar si për natë në orën 2 kur rojet ishin në pikë të gjumit dhe ishte nisur për në zonën ku rrushi ishte më i pjekur. Ecte me kujdes duke kërkuar vilat më të mira. Pa pritur, në vend të rrushit, kishte prekur fytyrën e rojës që ishte në kokërr të gjumit. Roja ishte trembur keq, kishte thirrur i frikësuar dhe kishte ikur me vrap. Gazi ishte tmerruar, kishte

vrapiuar nga ana e kundërt e kishte hyrë me një frymë në kamp.

Menjë fjalë kishte shpëtuar mirë pa ngrënë ndonjë dru kokës.

I folëm ashpër dhe I kërkua të mos hynte më në vreshtë, duke qenë të bindur që pas asaj që ndodhi kishte vënë mënd. ***Dhe ashtu ndodhi vërtet, deri në fund të pushimeve nuk gjetëm më rrush mbi jastëk***

Anija e vjetër

Një nga kuriozitetet e plazhit të Golemit ishte një anije e vjetër në breg të detit. Anijen e kishte ngrënë ndryshku dhe ishte e mbushur me leshterik e me guaca deti. Ishte në një vend të vetmuar jo larg plazhit. Disa thonin që ishte mbytur nga lufta, disa të tjerë sikur një stuhi e madhe e kishte nxjerrë në breg dhe kishte ngecur në rërë. Sidoqoftë anija ishte një objekt që thyente monotoninë e shëtitjeve tona bregut të detit.

Atë mbrëmje vendosëm që të këndonim pranë anijes. Drejtori, na pa me kitarë në dorë dhe filloi të na ngacmonte:

- Hë mo bandillë, qënkërkeni nisur për gjah mo. Belmondo shiko të zesh ndonjë peshk dhe për mua.
- Janë të vogla drejtor, nuk bëjnë për ty.
- Po ç'ke mo tinë, Mua më shijojnë edhe cironkat.
- Po, po hajde zëre vetë po të duash - i thotë Gazi, - grepat i ka **Qithara**. Kur e lëshon këngën ai,

mblidhen gjithë peshqit e pastaj kush është i zoti, i zë.

- Ah mo **Kaçurel**, shkoi vapa me gushtin.
 - Drejtor jemi akoma në korrik, ke kohë të zësh ndonjë peshk edhe ti.
- Drejtori buzëqeshi dhe na e bëri me dorë:
- Ju vaftë mbarë o qerratenjt e drejtorit.

Arritëm tek anija dhe u ulëm direkt në rërë me nga një shishe birrë në dorë. Pranë kishim 2 peshkatarë që kishin hedhur grepat. Dukej që anija krijonte një zonë të mirë për peshkim. Peshqit tërhiqeshin nga molusqet dhe nga fauna e pasur për rreth.

Si zakonisht Gazi ishte gati për muhabet.

- Hë ç'thotë peshku. A keni zënë gjë? – i drejtohet peshkatarit më të vjetër, që dukej edhe më ekspert.
- Deri tani asnjë kokër.
- Mos i keni krimbat e ngordhur more, se peshku s'është budalla, po nuk lëvizi krimbi, nuk afrohet.
- E njohim mirë zanatin tonë të keqen xhaxhai.

Gazi u zu ngushtë:

- Tashti që erdhëm ne, do zini. Kur ja themi këngës ne peshqit dalin vetë në breg edhe pa rënë në grep. Peshkatari filloi të qeshte.
- Mos qesh hiç. Nuk ke dëgjuar ti që kafshët e kanë qef muzikën? Edhe peshku një kafshë deti është.
- Mirë, mirë po unë kam frikë mos na i trembni.
- Gazo, mos bëj shumë teori po lëri peshkatarët në punë të vet. - I thotë Ylli.

- Yllo, ky kapele-kashta duket i zoti, ka hedhur 3 grepa dhe gjuan edhe me parangall pa le. Shih kur të kapi ndonjë të madh.

Tingujt e kitarës ja ndërprejnë bisedën.

Ambientit romantik ju shtua një këngë po aq romantike e Don Backit të kënduar nga Adriano Çelentano:

- *Nel più bel sogno ci sei solamente tu,
sei come un'ombra che non tornerà mai più*

https://youtu.be/0JVj1J07X-4?si=lRjem3_RbKAGIeHU

Në një moment, peshkatari mi afrua dhe më tha:

- A mund të këndojmë bashkë një këngë?
- Me gjithë qef - i them.
- Është një kënga e Don Bakit “l’Imensita ”
- Krijova një la” në kitarë dhe filluam këngën:

<https://youtu.be/lHQEdK9x7mc?si=4F9q7O4tOsUsIMBK>

Këtë këngë të bukur, si gjithmonë na e ndërpret Gazi.

- O çuno, lere këngën, po hajde se po luan shkopi këtu, qenka i madh më duket. Peshkatari më falënderoi dhe u largua.

- A e shef, këtë peshk e ke kap me këngën tënde. Këndoi gjithmonë peshkut, se bjen vetë në grep.

Atë natë kënduam gjatë,
Peshkatarët dëgjonin me interes këngën tonë, ndërkohë që peshqit vazhdonin ti binin grepit.
Gazi numëronte peshqit e zënë dhe ngacmonte peshkatarët:

- Ju thashë që kënga sjell peshq.
- Meritoni si dhuratë peshkun më të madh. - Tha peshkatari më i vjetër, dhe më pas mu drejtua mua:
- Faleminderit, nga kënga jote nuk mora vesh asnjë fjalë, por shpirti mu kënaq.
- Faleminderit prej jush. – i thashë.

Gazi nuk e zgjati, zgjodhi peshkun më të madh, falënderoi peshkatarët dhe u nis në drejtim të kampit.

- Sa është i freskët, po ja çoj Xhexhesë që të na bëjë një tavë peshku. - na thotë.

Ne vazhduam “serenatën e peshkut”, që vërtet solli mbarësi në peshkim, edhe për pak kohë akoma, dhe mbas mesnatës morëm të ktheheshim në kamp.

Përsëritëm peshkatarët dhe u nisëm. Ndërkohë Gazi kishte çuar peshkun në guzhinën e kampit.

- Xhexhe është i freskët, a na e gatuan dot sot.
- Sot është vonë - i tha Xhexheja – do ta gatuj nesër në mëngjes.

Dhe e kishte futur peshkun në frigorifer.

Herën e fundit që kam qenë në Golem, anijen e vjetër nuk e pashë. Më thanë që e kishin bërë copa,

copa dhe e kishin hequr nga plazhi. Më erdhi keq që anija mungonte. Mund të ishte kthyer në një lokal të bukur buzë detit. Kam parë një anije-lokal në Varna të Bullgarisë që nxiste kuriozitetin e turistëve dhe ofronte gatime deti shumë të shijshme. Anija e vjetër mbetet një nga nostalgjinë e atyre viteve.

Drejtori dhe peshku.

Atë mbrëmje ndihesha vërtet i lodhur, Gjumi më zuri menjëherë e më doli vonë. Rreth orës 11, dëgjoj zërin e Gazit:

- Çuna nuk po gjej as peshkun e as Xhexhenë dikush i ka ngrënë.
- Gazo, fillove ti pa hapur mirë sytë.
- Çohuni se nuk po bëj shaka. Të lajmërojmë drejtorin që Xhexheja është zhdukur me gjithë peshk.

Dalim dhe shkojmë për të takuar drejtorin. I afrohem i zyrës dhe dëgjojmë zëra që vinin nga brenda:

“Ti ke vendosur moj që të më lesh..

Po në p...satëme të vesh.

Se as të desha e as të dua..

se kam Xhexhenë që ngordh për mua.”

Gazit i hipën xhindet dhe hyri pa trokitur.

Drejtori ishte ulur në tavolinë. Përpara kishte tavën e peshkut dhe pagurkën e rakisë.

Në krah i rinte Xhexheja që kishte hequr përparësen dhe zbërthyer bluzën duke marrë një pamje provokuese.

Drejtori sa na pa u ngrit në këmbë the na thotë.

- Po ku jeni o trimkat e drejtorit. E mbajtët llafin, ma sollët peshkun.
- Drejtor, ti na kërkove peshk me fustan, ky është pa fustan dhe është peshku jonë. - i thotë Gazi.

Xhexheja u ngrit në këmbë e egërsuar dhe i drejtohet drejtorit:

- Maskara..., gënjeshtar..., mashtrues..., i poshtër.- dhe doli jashtë.

Mbas kësaj që ndodhi nuk kishte vend që të rrinim akoma. Dolëm edhe ne dhe shkuam në plazh. Tek vendi janë gjejmë pjesën tjetër të grupit. Leta na e bëri me dorë. Hajdeni shpejt se kemi foto reporterin. Ishte vërtet një rast i mirë për të fiksuar të vetmin kujtim nga ky pushim. Asnjë nga ne nuk kishte aparat fotografik.

U mbledhëm të gjithë dhe vendosëm në qendër të fotos Rifatin. Lemi ja mbuloi kokën me peshqirin e dashurisë.

- Keni bërë mirë. Tja mbuloni kokën se nuk jemi në luftë. - tha Naimi.

Qeshëm pa e kuptuar pse.

- Dua tju bëj që të qeshni mirë – vazhdoi Naimi dhe na tregoi historinë e zborrit. Gjatë një stërvitje ushtarake ku Ceni kishte qenë komandant i togës, duke qenë të lodhur mbas një stërvitje të gjatë, Ceni kishte dhënë komandën:

“Toga pushim”

Nuk kishte zgjatur shumë dhe kishte filluar një shi vere me shkreptima e bubullima,

Ceni kishte thirrur:

“ Plasi lufta” dhe kishte dhënë komandën:

“ Toga, barkas shtriu.”

Duke vazhduar :

“Rifat dil në mbrojtje të togës e me kokën lart, se në kokën tënde plumbat bëjnë rikoshiet”

Të qeshurat me lotë nuk pushonin,

Rifati qeshte bashkë me ne, dikush tha:

- Futemi në det që të lajmë lotët.

Të qeshurat vazhduan edhe më keq.

Kur dolëm nga deti ndjeva që kisha uri

- Çuna a ju hahet, jemi dhe pa drekë, peshkun na i hëngri drejtori.

Të njëjtën gjë po mendonin edhe të tjerët.

Morëm rrugën drejt kampit

Në hyrje po na priste drejtori:

- Djemka shkoni të hani peshkun.
- Çfarë peshku, peshkun na e hëngre ti - i tha Gazi.
- Unë hëngra peshkun tuaj, tani ju ftoj që të hani peshkun tim. - dhe na drejtoi nga mensa.

Hymë dhe u shtangëm kur pamë mbi tavolinën tonë një tavë të madhe peshku dhe 4 gota raki. Mora guximin dhe ju drejtova drejtorit.

- Drejtor ku e lamë?

Drejtori e kapi dhe më tha:

- Tek kënga jonë.

- Atëherë le ta vazhdojmë:

*- Ti ke vendosur moj që të më lesh,
po në djall në djall të vesh.*

Pa pritur dëgjova zërin e Xhexhesë që vinte nga guzhina:

*- Se as të desha dhe as të dua,
je gënjeshtar e s'bën për mua.*

Drejtorit nuk ju durua:

- Xhexhkë me, lere inatin dhe hajde ti kërkosh të falur djemkave.

Xhexheja hyri e skuqur nga turpi.

- Të lumtë dora për tavën e peshkut. - I thashë për ta lehtësuar - Kam edhe për ty një këngë që titullohet "Për se të rrit mamaja."

Gazi ma kuptoi menjëherë mendimin. U ngrit dhe me vrap solli kitarën dhe një copë napë të bardhë, që e përdorte natën, për tu mbrojtur nga mushkonjat.

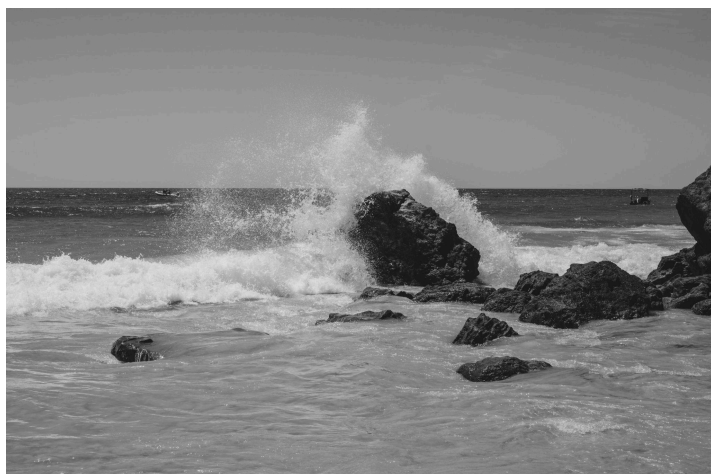
<https://youtu.be/yx-0O-HoD1I?si=jZzlTYud8x54jV0>

Fillova këngën:

*-Përse të rrit mamaja ty,
Përse të zbukuron kaq shumë,
A nuk ti ka gjithkush zili,
atë gushë moj ato faqe.*

Gasi merr për dore Xhexhenë dhe e afron tek drejtori.
Më pas i hedh në kokë napën në vend të vellos.
Vallja dhe kënga morën dhenë:

- *Je e bukur moj sa më ska,
Xhexhkë, un me ty kam rënë në sevda.
Aman, aman,...*

Ne dhe deti

Dita na shkoi gjithë gëzim. Në mbrëmje vendosëm të shkonim përsëri në breg të detit për të shijuar pamjet e mrekullueshme të perëndimit të diellit dhe aromën e detit që të mbushte mushkëritë dhe të shtonte frymëzimin.

Kaluam më përpara nga klubi për të marë nga një shishe birrë. Aty gjetëm edhe çunat e kampit të rinisë që me sa duket po na prisnin.

- Çuna të pimë nga një birrë - ju them.
- Me gjithë qejf por duhet të kthehemi se na mbyllet kampi. Por, më parë, duam tju ftojmë, të na bëni një vizitë në kamp. Nesër kemi një mbrëmje vallëzimi. Po të doni kaloni, se do të kënaqeni.
- Faleminderit, me shumë kënaqësi, ju thashë.
Çunat u larguan me shpejtësi, duke na përshëndetur:
- Po s'u pamë, takohemi këtu nesër mbrëma rreth orës 7 - më thonë

Takimi me ta na ngrohu më shumë, na shtoi frymëzimin dhe na nxiti imagjinatën për mbrëmjen e të nesërmes. Shkuam drejt detit.

I nxehti i madh i ditës kishte lënë nga pas erën e mbrëmjes që vinte nga deti. U ulëm në rërë pranë bregut. Rëra ishte akoma e nxehtë. Përdimi i bukur më solli ndërmend një nga këngët më të bukura të kohës. “ Ain’t no sunshine “ Kjo këngë e Bill Withers, ishte kënduar nga këngëtarët më të njohur të kohës. Një cover në italisht e kishte kënduar edhe Caterina Caselli titulluar “ Come buia la citta”

Në mënyrë instiktive. krijova në kitarë një La-minor, dhe fillova të këndoj në versionin origjinal:

Ain’t no sunshine when she goes ...

There is no worm when she’s away..

<https://youtu.be/YuKfiH0Scao?si=pW0AncC9MAhX-d6d>

Naimi me Yllin më shoqëronin në këngë ndërsa valët e detit mbanin ritmin. Në këtë moment ishim të lirë dhe të lumtur. Këndoja me shumë dëshirë e me pasion. Në krahë kisha shokët më të afërt dhe përballë vetëm det. Kënga jonë oshëtinte e dallgët e përcillnin larg..larg. Mbas 50 vjetësh ndodhem në bregun tjetër të detit dhe më duket sikur dëgjoj akoma vazhdimin e këngës.

Any time she goes away,...Any time she goes away,...

Momente të pa harruara.

Kënga vazhdoi gjatë, atë mbrëmje. Aty ku ndodheshim, asnjë nuk mund të na akuzonte për prishje qetësie apo për propagandë të muzikës së huaj.

Më në fund vendosëm të kthehemi në kamp mbasi shokët mund të ishin bërë merak.

Vajzat

Të nesërmen, Unë, Naimi, Ylli dhe Gazi u nisëm për në plazh më herët se ditët e tjera.

Vendosëm që të qëndronim sa më afër zonës ku rrinin vajzat e kampit të rinisë. Për të mos rënë në sy, kitarën e lamë në klub.

Mbas pak, të rinjtë filluan të vijnë në plazh dhe zunë vend afër nesh.

Kur e pa plazhin plot, Gazi shkoi në klub dhe mori kitarën.

Tashmë i kisha duart e zëna nga kitara dhe gojën e zënë nga kënga, ndërkohë që Ylli dhe Naimi mund të përfitonin nga ndjenjat që përhapte kënga. Gazi nuk ishte shumë i dhënë pas vajzave.

Beni dhe Keli ishin pranë dhe të shoqëruar nga një grup vajzash. U afruan dhe na prezantuan shoqet e grupit. Unë e ndërpreva këngën që t'ju jepja mundësi takimit të tyre. Mendoj që Beni dhe Keli e kishin përgatitur situatën. Vajzat mu dukën të singerta dhe na buzëqeshën

pa ndrojtje. E shikova Naimin dhe I bëra shenjë për të marë vesh nëse i pëlqente vajza që kishte hyrë në bisedë me të. Më dërgoi me kokë një shenjë aprovimi. Vajza mu prezantua me emrin Françeska.

- Dua të këndoj një këngë për ju të dy ju thashë duke ju drejtuar Naimit dhe Françeskës.

Fillova të këndoj me zë të ulët:

- *Ti stai sbagliando che hai visto non è,
Non è Francesca....
Francesca non ha mai chiesto di più.
Chi sta sbagliando son certo sei tu..*

https://youtu.be/pqAskYcH3EE?si=CUlfX8om_LMLgRWD

Françeska u befasua

- Është një nga këngët e Batistit – i thashë dhe vazhdova të këndoja me zë të ulët për të mos tërhequr vëmendjen e personave të pa dëshiruar.
- Kënga është ushqim i shpirtit, ju them, dhe zemrat i bashkon.

U skuqen që të dy dhe ulën kokat. Gazit, që nuk i shpëtonte gjë, ju thotë:

- Futuni në det që të freskoheni pak se ju ka marë dielli shumë sot.

Naimi u bë iniciator, i zgjati dorën dhe të dy vrapuan drejt detit. Kitara dhe kënga vazhdonin. Ylli po më dukej akoma i pa vendosur për ti dhënë drejtim një relacioni të ri. Me sa dukej mendjen e kishte akoma tek

Sara me të cilën vazhdonte të kishte marrëdhënie. Kushedi mbrëmja do të na sillte të reja.

Paraditja kaloi shpejt me shoqërinë e re dhe nga mesdita u kthyem në kamp për të ngrënë drekë. Gjumi i drekës nuk na merrte nga emocionet e takimeve të reja. Nga ora 5 filluam të laheshim e të rregulloheshim. U veshëm me rrobat më të mira dhe u nisëm. Paraqitja jonë i ra në sy drejtorit por këtë radhë nuk tha asnjë fjalë.

Beni dhe Keli po na prisnim. Mbrëmja e vallëzimit zhvillohej jashtë në një shesh të hapur, ku ishin vendosur stola në të 2 anët. Në njërin anë rinin kavalierët dhe përballë damat. Në një cep qëndronte orkestra e përbërë nga një fizarmonikë dhe një bateri (xhez). Muzika e vallëzimit ishte o tango, o rumba o vals. Megjithëkëtë ne pak na interesonte lloji apo kualiteti i muzikës. Dëshira ishte të njiheshim e të kërcënim me vajzat. Naimi e kishte më të lehtë. Me Françeskën ishin njohur që në mëngjes dhe tani ishte rasti për ta forcuar lidhjen.

Kishte ardhur koha që të fillonte vallëzimi. Por orkestra qëndronte akoma në qetësi duke i lënë kohë shikimeve të tërthorta ndërmjet damave e kavalierëve. Naimi ja kishte ngulur sytë Françeskës. Unë ndjeja shikime nga grupi i vajzave përballë dhe po mendoja kë të ftoja në kërcim. Kavalierët qëndronin të gatshëm për tu vënë në start. Kush e kush të arrinte i pari në rreshtin e damave për të marë në kërcim të preferuarën e tij. Çdo vonesë mund ta çonte në humbjen e këtij okazioni, kështu që kavalierët po prisnin të përqendruar tingujt e fizarmonikës.

Françeska ishte vajzë e pashme dhe disa nga kavalierët e kishin vënë në shënjestër. Më në fund u dëgjuan tingujt e tangos argjentinase me të cilën fillonim në atë kohë shumica e mbrëmjeve. Kavalierët u sulën. Përpara Françeskës u paraqitën 2 djem për ta ftuar në kërcim. Por në këtë moment ndodhi ajo që nuk e prisnim. Na duk sikur Françeska ju thotë:

- Më falni por për këtë mbrëmje jam e zënë. Kavalierët u stepën
- Për gjithë mbrëmjen?
- Po, përgjigjet Françeska për gjithë mbrëmjen, - duke u ngritur në këmbë e ju drejtuar Naimit. Gazi nuk u përmbajt dhe filloi të duartrokiste.
- Jemi në mbrëmje këtu e jo në koncert, - i thotë Ylli.
- Mos na fut në sherr.
- Më rrëmbyen emocionet – u përgjegj Gazi.- Të fortë jemi...ëëë.

Mbrëmja vazhdoi. Unë isha i ftuar dhe nuk më takonte të ngisja vrap për të marë ndonjë vajzë në kërcim, por mesa duket për këtë kishin menduar shokët tanë të kampit. Beni ma bën me shenjë dhe më dërgon një nga shoqet e tij.

- Si të quajnë ? I them.
- Katerina po shkurt më thërrasin Ketë.

Më tha se ishte maturante e në një klasë me Benin dhe Kelin. Më kishte dëgjuar sot në mëngjes duke kënduar.

- Ke zë të bukur,- më tha, - edhe tashti që po më flet më dukesh sikur po më këndon një këngë.
- Faleminderit, I thashë, kam një këngë për sytë e tu të bukur, dhe me zë të ulët fillova ti këndoj:

“Sytë e tu më shohin vetëm mua, ndaj dhe fort ti dua.

Sytë e tu si diell zemrën time e ndriçojnë.”

Ndjeva që trupi i saj i formuar u lëshua mbi krahët e mi dhe në faqe ndjeva buzët e saj të ngrohta. Pa pritur dëgjova zërin e Gazit:

- Ej, nuk kemi peshqir me vete këtu, vazhdoni nesër...
- E kuptova se po e teproja. E mbajta veten dhe i buzëqesha Ketit.

Ajo më kuptoi dhe ma ktheu buzëqeshjen.

Mbas pak orkestra pushoi.

- Faleminderit për çastet e bukura që më dhurove, i thashë.
- Shpresoj të takohemi prapë - shtoi ajo dhe ma bëri me dorë.

Vura re që edhe Ylli sapo ishte ndarë nga krahët e një vajze. Mesa dukej Beni dhe Keli kishin menduar edhe për të. Ndërsa Gazi e kishte refuzuar vajzën.

- Më fal por nuk di të kërcej, I kishte thënë.

Mbas një 1 ore u ngritëm, falënderuam Benin dhe Kelin dhe u nisëm për në Kamp.

Ishte mesnatë, megjithatë drejtori po na priste në hyrje të kampit.

- Hë mo djemka, e gjetët udhën mo. Na bëtë merak, na bëtë.
- Drejtor na duhen një 2 peshqirë për nesër.- I thotë Gazi.
- Ç’i do peshqirët mo **Kaçurrel?**

- Jo për mua po për të dashuruarit që të puthen në rërë.
- Ce mo **Belmondo**, e shkrepe mo? Ja bëre bam?
Naimi buzëqeshi:
- Ndjek këshillat e tua drejtor.
Mbasi përshëndetëm drejtorin, u kthyem në dhomë për të pushuar me ëndrrën dhe dëshirën që kjo aventurë e bukur do të vazhdonte edhe në ditët që pasonin.

Takime të ndaluara.

Të nesërmen, pa zbardhur dita, dëgjoj hapat e Gazit që po sillej vërdallë nëpër kabanon. Dukej sikur nuk e zinte vendi deri sa të çoheshim ne të tjerët nga gjumi.

- Ke rënë në dashuri? - i them.
- Jo - tha Gazi - por kam parë një ëndërr të keqe.
- Çfarë ëndre?
- Ja sikur kishte ardhur një dallgë e madhe dhe kishte përmbytur kampin e rinisë.
- Epo ç'ke tani ëndërr ishte, ja do të zbresim poshtë e do të shikosh që kampi është siç e lamë.
- Kam frikë se mua ëndrrat më dalin. Kam një parandjenjë të keqe.

Pritëm sa u çuan nga gjumi edhe Ylli me Naimin dhe u nisëm.

Rreth orës 10 arritëm në plazh.

- Ja ku e ke kampin e rinisë, nuk të ka luajtur nga vendi i them.

Por, pak më vonë e kuptuam se vërtet një “dallgë” e madhe kishte rënë mbi kamp dhe kishte fshirë çdo gjurmë që ne kishim lënë një ditë më parë.

Çfarë kishte ndodhur ?....

Në rërë nuk pamë më vajzat që kishim njohur, Beni me Kelin ishin zhdukur, Çdo gjë ishte e ftohtë e nuk ndeshëm asnjë buzëqeshje dashamirëse si më parë. Gazi i trembur më thotë:

- Doli ëndrra ime, Diçka ka ndodhur.

Nuk e zgjati shumë, u ngrit në këmbë dhe po i afrohej zonës ku rrinin të rinjtë e kampit. Rrugën ja preu një nga udhëheqësit e rinisë, që për tu dalluar, nuk kishte dalë me rrobe banje por ishte veshur si arbitër futbollit, me pantallona të shkurtra e me bluzë të zezë.

U dëgjua që po i thoshte Gazit: “ Kjo është zonë plazhi e rezervuar për pushuesit e kampit të rinisë”

dhe i bëri me shenjë që të largohej. Në këtë moment u dëgjuan disa të qeshura e duartrokitje. I njoha, Ishin 2 kavalierët e mbrëmjes së vallëzimit që i kishte refuzuar Françeska.

Naimit i kërcyen. U ngrit në këmbë dhe u mat që ti afrohej. Nuk mbaj mend si e ndalova:

- Naim kemi kohë, qesh mirë ai që qesh i fundit - i them

Gazi më dëgjoi dhe ju thotë 2 kavalierëve:

- Ju paska ngelur kunj ëëë... Po qesh mirë ai që qesh i fundit.

Më pas Gazi afrohet the na thotë:

- Këta na e paskan bërë të keqen, kushedi çfarë kanë shpifur për ne. Dëgjo këtu, i thotë Naimit, këta meritojnë një dru të mirë. Ti je edhe Ali Demas. Të

kemi nga lagjja e trimave. Jam gati të vij dhe unë me ty.

- Nuk është momenti tani, i them, Duhet të marrim vesh një herë çfarë ka ndodhur me vajzat, me Benin e me Kelin.

Ramë në heshtje duke menduar.

Qetësinë e prishi Ylli:

- Mos u bëni merak se e zgjidh unë këtë problem. Shkoni e më prisni tek grupi jonë, kthehem për 10 minuta.
- Yllo, mos na bësh ndonjë të pa bërë.
- Mos u bëj merak. Mu kujtua që Kujtimi, kushëri im nga Durrësi, është caktuar udhëheqës në këtë kamp, po shkoj ta pyes.

Kthehemi tek grupi jonë.

- Po ku jeni ju - thotë Rifati - kam 2 ditë që nuk ju shoh.

Heshtje. Asnjëri nuk e kishte mendjen,

Mbas pak kohe, Ylli u kthye dhe morëm vesh se ç'kishte ndodhur. Mbas mbrëmjes të dy kavalierët e dështuar të vallëzimit, i kishin kërkuar sekretarit të rinisë të kampit një mbledhje urgjente. Kishin akuzuar Benin dhe Kelin për ftesën dhe mbështetjen që na kishin dhënë. Më pas i ishin drejtuar sekretarit të rinisë duke i thënë se po i ndodhi ndonjë gjë vajzave, përgjegjësinë e mbante organizata e rinisë. Për ne kishin thënë që ishim një grup aventurierësh që i janë ngjitur vajzave dhe nuk i lenë rehat.

Vendosëm të ruanim gjakftohtësinë dhe të mendonim një zgjidhje.

- Ti që je marë me rininë në gjimnaz, na gjej ndonjë zgjidhje mu drejtua Naimi.

- Ok do flas me sekretarin e rinisë dhe të shohim ç'mund të bëjmë - i them.

Puna nuk priste, u ngrita, u vesha dhe ngava drejt kampit. Sekretari ishte një djalosh i pashëm biond dhe me sy bojë qielli. Sa më pa më njohu dhe e kuptoi pse kisha shkuar.

- Do të vija të të kërkoja unë - më tha - dua të sqaroj mirë çështjen e mbrëmshme. Ju kanë cilësuar si aventurierë që na ngacmoni vajzat.

U prezantova dhe i thashë kush isha. Sekretari më pa me kureshtje,

- Emri dhe fytyra jote më tregojë dikë më tha.
- Mundet - i thashë - por nuk kam ardhur këtu që të zgjidh problemet me emrin tim. Më thuaj kush vajzë të është ankuar dhe për çfarë.
- Keni hyrë në mbrëmjen e vallëzimit pa autorizimin tim - ndërroi muhabetin sekretari.
- Po - I them - por siç kemi hyrë kemi dalë, e nuk kemi ngacmuar asnjë vajzë. Ishin vajzat që na kanë marë në kërcim. Nuk e di se çfarë kanë shpifur për ne, por ata që kanë shpifur duhet të dënohen dhe jo shokët tanë, dhe jo vajzat që kanë kërcyer me ne. Dua të shtoj edhe diçka, meqenëse më njeh, të kërkoj të vesh menjëherë në vend personalitetin dhe nderin e vajzave dhe djemve që ke dënuar. E di që i ke dënuar.
- Po jo unë, organizata e rinisë.
- Që e ke drejtuar ti - i them. - Pra, duhet ta drejtosh prapë, për ti vënë në vend gabimet dhe të dënohen ata që kanë shpifur. Po të pres deri nesër në

mëngjes dhe mos më detyro që ta bëj problem në komitetin qëndron të rinisë.

U largova pa e përshëndetur edhe për ti treguar që nuk meritonte respekt. Isha i bindur që çdo gjë do të vihej në vend.

Të nesërmen në mëngjes, Beni dhe Keli po na prisnin në plazh.

Dukej sikur, të paktën formalisht, çdo gjë ishte vënë në vend.

Çunat na treguan me imtësi ç'do gjë që kishte ndodhur. Më në fund të 2 kavalierët kishin bërë autokritikë dhe kishin marrë një dënim të lehtë. Megjithëkëtë ajo që ndodhi kishte dëmtuar rëndë anën sentimentale të vajzave. Opinioni i krijuar i bënte të ishin shumë të përmbajtura në marrëdhëniet me ne. Na përshëndesnin nga larg, por nuk u afruan më për të hyrë në intimitet me ne.

Kënga e lamtumirës

Mbas kësaj dite pushimet filluan të hynin në një monotoni aspak të dëshiruar. Mendimet shkonin shpesh tek takimi i ndaluar me vajzat dhe pyetja që bënim ishte, përse të ndodhte kështu. Kush e kishte fajin, kavalierët, organizata e rinisë apo mentaliteti i sëmurë i kohës që jetonim.

Nga shikimet që na vinin nga vajzat në plazh kuptuam që edhe ato ndjenin e mendonin si ne. Na duhej të gjenim një zgjidhje.

Drejtori e vuri re shqetësimin tonë dhe na thotë:

- Hë mo djemka ç'mi keni varur turinjtë sikur “ ju ka ngrënë derri brumët” mo.
- Drejtor na lër rehat në hallet tona - i them
- Po ju sikur më kishit në vend të babait?

- Po s'ke si na ndihmon o drejtor, nuk na lënë të takohemi me shoqet tona.
- Mos more, ju kanë ndaluar edhe dashurinë, po..., që tju ngas llafin, një dashuri e ndaluar është më e dëshiruar. E kam vuajtur edhe unë dashurinë e ndaluar djemka, gruan që kisha, e kisha rrëmbyer sepse nuk ma jepnin me të mirë. Duhet të luftoni. Dëgjoni llafin e drejtorit. Duhet të luftoni.
- Drejtor nuk është rasti jot. I thotë Gazi.

Drejtori kishte të drejtë, kur thoshte se për dashurinë duhet luftuar, por a kishim rënë vërtet në dashuri që me takimin e parë ?

Ajo që mendoja ishte që nuk po na lejonim të njiheshim, e pse jo, edhe të binim në dashuri.

Këtë pengesë nuk e pranoja dot. Edhe shokët e mi kishin të njëjtën mendim. Ishim të gjithë të revoltuar. I afroheshim kampit të rinisë po nuk e merrnim kurajën të hynim brenda.

Ishte dita e fundit e pushimeve, Në mbrëmje, të ulur tek stolat afër klubit, pashë pranë meje gjë fytyrë shumë të njohur.

- Të njoh mirë - i thashë - dhe të admiroj.

Ishte Alfons B. Kitaristi më i madh i vendit në atë kohë.

Vura re që ishte në qef.

Më kërkoi kitarën dhe për disa momente harruam çdo gjë. Ngelëm të shtangur nga virtuozeiteti i tij.

https://youtu.be/mYdi44lHxAI?si=GqV4_0XGTiMB2ILk

Më vonë më tha:

- Na këndo edhe ti ndonjë këngë e më afroi kitarën.

Sjellja e tij më ngrohu,
Mora kitarën dhe fillova të luaja në Do.

- *Io, un giorno crescerò,
e nel cielo della vita valero...*

Kënga titullohej “Io vagabondo” e grupit “I Nomadi”
një nga sukseset e muzikës italiane të kohës.

<https://youtu.be/YYav-Is1kK0?si=8yT22iedLhRaYJfW>

Isha vërtet i emocionuar por kënga i pëlqeu Alfonsit dhe jo vetëm që më përgëzoi por më inkurajoi që të këndoja akoma. Nga ora 10, na kërkoi të falur, na përshëndeti dhe u largua. Largimi i tij na pruri prapë tek mendimet e vjetra.

Kisha pirë, por mendjen e kisha të kthjellët. Takimi me Alfonsin më ndezi. Dëshira për të kënduar e për të shkarkuar dufin e mbledhur, kishte arritur kulmin, por nuk e merrja dot iniciativën.

Në të vërtetë ishim të gjithë në një mendje. Heshtjen e theu Gazi:

- Çuna kemi një borxh për të larë.
- Çfarë i thashë.
- Tju këndojmë këngën e lamtumirës...
- Po, i thashë, dhe këtë radhë mbi kamp le të bjerë dallga jonë që do ta shohësh në realitet e jo në ëndërr.

Kuptova që të gjithë ishim të një mendimi.

U çuam. Këmbët na drejtonin nga kampi.

Qetësia na kallte frikën dhe na shtonte ankthin. Mu kujtua drejtori. “Duhet të luftoni djemka, duhet të luftoni”

Ngrita kitarën sikur mbaja në dorë automatikun, dhe bëra gati “breshërinë “ e këngëve.

Zëri shpërtheu me forcë dhe kampi oshtiu:

- *A-bop-bop-a-loom-op a-lop-bop-boom!*

Tutti Frutti au rutti

Tutti Frutti au rutti

Tutti Frutti au rutti...

<https://youtu.be/F13JNjpNW6c?si=4w1mAB6mjYjF1x9R>

- Eeej dilni përjashta se plasi rroku në kamp. - u dëgjuan thirrjet nga brenda godinave.

Të rinjtë në bixhama e në këmishë nate, u hodhën nga dritaret. Kënga dhe kërcimi nuk përmbaheshin dot. Sheshi përballë kampit u mbush plot dhe u kthye në një diskotekë të hapur.

Sekretari i rinisë më shihte gjithë inat. Dukej që nuk e priste koncertin tonë të lamtumirës.

Nuk kaluan më shumë se 5 minuta kur më afrohet Ylli dhe më thotë.

- Kujtimi më thotë të largohemi sa më shpejt, sa s’kanë lajmëruar policinë.

Ndalova këngën. Ra qetësi e plotë.

Mora fjalën:

- Ju falënderojmë të gjithëve, na falni për largimin, befshi gjumin e mirë dhe rrugë të mbarë nesër, e mirupafshim.

Në grupin e të rinjve dallova Ketin dhe Françeskën. Na përshëndetën dhe na dërguan nga një të puthur me dorë.

Morëm rrugën për tu kthyer në kampin tonë.

Me ne u bashkuan edhe Beni, Keli e një grup çunash që deshën të na përcillnin e të vazhdonin këngën me ne. Kënga vazhdonte. Naimi më hodhi krahun në qafë dhe vazhduam:

“Era vestita di rosso lo so... ma non è Francesca “

Më pas ja morën këngës Beni me Kelin me një këngë të Caterina Caselli.

“La verità mi fa male.”

<https://youtu.be/DOVGmoQpOaA?si=VwKKILp9hPSbo6iD>

Unë shoqëroja, Beni dhe Keli këndonin:

- *Nessuno mi può giudicare nemmeno tu.*

Kori i të rinjve;

- *La verità mi fa male lo so.*

Kënga vazhdonte:

- *Ognuno ha diritto di vivere come può.*

- *La verità mi fa male lo so.*

Rrugës disa djem, të dehur nga kënga, u futën në vreshtë për të lagur fytyrën. Gazi i pa dhe i thotë:

- Çuna do ta hani.

Me sa duket rrushi i tërhoqi më shumë se sa fjalë e Gazit.

- E kam fjalën për drurin dhe jo për rrushin - vazhdoi Gazi.

Ne vazhduam rrugën dhe këngën duke hyrë në kamp. Drejtori nuk po ndihej. Me sa dukej e kishte zënë gjumi. Gazin e hante merakun dhe doli në dritare.

- Boo....., sa budallenj, po vjedhin rrush me bateri në dorë. Do shkojë gjaku deri në gju.

- Çfarë po ndodh?- E pyes.

- Plasi lufta, - më thotë, - por këtë radhë nuk qëllojnë me këngë po me dru.

Dhe vërtet, rojet ndoqën dritën e baterisë, i rrethuan e më pas Fut e Bjer.

Nuk vonoi shumë dhe djemtë e rrushit hynë në kaponon.

I pari, sa hyri bërtiti:

- O çuna a ju ndodhet ndonjë hekur ?
- Përse e do?- pyeti Gazi,- Mos e do që të hekurosësh kokën? A të thashë të mos hysh në vreshtë. Hekur nuk mbajmë këtu. Rrobat i hekurosim nën dyshek. Na, hekurose xhungën me këtë tani. - i tha duke i lënë në dorë shishen e birrës.

Mbas tij hynë edhe 2 djem të tjerë të gungosur e të gjakosur.

Leta si e vetmja femër e grupit, u vu në rrolin e infermieres, hapi kutinë e kryqit të kuq, që për fat drejtori e kish lënë të hapur, dhe filloi ti mjekonte. Nuk kaloi shumë dhe hyri me një frymë Rifati, të cilin e kishim vënë të bënte roje.

- Drejtori, drejtori, drejtori.-

Fikëm dritën dhe u shtrimë ca mbi krevate e ca nën krevate. Djemtë e kampit të rinisë nuk dinin ku të futeshin. Nja dy u hodhën nga dritarja dhe ja mbathën. Të tjerët u fshehën ku mundën. Gazi bëri sikur flinte e filloi të gërhiste.

Por drejtorit nuk ja hidhje dot kollaj, na kishte ndjekur që kur kishim hyrë në kamp por nuk kishte bërë zë.

Hyri, ndezi dritën dhe foli me zë të prerë.

- Të huajt të dalën jashtë me të mirë, ndryshe do të lajmëroj rojet e vreshtit që hajdutët e rrushit janë këtu brenda e të zinj të yve ç'do tu gjejë. Do tua bëjnë kurrizin më të butë se barkun o qerratenj.

Të rinjtë filluan të dalin jashtë një e nga një. Drejtori i priste tek dera për ti dhënë secilit nga një shkop bythëve. Më pas hyri në dhomë, mbylli derën dhe tha:

- Tani kam punë me ju. Ju kam dhënë shumë kofidencë dhe keni përfituar.- Filloi drejtori.

Gazi që ja njihte mirë shpirtin e mori menjëherë fjalën:

- Sot është nata e fundit drejtor, Le ta harrojmë këtë nate e të kujtojmë gjithë këto ditë të bukura që kemi kaluar bashkë. Të kërkoj të falur në emër të gjithë grupit.

Drejtori nuk foli, hapi derën dhe u largua por mbas 10 minutash u kthye prapë këtë radhë dukej i shqetësuar.

Besnikëria drejtorit.

Nata e revoltës tonë solli ndryshime të menjëhershme tek drejtori. Atë natë na mbledhi dhe na tha:

- Dëgjoni djemka, sot jeni të përjashtuar nga kampi. Mblidhni lekat dhe nisuni nëpër shtëpitë tuaja. Nesër në mëngjes në orën 5 nuk dua tju shoh më në kamp.

Çarçafë e batanije i mbledh vetë dhe I çoj në lavanderi e në magazinë.

Të nesërmen në mëngjes me çanta dhe valixhe në dorë po dilnim nga kampi. Unë mbaja në dorë kitaren. Në dalje të kampit na priste drejtori.

- Më erdhi llafë që ini në rrezik të madh djemka. Duhet të niseni me trenin e parë.

Atëherë kuptuam që po e bënte për ë mirën tonë.

- Drejtor nuk duam që të vihesh në rrezik për punën tonë – i tha Naimi
- Atë e di unë, Belmondo vetëm ju duhet të bëni atë që ju them unë.

- Pa tjetër drejtor.
- E para duhet të shpërndaheni nëpër vagona të ndryshëm dhe të mos rrini grup. E dyta, ti qitharë duhet ta lesh këtu qitharën tënde. Do të gjej unë mënyrën e do të ta sjell në Tiranë, më ler vetëm një numër telefoni.
- Mirë drejtor po ta shkruaj.
- Hajdeni nisuni tani dhe pa merak se kini drejtorin që ju mbron.

Na dha dorën dhe me lotë në sy na përqafoi një e nga një, duke na folur për herë të parë me emrat tanë të vërtetë.

- Mirë u pafshim Naim.
- Mirupafshim Petrit.
- Mirupafshim Gazi.
- Mirë u pafshim Ylli.
- Mirupafshim Rifat.

...

Ndërkohë që ne zbrisnim nga kodra e kampit në drejtim të stacionit të trenit, rrezet e para të diellit shkëlqenin mbi valët e detit. Po lindte dita e re dhe bashkë me të shpresa e një dite pa rreziqe dhe pa shqetësime.

U shpërndamë nëpër vagone të trenit të vetmuar dhe me ankthin e një kontrolli të mundshëm. Unë për fat nuk e kisha kitarrën me vehte dhe isha më i qetë.

Ndërkohë, gjëndja në kampin e Golemit ishte e ndezur.

Policia arriti në mëngjes herët rreth orës 7. Punonjësit e policisë i shoqëronte sekretari i rinisë të kampit ë të rinjve i cili kishte bërë edhe

denoncimin në polici për mua, Gazin naimin dhe yllin.

Në denoncimin e tij kishte deklaruar që ishim një grup vagabondësh, që prishnin qetësinë e kampit dhe këndonin këngë të huaja borgjeze.

Drejtori i prit në zyrën e tij.

Fjalën e mori një nga punonjësit e policisë i cili lexoi denoncimin.

- Duhet të jenë akoma në gjumë – tha Drejtori.
Policët dhe sekretari hynë në kabanon dhe nuk gjetën asnjërin nga ne.
- Kitarën e paskërkan këtu, duhet të jenë diku afër – tha sekretari.

Për fat, policët nuk e zgjatën më shumë. Morën me vehte drejtorin dhe u nisën për në komisariat e policisë të zonës. Pata se të niseshin, i thonë:

- Drejtor merr me vehte edhe regjistrat ku janë shkruajtur emrat e tyre.
- Si udhëron shoku polic.

Kur aritën në komisariat, e lanë të priste në sallon.

Përballë kishte një orë muri të madhe.

Ora shënonte 10:12.

Drejtori thoshte me vehte:

“ O perëndi, bëj që të kenë arritur shëndosh e mirë djemkat e drejtorit”

Më në fund nga mbrapa derës dikush i foli:

Hajde shoku drejtor, hyr brënda.

Drejtori u ngrit dhe hapi derën e dhomës nga vinte zëri.

- Urdhno, ulu.
- Faleminderit

- Jam tuj pa ket regjistrin tand more drejtor. Çfaret janë këta emra ketu more Drejtor? – Pyeti shefi i policisë me një dialekt shkodran.
 - Cilët ?
 - Belmondo, Qitharë, Kaçurrel, Spiridhon..
 - Janë djemkat e kampit shoku shef, kështu i kam thirrur unë që ditën e parë.
- Llagapet jua kam vënë unë, ata më kanë vënë firmën dhe kanë marë materialet në dorëzim. Kaq më duhet mua.
- Po ti a je i marrë a shitesh ?
 - Jo bre shef, mëndjen e kam në rregull unë.
 - Ti po, por nuk paska men ai që të ka vu ty drejtor - e mbylli bisedën shefi i policisë- dhe urdhëroi që ta kthenin mbrapsht në kamp.

Pastaj thirri sekretarin e rinisë:

- Denoncimi jot shoku sekretar asht i pa vlefshëm, mbasi ti nuk akuzon kërkend.
- Nuk rezulton asnjë person që ka shkelur mbarvajtjen publike. Denoncimi duhet të ketë emrat e personave.

Drejtori, që ishte akoma në koridor, kur i dëgjoi këto fjalë u bë “shend e verë” dhe tha me vehte “ Ja hodhët o birkat e drejtorit, ja hodhët”

Kaloi një javë nga ajo ditë.

Kur kërthehem një mbrëmje në shtëpi dhe mamaja më thotë:

- Sot në mëngjes të mori në telefon drejtori i kampit të golemit.
- Çfarë të tha.
- Ju pret tek tymi nga ora 8 e darkës

- O sa mirë, Mama, më jep ndonjë lek se duhet ta qiras.
- Na, meri -tha duke më zgjatur paratë. - A të dalin.
- Po Faleminderit mami.

Mamaja më puthi dhe më tha:

- O shpirt i mamit mu bëre burrë, mos pini shumë vetëm.

Sa ra mbrëmja dola në bulevard dhe në vëndin e çelësit vura lajmërimin:

“ sot në darkë në orën 8 takohemi tek tymi me drejtorin”

Hyra në lokal fiks në orar.

Drejtorin e gjeta brënda.

- Titi, të lajmëroj jot ëmë mo.
- Po drejtor, Faleminderit që erdhe.
- Po do vija se sbën. Të kam sjellë edhe qitharën.
- Rrofsh drejtor.
- Po djemkat si janë bre.
- Mirë, ja ku i ke, po vijnë.

Si me porosi u dukën në hyrje të lokalit, Gazi, Naimi dhe Ylli.

Drejtori i përqafoi me rradhë.

Atë mbrëmje qëndruam deri vonë, pimë dhe biseduam gjatë. Drejtori na tregoi gjithçka kishte ndodhur mbas largimit tonë nga kampi.

Edhe sot e kujtoj me mall këtë njeri zemër mirë që sakrifikoi gjithçka për të mirën tonë.

-Po Xhexhenë si e ke drejtor, pyeti Gazi.,

- Mirë ju dërgon të fala.

Në atë moment unë u përmenda, mora kitarën dhe kënduam të gjithë me zë të ulët:

- Ti ke vendosur moj të më lesh, po në djall në djall të vesh...

Mbrëmje në Dajt

Unë dhe Ylli kishim mbaruar gjimnazin në shkollën Sami Frashri dhe kishim akoma njohje në shkollë. Mora vesh që atë të shtunë gjimnazi kishte organizuar një ekskursion në malin e Dajtit. Vendosa ti takoja çunat dhe ti jepja lajmin. Më rezultoi që xhiroja ishte e “hapur”. Hyra dhe në “ Broduej” dhe tek “polici me dorë” takoj Naimin dhe Yllin.

- E Çuna -
- Dolëm më herët sot, se Naimi do të takonte “çyç ibrikun” -më thotë Ylli.

“Çyç ibriku” ishte një gocë që Naimi e kishte qef. Kishte si veçanti hundën e saj të ngritur përpjetë që të kujtonte pjesën e sipërme të një ibriku. Emrin nuk ja dinim akoma kështu që i kishim vënë këtë epitete.

- Dëgjoni Çuna, mora vesh që këtë të shtunë shkolla Sami Frashëri shkon në Dajt. A shkojmë edhe ne?

Aprovimi ishte i menjëhershëm.

Lajmëruam edhe Gazin që ishte gjithmonë të gatshëm dhe u përgatitëm për të shtunën. Bëra gati një palë tuta dimri të trasha dhe një bluzë leshi me jakë golf që ma kishte punuar gjyshja, një palë çorape leshi , këpucët me qafa dhe një mushama të hollë për të mbrojtur veten dhe kitarën nga dëbora.

E kishim lënë për tu takuar me Yllin, dhe Gazin tek stacioni i autobusit për kinostudio në orën 10. Naimin do ta takonim në ndalesën e fundit të autobuzit përballë kinostudios.

Çdo gjë shkoi sipas planit. Në orën 10.30 morëm rrugën drejt gurores së Dajtit. Në atë kohë, nuk kishte autobus që të çonte në “ fushë - Dajt”, një pllajë rreth 1000 m mbi nivelin e detit, ku ndodheshim edhe kampi i pushimit, një godinë 4 katëshe, ku mund të dëfrenim e të kalonim Natën.

Ngjitja ishte e vështirë e bëheshe në këmbë duke ecur përmes monopateve. Pikërisht me pretekstin e “kalitjes fizike,” ekskursionet në Dajt bëheshin shpesh nga shkollat e institucionet e kohës.

Rrugës takojmë një grup të rinjsh të shkollës Sami Frashëri që u bashkuan me ne për të vazhduar rrugën deri në ndërtesën e kampit të pionerëve të Dajtit.

Kur arritëm në lartësinë e fush- Dajtit, rruga ishte e sheshtë, frymëmarrja mu normalizua dhe mund të këndoja ndonjë këngë.

Kënga e kohës ishte “Angie” e Rolling-stones.

Kishte dalë në gushtin e atij viti dhe kishte vendin e parë në “hit parade” (klasifikimi i këngëve më të mira)

Fillova:

- *Angie, Angie*

When will those clouds all disappear?

Angie, Angie
Where will it lead us from here?

<https://youtu.be/RcZn2-bGXqQ?si=3w0NFT0q7K99MLz8>

Ishte një këngë shumë e bukur që na mbushte me frymëzim.

Të rinjtë e shkollës më shoqëronin në këngë.

Më kujtohet Lila një vajzë shumë simpatike me një kapele republike në kokë, që tregonte interes për këngët që këndoja, Paraqitja e saj e veçantë ma shtonte pasionin duke i dhënë emocion e bukuri këngës. Pranë më qëndronte edhe Miri me të cilin u njohëm dhe e ruajtëm shoqërinë edhe më vonë.

Rreth 1 km. larg godinës së kampit takojmë një grup gazetarësh të gazetës “ zëri i rinisë” që na nxorën në fotografi dhe na intervistuan.

Për grupin tonë si zakonisht fliste Gazi.

- Ne jemi studentë. Jemi grup I veçantë - u thotë Gazi - po rruga na bashkoi dhe kënga na miqësoi me gjimnazistët.

- Së bashku krijoni një grup edhe më simpatik - tha fotoreporteri- Kam besim që redaksia e gazetës, do tju vlerësojë dhe javën që vjen mund ta shihni veten në gazetën tonë.
- Do tua zbukurojë faqen e gazetës. – I thotë Gazi - Këtu jemi njëri më i bukur se tjetri.

Mbas disa minutash arritëm përballë godinës së kampit.

Mbasi tërhoqëm Çarçafë e batanije,

u rregulluam në një nga dhomat e katit të dytë dhe u shtrimë të pushonin pak.

Rreth orës 7 të mbrëmjes zbritëm në katin e parë ku ndodheshe një sallë e madhe që në stinën e verës përdorej si mencë e kampit të pushimit.

Ishte tamam koha që të hanim darkë. Gjetëm një tavolinë bosh dhe u ulëm pranë njëri tjetrit. Nënata na kishin përgatitur ushqime për 2 ditë të mbështjella me gazetë.

I hapëm gazetatat dhe filluam të kontrollojmë se ç'kishin brenda. Mu bë qefi kur pashë që brenda pakos time

gjeta një copë të madhe llukanik Korçe, një lloj sallami pikant shumë i shijshëm të cilën gjyshja e përgatiste në fshat, shpesh e në mënyrë artizanale. Po kështu ushqime të shijshme kishin sjellë edhe të tjerët

Dallonte pakoja e Gazit që ishte më e bollshme. Gazi ishte fëmijë i vetëm dhe prindit e tij kishin kujdes të veçantë për të. Nuk mungonte asgjë brenda pakos së tij. Nga byreku deri tek bërxolla si edhe disa perime nga kopshti.

Në tavolinë nuk na mungonte as rakia. Kisha marrë fshehurazi nga shtëpia një shishe raki kumbulle që gjyshi na e sillte shpesh nga Dardha.

Ishte nga ajo e mira “balli i kazanit”, siç e quanim.

- Çuna, për ta bërë gëzuar e për të ngritur dolli na duhen gota – tha Gazi. - Po pyes përgjegjësin e kampit mos na gjen ndonjë gotë.

Mbas pak kthehet me 5 gota alumini, që kampi I përdorte për çaj. Gotat e aluminit, në atë kohë ishin të modës sidomos ndër kampe e zborre ushtarake.

Hodha pak raki në secilin gotë dhe ngrita dolli për shëndetin e grupit.

Filluam këngën. Nga repertori zgjodha një këngë shumë të njohur

“Lule bor.” Këngën e këndonim të gjithë. Naimi bënte zërin e dytë. Ylli ju drejtohej vajzave pranë nesh:

- *eja eja lule bor, se me ty do të thur kuror.*

https://youtu.be/ON5MRgSN0Yo?si=v_7MsecX_u6peTok

Të rinjtë filluan të afrohen e të këndojnë bashkë me ne. Dy nga të rinjtë, një vajzë dhe një djalë, mu afruan të më kërkonin një këngë:

Na e merr dot atë këngën “Të rashë pas rrugës kur shkoje për në gjimnaz.” Është viti I fundit i gjimnazit dhe duam tja këndojmë njëri tjetrit. Krijova një re-maxhore dhe fillova të këndoj bashkë me ta:

- *Të rashë pas moj, të rashë pas,
rrugës kur shkoje për në gjimnaz,
dhe të thashë moj dy tre fjalë,
se unë ty të dashuroj,
çapkëne, çapkëne e vogël o*

Kënga dhe rakia na shoqëronin më mirë se kurrë. Vazhduam me këngë popullore qytetare shkodrane e Korçare.

Mu kujtua një nga këngët që i pëlqente motrës time Arianës dhe që e këndoja shpesh në shtëpi “lulet e majit“, dhe fillova ta këndoj:

- *Një ditë të bukur maji un të takova.....
Lulet e majit me ty i ëndërrova...
Por tani mu veshje s’ke më erë.
Lulet e majit për mua s’kan më vlerë..*

Të rinjtë u ndezën dhe filluan të kërcenin. Dukej që ishin të etur për të kërcyer.

Në atë kohë të rinjtë mezi i prisnin këto raste për tu dëfryer pak. Nuk duhej ta tepronin e të bënë dashuri,

mbasi mund ti dënonin duke i hequr ndonjë notë në sjellje ose, më keq akoma, ti përjashtonin edhe nga shkolla.

Çiftet në kërcim shtoheshin me shpejtësinë e ritmit të kitarës. Filluan të lëviznin me shpejtësi tavolina e stola, dhe në qendër të

sallës u hap një vend goxha i madh në dispozicion të kërcimit.

Nuk e kam ndjerë veten më ngushtë se atë mbrëmje. Të rinjtë që mbushën sallën më ngarkuan me një përgjegjësi të pa pritur. Duhet të mbaja gjallë mbrëmjen me kitarën dhe zërin tim. Orkestra mungonte. Por për fat të mirë në krah kisha Naimin që i dinte këngët dhe këndonte bashkë me mua. Po përveç kësaj detyre isha edhe i “dënuar” që të mos kërceja. Ja kisha ngulur shikimin Lilës dhe desha të kërceja me të, por kjo ishte e pamundur.

Unë, që krijoja kërcimin, nuk mund ta shijoja atë.

Bënte ftohtë. Mesa dukej atë ditë nuk kishin ndezur as ngrohjen. Salla ishte e ftohtë dhe ngrohej vetëm nga frymat tona. Kërcimi ishte e vetmja mënyrë për tu ngrohur pakëz. Kjo bënte që çiftet të shtoheshin dhe zhurma në sallë tërritej.

Gazi ishte i merakosur për përmasat që mori kërcimi, por e kapi shpejt situatën. Kërkoj dhe gjeti një dalje për të mbajtur ritmin të cilën ja la në dorë Naimit duke i thënë:

- Bjeri ti se unë s'mar vesh.

Tashmë kënga vazhdonte edhe nën ritmin e dajres.

Të rinjtë qeshnin dhe këndonin bashkë me ne.

Fillova ti bija edhe më fort kitarës për të mbytur zhurmat e ambientit.

Por kjo bëri që teli “mi” të këputet dhe pa dashur më shpëtoi:

- Obobo u këput mija.

Gazi u çua në këmbë dhe ngriti zërin:

- Pushim...Pushim. U këput mija.

- Mos e ndërpritet muzikën. Bjeri edhe pa mi. Ne jemi në kulmin e kërcimit nuk na intereson mi-ja jote - bërtiti dikush i pasionuar mbas damës së tij.

- Po merrni vesh ju që u këput mija apo jo, nuk punon kitara pa mi. - përgjigjet Gazi që dukej sikur ishte zënë në faj dhe vazhdoi:

- Ooo u mësuat keq ju, po bëjmë orkestër pa lekë dhe na kërkoni edhe llogari pa le.

Në këtë kohë na afrohen nga dy gjimnaziste të bukura për të na marrë me të mirë.

- Faleminderit për vizitën, po bëni pushim nga 2 minuta- ju them - sa të rregulloj kitarën.

- Pse rregullohet? Oh sa mirë. Goca rregullohet, rregullohet – u thanë shoqeve.

- Eee ...rroftë kitaristi .- vazhduan në kor vajzat.

E kuptova sa e rëndësishme ishte për to, kitara, kënga dhe vallëzimi. Fillova me shpejtësi të kërkoja telat rezervë. Në atë kohë telat e kitarës, nuk gjendeshin kollaj në treg, kështu që për telat Mi dhe Si, shpesh përdorja telat e kablllove telefonike. Nga këto, kisha përgatitur tela rezervë Mi dhe Si.

Nxitova të përdorja një prej tyre.

Ndërkohë Ylli vazhdonte të shtrëngonte një nga vajzat e gjimnazit dhe po ma bënte me dorë që të vazhdoja. U them:

- Sa të rregullohet kitara, vazhdoni kërcimin me ritmin e dajres.

Çiftet ishin ngjitur keq dhe asnjë nuk e la kërcimin. Naimi u çua në këmbë duke i rënë edhe më fort dajres. Disa u nxehën nga kërcimi dhe hoqën pardesytë e xhaketat.

Për fat kisha marë tela rezervë dhe rregullova e akordova shpejt kitarën për të vazhduar këngën. Kjo bëri që mbrëmja të ndizej akoma edhe më shumë. Dikush thirri:

- Rroftë orkestra. Duartrokitjet dhe ovacionet që pasuan na ndezën edhe ne. Kalova në repertorin tim të preferuar.

Fillova me këngët e kohës:

- *Yesterday,*
all my troubles seemed so far away,
Now it looks as though they're here to stay,
Oh I believe,
in yesterday..

https://youtu.be/yRQOC2Uc_Co?si=9LXnFqneZO_Tvq6vY

Kjo këngë romantike e plot ndjenja i ngjiti edhe më shumë çiftet. Ishin bërë njësh me njëri tjetrin. Gazit që nuk I shpëtonte asgjë më thotë:

- Sikur janë ngjitur shumë Tito, ndërro muzikë se mos na bëjnë ndonjë të pa bërë dhe pastaj ta ngjisin ty.

- Po Gazo – i thashë - dhe ndërrova akordin,
dhe ritmin:

- *Ob-la-di, ob-la-da*

Life goes on, bra

La-la, how the life goes on.

<https://youtu.be/TUDKvjkuQBc?si=J3c-CvZMdD2vwg1>

Kjo këngë përhapí gëzim dhe hare në sallë

Çiftet u shkëputën nga njëri tjetri dhe kaluan në
variantin “rumba.” Gazi qeshi dhe tha:

- E bukur kjo, të them unë kur ti ngjisim prapë,
dhe mos i lemë shumë kohë të ngjitur se janë të rinj
e marrin flakë menjëherë.

Nuk kaluan as 2 minuta kur dëgjova Gazin që më
thoshte:

- Tashti u ftohën, kështu që mund ti ngjisim kur
të duash.

- Po mor Gaz po, pse s’merr edhe ti ndonjë gocë
në kërcim. Shko ndërrohu me Yllin.

- Po ku le Laro të hajë Balo - mu përgjigj-nuk
sheh si e ka shtrënguar - më pas vazhdoi:

- Kjo loja ngjit e çngjit po më pëlqen më shumë.

Nuk flisja dot gjatë me të, se duhet të vazhdoja këngën.
Nuk ja prisha dhe kalova përsëri në tango me këngën “
let it be” :

When I find myself in times of trouble,

Mother Mary comes to me

Speaking words of wisdom, let it be

And in my hour of darkness

*she is standing right in front of me
Speaking words of wisdom, let it be
Let it be, let it be, let it be, let it be
Whisper words of wisdom, let it be*

<https://youtu.be/mjZjumldZ0A?si=lXycxwIbmzKkFFF>

Një këngë e pa vdekshme që këndohet në të gjitha vendet e botes.

Për fat, atë natë edhe mësuesit që shoqëronin ishin moshë e re dhe i kishin qef këngët moderne. Dikush mu afrua dhe më thotë :

- vazhdo me këto këngë se këtu janë të gjithë “dora jonë.”

Pastaj ju nuk ju thotë gjë njeri, kurse ne na thyejnë notën në sjellje.

Gazi e dëgjoi dhe më tha:

- O Bjeri si them unë, o do të thyej notën në sjellje.

Nga ora 10 e darkës Gazi e pa që po lodhesha, çohet në këmbë the thërret:

- Dëgjoni, çdo 3 këngë keni një pushim të vogël, ne nuk jemi magnetofon, jemi njerëz dhe kemi nevojë për pushim.

Dikush foli:

- Të bëjmë si ç’thonë çunat e orkestrës se pa ata, tashti do tja kishit futur gjumit.

Salla duartrokiti në shenje aprovimi.

Ishte hera e parë që po mbanim në këmbë një mbrëmje vallëzimi me mbi 50 vetë që kërcenin dhe këndonin bashkë me ne.

Aty ndiheshim më të lirë shpirtërisht, larg streseve dhe mendimeve të turbullta, larg censurës e paragjytimeve. Kënga na dëfrente e na bashkonte ndjenjat dhe mendimet.

Rreth orës 1 të natës, e pashë që energjitë po më shteronin. Gishtat më ishin bërë plagë. I kërkova Gazit që ta mbyllim.

Gazi u ngrit në këmbë:

- Bëfshi Natën e mirë të gjithë dhe mirë u pafshim nesër në mëngjes. Kush ka dëshirë të vazhdojë këngën me ne mund të dalë përballë kampit rreth orës 10.

U dëgjua një “Ooo...” e zgjatur. Ishin “ të pa ngopurit” të cilët vazhdonin këngën në shenjë proteste. I lamë në qefin e tyre dhe u ngjitëm lart në dhomë. Dezinfektova gishtat me raki që më digjnin shumë dhe rashë të flija.

Godina ishte pa ngrohje kështu që duhet të flinim me rroba dhe të mbuloheshin me 2 batanije leshi.

Dikush që e kishte lënë më përpara mbrëmjen, ishte shtrirë në krevat dhe po gërhiste. Kishte zënë krevatin e sipërm të një dysheje tip marinare dhe gërhitja oshtinte në të gjithë dhomën.

Me gjithë gërhitjet e forta , gjumi na zuri top dhe u zgjuam pa pikë dhimbje koke, falë rakisë së pastër të “ballit të kazanit” që kisha sjellë.

Në orën 9 u ngritëm u lamë dhe zbritëm poshtë për të ngrënë bukë. Nëna më kishte përgatitur një simite me qiqra të lyer me gjalpë dhe një copë djathë të bardhë. Më shijoi shumë.

Rreth orës 10, akordova kitarën dhe dolëm në fushë – dajt. Kishte rënë dëborë gjithë gjithë natës dhe pamja ishte e mrekullueshme.

Disa të rinj kishin marë skitë ose i kishte hipur slitave, të tjerë luanin futboll ose volejbol.

Arritëm në pikën ku dukej Tirana dhe gjetëm një vend për tu ulur. Me ne u bashkuan edhe shumë të rinj. I frymëzuar nga pamja e bukur e qytetit të lindjes, Naimi filloi të këndonte një këngë Tironse.

*-Lule t'bukra ka Tirona
na i mush rrugët plot me erë,
moj esmere, moj ku t'ka lala,
merrja kongës dhe një herë,
mos më rri i deshpëru
jam e jotja, prap të du.*

Vura re që këngët e Shqipërisë së Mesme i interpretonte bukur dhe pati shume sukses. ... Edhe sot akoma Naimi këndon bukur:

https://youtu.be/FckU_PUT2vs?si=b5JlhuhzSjCfLKx0

- Kujdes mos hash ndonjë top dëbore, se të kanë vënë në shenjë. - Më thotë Naimi.

Një grup vajzash, me nga një top dëbore në dorë, ishin bërë gati të më qëllonin. Nuk patëm kohë të përgatisim topin tonë dhe breshëria e topave të dëborës ra mbi ne.

Më e shkathëta na foli:

- E meritoni sepse na kënaqët mbrëmë.

Gazi që e kishte përgjigjen në majë të gjuhës buzëqeshi dhe ju tha:

- Ne, po të doni, ju kënaqim edhe tani edhe më nga afër. Apo keni frikë se ju thyejnë notën në sjellje.

Vajzat u skuqen dhe duke qeshur hikën me vrap.

Topat e dëborës që kishim përgatitur për to, i hëngri Gazi.

Dita eKarnavaleve

Këngët e huaja i kishim kënduar shpesh nëpër ambientet e shtëpive tona, në breg të detit ose në majë të malit por asnjëherë në rrugët e qytetit.

Nëna ime ka qenë këngëtare në opera. Në shtëpinë time nuk kanë munguar asnjëherë makijazhi dhe parukat të cilat nëna i përdorte edhe nëpër mbrëmje e takime familjare.

Po afronte dita e Karnavaleve.

Në Shqipëri e festonim akoma në Korçë, por në Tiranë nuk ishte si traditë. Mendova ti bëja një surprizë shokëve.

Si zakonisht, dola në xhiro për ti takuar. Dola apostafat me vonesë, me shpresë që ti gjeja të gjithë në xhiro. I takova tek Gastronomi, që ishte dyqani ushqimor më i madh i qytetit. Ju them:

- Çuna ju ftoj të pimë nga një gotë birrë këtu tek “tymi”.

“Tymi” ishte i vetmi lokal në Broduej që kishte birrë të freskët me kriko dhe piqte bërxolla në zgarrë. Tymi dhe era e mishit që piqej ishte e veçanta e lokalit dhe për këtë arsye e kishim pagëzuar me emrin “Tymi”.

Për fat kishte vënde të lira. Hyra dhe porosita birrat dhe bërxollat.

- Çuna nesër janë Karnavalet. Ju bëj një propozim: Të maskohemi dhe të dalim në rrugë.

- Po ku ti gjejmë maskat? - Ndërhyri Gazi.

- Për maskat mendoj unë. - Ju thashë. Kryesorja është që të biem dakord sepse ky veprim nuk është pa rrezik. Do të këndojmë në mes të Tiranës këngët që ne na pëlqejnë, por që nuk lejohen të këndohen as në rrugë e as në publik.

- Duhet të maskohemi mirë - tha Ylli - dhe të këndojmë për pak kohë.

- Unë them që të këndojmë në një vënd afër shtëpisë time, që në rast rreziku të mund të futemi direkt në shtëpi. - tha Gazi.

Shtëpia e Gazit ishte vërtet afër qendrës në zonën pranë rrugës së Fortuzit. Nëpërmjet rrugicave mund të dilje në qendër për 3 minuta.

- Po ta shohim keq punën mund ta kthejmë me këngë Korçare - ndërhyri Naimi.

- Çuna, për çdo të pa pritur ose dyshim duhet të përdorim parullën “Bomba” - ju them - dhe duhet të shpërndahemi menjëherë. Propozoj që Naimi dhe Gazi të fshihen tek shtëpia e Gazit ndërsa unë dhe Ylli nëpër shtëpitë tona. Për të konfirmuar mbylljen e koncertit do të këndoj këngën e Caterina Casellit “ Il carnavales ”.

Më në fund vendosëm qetë dilnim në rrugë rreth orës 7 të mbrëmjes.

Në orën 6 do të mblidheshin tek shtëpia ime për tu përgatitur. Shtëpinë e kisha në bulevard përballë godinës së gazetës “Zëri i Popullit”. Që andej mund të dilnim kollaj në qendër.

Kisha mundur të gjej një fotografi të George Harison që këndonte këngën time të preferuar “Bangladesh”. E kisha përgatitur një paruke dhe disa bojra makjazhi për ti ngjarë sa më shumë. Kisha përgatitur për të kënduar 2 nga këngët e tij më të bukura.

Kënga e parë që do të këndoja ishte “while my guitar gently weeps.”

Kënga ishte përfshirë në diskun “white albumin” të “beatles-ave”e vitit 1968. Në një nga versionet e fundit të kësaj kënge, George Harison ishte i shoqëruar nga kitara elektrike e mikut të tij Eric Clapton. Për mua ishte kënga më e bukur e këtij albumi. I kisha marrë borxh magnetofonin Lemit dhe i kisha përgatitur mirë këngët.

Kënga e dytë që më pëlqente shumë ishte “Bangladesh” e cila ishte edhe Kënga më e re e George Harison e kënduar në një koncert bamirësie në Bangladesh ku morën pjesë edhe disa nga artistët më të mëdhenj të kohës.

Teksti i këngës është një thirrje që bëheshe për të ndihmuar popullin e Bangladeshit, që në atë kohë, vuante nga uria.

E zgjodha këtë këngë edhe për përmbajtjen e saj, kështu që edhe po të më akuzonin për propagandues të muzikës rrok , tek teksti i këngës do të gjenin vetëm bamirësi për njerëzit e varfër.

Rreth orës 6 të mbrëmjes, kitara dhe këngët ishin gati. Në këtë orë zakonisht, prindërit nuk ishin në shtëpi meqenëse punonin me orar zyrtar.

Mbas pak arritën edhe shokët.

Ju thashë të bëheshin gati.

Në fakt për Naimin Yllin dhe Gazin, nuk kisha përgatitur ndonjë personazh kështu që zgjodhën parruket që ju shkonim më shumë dhe u lyen e u ngalosën sa mundën, aq sa nuk kishte zot që ti njihte.

Gazi që i kishte flokët kaçurrela u ngjyros në fytyrë dhe u bë si zezak.

- Unë do bëhem si ai që këndon atë këngën që ke qef ti,
si ... Bill Withers.

Dolëm në bulevard dhe morëm drejtimin për tek kafe Flora. Ndalua pranë ish hotel Vollga. Rrugës ndeshëm një grup të rinjsh që po dilnin nga Xhiroja. Ishte momenti.

Fillova këngën:

- *I look at you all, see the love there that's
sleeping
While my guitar gently weeps
I look at the floor and I see it needs sweeping
Still, my guitar gently weeps.*

Një nga 10 këngët më të bukura të bitëlls-ave.

<https://youtu.be/roQ-6lSr3T4?si=28SBoFNsjt60gXla>

Vazhdova pa ndërprerje:

- *Bangladesh, Bangladesh*

*Where so many people are dying fast
And it sure looks like a mess
I've never seen such distress
Now won't you lend your hand, try to understand?
Relieve the people of Bangladesh....*

<https://youtu.be/102cwxYt-cY?si=5KBaHluhFjT03>

LR

Njerëzit ndalonin të befasuar. Për rreth ra qetësi..

Nga të pranishmit asnjë nuk këndonte. Qëndronin

të shtangur dhe dëgjonin me kureshtje. Turma e grumbulluar e shtoi edhe më shumë kuriozitetin e kalimtarëve të cilët ndalonin edhe për të parë se ç'po ndodhte. Turma shtohet pa ndërprerje e bashkë me të edhe rreziku.

Ishte hera e parë që këto këngë këndoheshin në mes të Tiranës. Vazhdova pa ndërprerje këngën për afro 5 minuta derisa për një moment dëgjova thirrjen e Gazit “Bomba”. Menjëherë ndryshova akordin dhe vazhdova:

- *Il carnevale, va, va, va*

Finisce male, va, va, va

E questa maschera ormai non serve più

Ishte sinjali për tu larguar.

Gazi me Naimin ja dhanë vrapit drejt rrugicave që të çonin tek rruga Fortuzi, të cilat Gazi i njihte mirë, për tu futur më pas me shpejtësi tek shtëpia e Gazit. Unë me Yllin, për të humbur gjurmët u

larguam me qetësi deri tek një rrugicë që të nxirrte tek shkolla “10 korriku” e që andej vrapuam drejt shtëpive.

Nuk më zuri gjumi gjithë natën. Për Yllin isha më i sigurt meqenëse e kishte shtëpinë shumë afër meje dhe e ndoqa me sy deri sa hyri në shtëpi, por nuk dija ç’mund ti kishte ndodhur grupit tjetër. Mezi prisja që të vinte mbrëmja për të dalë në xhiro. Rreth orës 7 dal me vrap e me gjak të ngrirë dhe arrij tek vendi i “çelësit të xhiros” Çelësin nuk e gjeta.

- Shenjë e mirë – thashë me vete - dhe hyra në Broduej.

Çunat i gjeta që të tre tek “Tymi”

- Hajde se ty po të prisnim o George Harrison i Karnavaleve – më thanë me një zë dhe filluan të qeshnin. Fillova të qesh edhe unë bashkë me ta.

Më treguan që Gazi kishte dhënë alarmin, mbasi kishte njohur në xhiro një “ fuks” që banonte afër shtëpisë së tij.

- Unë e njoha, - më tha - por, ai me siguri s’ka marrë vesh gjë. Hajde ta bëjmë gëzuar, të na rojë kënga dhe shoqëria. Rrofshin Karnavalet.

Ndërsa Naimi shtoi:

- *Kush na pastë inat kështu na paftë për natë.*

- Le të shpresojmë se çdo gjë do të shkojë në rregull - ju thashë – megjithatë mos e bëni shumë muhabet njëherë për njëherë.

Sot mbas 50 vjetësh Shpesh i bëjmë pyetjen vetes:

“ Kemi qenë ne vërtet e pse duhet të rrezikonim?”

Kënga kishte dalë më e fortë dhe kishte mposhtur frikën.

Censura

Vera e vitit 1973 na gjeti në plazhin e Durrësit, përsëri në kampin e institutit bujqësor, por këtë radhë në kushte krejt të ndryshme nga ato të Golemit. Në vend të kapanonit ishim sistemuar nëpër çadra. Kampi ishte i kontrolluar nga organizata e rinisë e Institutit. Kjo do të thoshte që kënga e huaj ishte e ndaluar. Kur e pashë situatën, i nervozuar i çfryva , pa të drejtë, Gazit.

- Ku na paske sjellë kështu o Gazo, në kamp pushimi apo në kamp përqëndrimi.
- Po ku ta dija unë, por bëj durim se çdo gjë do të rregullohet. Këndoni ju se unë ju bëj roje.
- Po - I thashë,- por më parë duhet të njohim rregullat.
- Po shkoj të pyes sekretarin e rinisë - më thotë.

Si gjithmonë Gazi bënte shumë për shoqërinë, por në këtë rast ishte e pa mundur të gjente një zgjidhje. Sekretari i rinisë që, midis nesh, e thërrisnim Meti, ishte shumë strikt me rregullat e vendosura dhe nuk bënte tolerim.

Gazi nuk u vonua dhe më thotë:

- Nuk mund të këndojmë këngë që nuk transmeton radio Tirana dhe kënga lejohet

vetëm në kohën e pushimit: në orën 13 deri në 16 dhe mbas orës 8 të mbrëmjes.

- Po, I them - *“Në orën 8 fëmijët bien me fjet”*, dhe këtu po na trajtojmë si kalamaj.

U mërzita. Në fakt ishte hera e parë që më ishin imponuar këto kondita.

Këngët e vendit tim më kanë pëlqyer dhe I kam kënduar gjithmonë, por në momentin që bëhen masive, më duket sikur i këndoja vetëm për të tjerët. Më dukej vetja ahengxhi. Desha të këndoja edhe për kënaqësinë e shpirtit tim që në atë moment më kërkonte diçka më të re, më të veçantë dhe më të bukur. Ndoshta kjo ka të bëjë edhe me genin (me DNA-në). Duke qënë fëmijë artisti ndjeshmëria muzikore ishte e lindur dhe më pas e kultivuar në familje. Që në vogëli kisha mësuar violinën e më pas kitarën, këndoja që kalama. Muzikën e bukur, atë që më pëlqente, e kërkoja në të gjithë stacionet e radios , e mësoja dhe e këndoja me shumë pasion. Megjithatë, sikurse unë, këtë muzikë e pëlqenin edhe shumë të rinj të tjerë. Ndër këta ishin edhe të rinjtë e kampit të Golemit, ata të Dajtit, të natës së Karnavaleve e shumë të tjerë, por me sa po kuptoja, këngës time në publik po i vinte fundi, ndoshta ishin ditët e fundit. Kjo parandjenjë mu shtua edhe më shumë në ditët që pasuan. Censura po më godiste në pikën që unë nuk mbaja dot më : në familjen time.

Po mbyllej java e parë e pushimeve në kampin e Durrësit dhe për të hequr mërzinë, kishim marë një arkë me birra dhe kishim filluar të pinim, pa u ngrysur akoma.

Ishte akoma ora që mund të këndonim. Mora kitarën. Mu kujtua një nga këngët e kompleksit “ critens clear

water rewaivel” që titullohej : Have you ever seen the rain.

<https://youtu.be/u1V8YRJnr4Q?si=p0yDKsHtevjNwJ7Z>

Gazi doli të bëjë roje.

- Ule pak zërin se dëgjohet
- Gazi nuk mund të këndoj si miza në qyp. - i them.

Vazhdova këngën në qefin tim.

Nuk kaluan as 5 minuta dhe përpara çadrës u çfaq figura e Metit i shoqëruar nga 2 persona të tjerë. Dukej që po na ruanin.

- Ju kërkoj që të vini menjëherë në shtabin e rinisë. - Më thotë duke mu drejtuar mua.- Ju të tjerët prisni këtu.
- Do ta shoqëroj unë. Thotë Naimi. Është shoku i im dhe e kam sjell unë në kamp.

Zyrat e shtabit ishin afër. Në fakt ishte vetëm një dhomë e madhe e paisur me një tavolinë dhe me nja 10 karrige. Me sa duhej përdorej më shumë për mbledhjet e shtabit. Në tavolinë qëndronin 4-5 vetë që Naimi i njohte. Ishin studentë të institutit, ndoshta anëtarë të shtabit.

Sekretari zuri vënd në qëndër kurse ne na la në këmbë.

- Fol - më tha - na thuaj emër, mbiemër, emrin e nënës e të babait, ditëlindjen dhe organizatën e rinisë ku nën pjesë.

I dhashë të gjitha të dhënat që kërkonin.

- Dëgjo Naim, do ti verifikojmë këto të dhëna në polici dhe në qoftë se nuk janë të sakta, përgjegjësinë e mban ti.

- Dy gjëra kam për ty. – më thotë sekretari. – E para mblidh rrahet dhe nisu në shtëpi, dhe e dyta për helmin që po na përhap në institut me këto këngë të borgjezisë së huaj, do të përgjigjesh përpara organizatës bazë të rinisë. E njëjta gjë do të ndodhë edhe me prindërit e tu që të kanë dhënë këtë edukatë.
- Shoku sekretar, këto këngë nuk i kam mësuar nga prindërit.- i them.

Sekretari u skuq dhe ndroi bisedë.

- Naim nesër në mëngjes këtë shokun tënd mos ta shoh më këtu.
- Mos u bëj merak, do ta përcjell unë – u përgjigj Naimi.

U bëra keq. Në mëndje më shkonin lloj - lloj mendimesh. Naimi e vuri re që isha zverdhur dhe filloi të më qetësonte.

- Mos u mërzit se do të rregullohet çdo gjë.
- Naim, me mua mund të bëjnë çfarë të duan, nuk më gjen gjë. Hall kam për tim atë që është i sëmurë. Ti e di mirë gjendjen. Mendo pak çfarë mund ti ndodhë po mori një vërejtje nga organizata e partisë. Nuk besoj ta përballojë dot. Nuk mundet ta lejoj këtë gjë.
- Mos u mërzit - më thotë - Ja rregulloj unë qefin me shokët e lagjes. I japim një dru paralajmërimi, që të mos i shkojë ndërmend të të bëjë keq.
- Naim - i them - lëri këto muhabete, duhet të gjejmë një zgjidhje tjetër. Drurin ai e ha sot dhe e harron nesër. Dhe jo vetëm e harron por edhe të denoncon.

- Çfarë zgjidhje po mendon?
- Këta tipa janë servilë, dhe kanë frikë vetëm nga superiorët e tyre. Duhet të takojmë sekretarin e partisë të institutit, e ti kërkojmë të falur, duke shpresuar që do të na ndihmojë.
- Mirë shkojmë bashkë dhe e takojmë.

Me të thënë e me të bërë, nisemi për në Tiranë. Atë natë fjetëm në shtëpinë time. Të nesërmen në mëngjes shkojmë në institut dhe kërkojmë sekretarin e partisë të institutit. Na thanë që ishte me pushime në plazh dhe na treguan edhe adresën ku mund ta gjenim.

- Lere Naim, Andej nga Dardha themi : “Për një kockë gjer Poloskë”. Erdhëm deri në Tiranë për të marrë një adresë. Mos humbim kohë, të lutem, kthehemi në Plazh.
- Mos u merakos do të shoqëroj derisa ta zgjidhim problemin.- Më thotë Naimi.

Morëm trenin e parë dhe u kthyem.

Në zonën e plazhit që quhej Iliria ishin disa pallate 2 katëshe të ndërtuara nga Italianët.

Në katin e dytë duhej të gjeja sekretarin e partisë. Ma treguan hyrjen ku pushonte.

Ishte kohë dreke. I thashë Naimit që të më priste 2 minuta. Trokita në derë.

- Hajde hyr. - Më thotë një zë nga brenda.

Shtyva derën dhe hyra.

- Më falni për shqetësimin, se nuk është as koha, por desha të bisedoj pak me shokun sekretar.
- Hajde urdhëro. Unë jam. Po si e ke hallin? Më thotë sekretari.

I tregova kush isha dhe pse po e shqetësoja.

- Po ç'thua mo, nuk më shqetëson jo, Babanë tënd e njoh mirë, kemi punuar bashkë në hekurudhën e parë Durrës – Peqin, ku ishte komandant i hekurudhës. E di që është I sëmurë dhe sëmundja që ka, nuk pranon shqetësime. Mos u bëj merak. Do ta zgjidh unë problemin. Por ti duhet të kesh kujdes meqenëse e dashke shumë babin tënd.
- Nuk e bëj me dashje, nganjëherë ma kërkon shpirti – i them dhe i kërkoja të falur.
- Duhet të bësh ato që të thotë mëndja dhe jo atë që të kërkon shpirti. Këto këngë nuk bëjnë pjesë në moralin tonë komunist dhe partia i ka ndaluar.

Jo vetëm muzika që është provokuese për rininë tonë por edhe teksti i këngëve është i pa pranueshëm për ideologjinë tonë.

dhe vazhdoi moralin:

- Po të sjell rastin e këngës fituese të festivalit të San Remos, të kënduar nga Adriano Çelentono “ Chi non lavora non fa l’amore.” Kjo është një këngë grevë thyese që kërkon të tregojë se ç ‘pasoja sjell greva në jetën sociale.

Nuk fola. U ngrita, e falënderova dhe I dhashë dorën.

- Pushime të mbara.
- Faleminderit dhe të shkuara babit.

Dola nga dera gjithë gaz.

Naimi e vuri re dhe më përqafoi.

- E hodhëm edhe këtë radhë - më thotë.
- Rrofsh Naim. - I them - por më duket se është hera e fundit.

Që atë ditë, I thirra mendjes. Vazhdova ti këndoj këngët e huaja, por vetëm në ambiente të mbyllura shoqërore e familjare dhe asnjëherë në publik.

Akoma edhe sot më rri ndër mendje. "Përse faji i një personi këthehej në faj të të gjithë familjes?

Përse përse për fajin tim duhej të dënohej edhe babai i im?

Forcën e këngës time e kishte mbytur censura.

Epilog:

Kanë kajuar mbi 50 vjet nga krilimi i grupit .

Kanë kaluar shumë vite që atëherë dhe Gazi nuk jeton më.

Pasioni i tij për një liri shpirtërore e bëri që të largohej nga vëndi.

Emigroi në Holandë dhe Belgjikë ku humbi jetën në moshë të re. Thonë që ishte vetëvrasje, ndoshta nga një deluzion i fuqishëm shpirtëror.

Kujtimi i tij mbetet i paharuar tek të gjithë ata që e kanë njohur.

Në vitin 2017 mar vesh edhe humbjen e shokut tjetër të fëminisë time Yllit, mbas një sëmunje të rëndë.

Me shokët e tjerë kam akoma kontakte dhe me ata që janë në Tiranë takohem akoma. Ruaj një miqësi të ngushtë me Naimin, të cilin e takoj sa herë që shkoj në Tiranë.

